

Nos. 40 & 41—Vol.—L

FRIDAY,
17TH OCTOBER, 1952

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

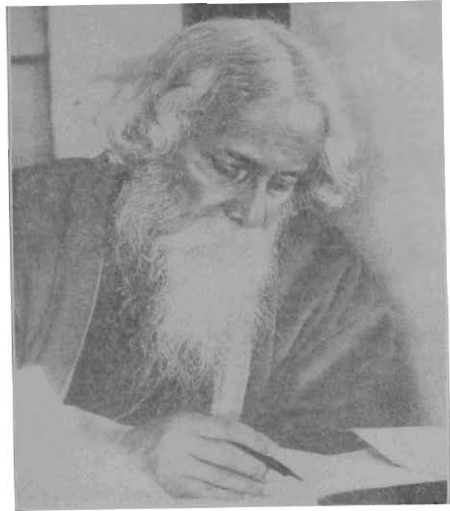
Price 1/-

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

A Prayer

The world today is wild with the
delirium of hatred,
The conflicts are cruel and unceasing in
anguish,
crooked are its paths, tangled its bonds
of greed.
All creatures are crying for a new birth,
of thine,
Oh Thou of boundless life,
save them, rouse thine eternal voice of
hope,
let Love's lotus with its inexhaustible
treasure of honey
open its petals in thy light,
O Serene, O Free,
in thine immeasurable mercy, and goodness
wipe away all dark stains from the heart
of this earth.
Thou giver of immortal gifts
give us the power of renunciation
and claim from us our pride.

Poet Tagore

In the splendour of a new sunrise of
wisdom.
let the blind gain their sight
and let life come to the souls that are
dead.
O Serene, O Free,
in thine immeasurable mercy and goodness
wipe away all dark stains from the heart
of this earth.
Man's heart is anguished with the fear
of unrest,
with the poison of self-seeking,
with a thirst that knows no end.
Countries far and wide flaunt on their
foreheads
the blood-red mark of hatred.
Touch them with thy right hand,
make them one in spirit,
bring harmony in their life,
bring rhythm of beauty.
O Serene, O Free,
in thine immeasurable mercy and goodness
wipe away all dark stains from the heart
of this earth.

LATEST MATERIALS!

DOUBLE BORDER PAISLEY
CREPE-DE-CHINE 45" 5/6 yd.

EMBOSS GEORGETTES
all shades 45" 10 6 yd.

OPAL GEORGETTES
45" all shades 12/6 yd.

VELVET CHENILLE
GEORGETTES 45" 15/6 yd.

44" PRINTED GEORGETTE
Spot & Floral Designs 45" 4/11 yd.

44" COLOURED GEORGETTES
4/11 yd.

CHAMPALS!

Ladies Latest Plastic Champals
all shades sizes 3 to 7 16/6 pair.
Colours: Green, White, Red,
Brown, Blue and Wine

SAREES!

EMBROIDERED GEORGETTE
SAREES.
all shades £3/15/0 each.

WHITE COTTON SAREES
22/6 each.

GEORGETTE JARI WORK
SAREES £5-10-0.

EMBROIDERED SUEDE SILK
SAREES with borders 63 - each.

LADIES UNDIES
Huge range of SLIPS, NIGHTIES,
PANTIES, BLOOMERS etc.
Now unpacked.

Saree Borders, Jari Trimmings
always In Stock.

CHAMPALS

Ladies Leather Champals
Size 3 to 7 11/9 pair.

BABY WEAR!

INFANTS KNITTED WOOL
SHAWLS 17/6 to 30 - each.

INFANTS COT BLANKETS
Pink & Blue 6/3 & 12 6 each.

INFANTS GEORGETTE
DRESSES SMOCKED 18/11 each.

INFANTS BOOTIES, BONNETS,
BIBS, PILCHERS,
all one price 2/11 each.

HOUSE - HOLD

Bedsheets 15/6 to 25/- each.

Pillow Cases plain 3 6 each.

Pillow Cases Embroidered 4 11 each.

Towels from 2/11 to 15/6 each.

Table cloths & Satin Bedspreads
at Reduced Prices.

MENS & BOYS

SHIRTS, PYJAMAS, SOCKS,
TIES, HANDKERCHIEFS Etc.
Specially reduced.

JAYBEE SILK HOUSE

39a MARKET STREET,

JOHANNESBURG.

P. O Box 5169.

Phone 33-6229.

HANNON'S DETECTIVE AGENCY (PTY.) LTD.

Managing Director: O. HANNON, seventeen years Royal Irish Constabulary
and Criminal Investigation Department, S.A. Police.

Manager: MINDEN PLUMLEY, ex-Hendon Police College and Criminal
Investigation Department, New Scotland Yard London.

Criminal, Commercial and Matrimonial Investigations Carried Out
in Strictest Confidence.

11/12 Pastern Chambers, Joppa Street; P O Box 5199 Johannesburg
*Phones:— Office. 22-7771. After hours. 21-4514

SHINGADIA STORES

(Prop: Premier Silk Bazaar Ltd.)
Direct Importers

Drapery, Outfitting, Fancy Goods,
Oriental Curios Etc. Etc

P.O. Box 111. UMTALI, S. Rhodesia.

Telegrams: "Prem silk" Phone: 2523.

PREMIER WHOLESALERS

(Members of the Mashonaland Wholesalers Association)

Everything for the African Trade. Prints, Khaki,
Calicos, Blankets, Shoes & Fancy Goods

P.O. Box 319. Phone: 2523/Extn 1.

UMTALI, S. Rhodesia

RHOD-INDIA LIMITED

Exporters, Importers & Manufacturers Representatives

Piece Goods, Hosiery, Jute Goods.

Enquiries Solicited. Prompt Attention.

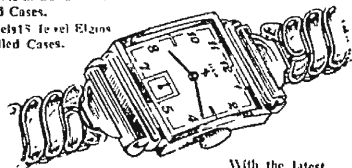
"Aryan Mahal" 6th Floor,
Plot 43, "C" Road,
Churchgate Reclamation,

Cables "Indorhod." BOMBAY, INDIA.

ELGIN

21 Jewel Lord Elgin and 17 Jewel
Elgin De Luxe in Solid Gold and
Gold Filled Cases.

Latest models 15 Jewel Elgins
in Gold Filled Cases.

With the latest
type of Mainspring
that never ever breaks.

1952 Models just unpacked

KATZ & LOURIE LTD.

Cor. Eloff & Market Sts., JOHANNESBURG.

INDIAN OPINION

FRIDAY, 17TH OCTOBER, 1952

Diwali

THE Hindu world is celebrating its annual Diwali Festival. The significance of the Festival is that on that day Sri Rama having killed Ravana, who is described as the ten-headed Demon, was returning back to his kingdom Ayodhya victorious and so the people were overjoyed and in order to celebrate the occasion the whole kingdom was illuminated with lights and there were

In other words it means that the evil forces in man had gained ascendancy and they had to be destroyed in order to bring peace and happiness to humanity which could only be done by a great and pure soul like Sri Rama.

History seems to be repeating itself. That joyous occasion is no more. Ravana the Demon is fast establishing his supremacy over the whole world. Happiness and contentment seem to have vanished. Reign of terror abounds. The world is crying for peace—peace, but peace is no longer to be had. Life is becoming intolerable and the necessity has arisen again to destroy those evil forces so that peace and contentment may once again be restored.

So while we celebrate Diwali as an old established practice we—at least those who are conscious of human sufferings—do not feel in our hearts the real joy of Diwali. The time has come when joy and merry making should be replaced by humiliation and prayer, and by greater service to God through service to humanity.

When we look around us we find nothing but misery. Those who feast today can be likened to Ravana feasting on the blood of his victims. No amount of illumination will kindle the light within our heart which is extinguished. That is the real light which can be kindled only by the

Grace of God and His Grace can be achieved only through sincere and ardent prayer—not by word but by deed. We all pray to God by word but if our actions are sinful He will not listen to our prayer. God judges us by our deeds, not by our words.

On this great and auspicious occasion, therefore, while offering all our readers Diwali greetings we humbly pray that God may bless us with wisdom, strength and courage to destroy the Ravana within us and without us that it may bring true joy and happiness to us and to our fellow human beings and with that prayer we wish one and all every happiness and prosperity in the New Year that follows Diwali.

More Rays Of Hope

WITHIN the last few days we have been able to see more rays of hope in the otherwise gloomy horizon that surrounds us. At home we are happy to find that the thinking White people who have so long remained quiet are now beginning to bestir themselves and are speaking out their minds on the present Government's non-European policy. The Transvaal has given the lead and Natal and the Cape have been quick in responding. The Church too is speaking out. The outside world is watching the trend of events with keen interest and anxiety. All eyes are on what is happening in South Africa. The British Labour Party's resolution on South Africa is perhaps one of the strongest resolutions passed in its history. This is most encouraging to those engaged in the De-

fiance Campaign. Let them remember however that had they resorted to violence they would have been nowhere today. It is that great spiritual weapon that is working like "the mills of God" which "grind slow but they grind exceeding fine."

Let them also remember that that weapon to render it workable demands absolute honesty, absolute truthfulness, absolute humility, and absolute purity. If there is one man with these qualities the struggle is bound to succeed; if there are thousands without these qualities the struggle is bound to fail.

Our leaders readily quote Mahatma Gandhi but let them not forget that if India's struggle for Independence was won it was because of that one man who possessed those qualities. In our struggle in South Africa it has pained us to notice the tendency among responsible leaders to draw a 'distinction between 'Passive Resistance' and 'Satyagraha'. They say they believe in "Passive Resistance" but not in "Satyagraha." The difference is this that Passive Resistance is considered to be the weapon of the weak and that if a more powerful weapon could be available the weapon of Passive Resistance would be abandoned. Mahatma Gandhi therefore made a distinction between Passive Resistance and Satyagraha and emphasised the fact that Satyagraha was a weapon not of the weak but of the strongest, because it was based on the force of Truth. But it required a code of discipline quite different to that required in military warfare. One had to gain mastery over one's self. If Mahatma Gandhi is held in such high esteem throughout the world today it is because he had

Our Special Number

It gives us pleasure in presenting this Special Number to our readers. In these troublous days when the cost of things are soaring high, when our minds are unsettled owing to the repressive policy of the present Government and with the short staff and limited resources at our disposal it was not an easy task to bring this Number out. We wish to sincerely thank all those who have rendered us kindly assistance by contributions and otherwise which has made the success of this venture possible.

*Manager and Editor
'Indian Opinion.'*

fireworks, feasts and all kinds of joy making. King Ravana is described as a demon because of his cruelty and inhuman treatment of all his subjects. He harassed mankind to such an extent that life became impossible for even the most pious person and in their distress the people prayed hard until at last their cry was heard by God who descended on earth in the form of Sri Rama to succour them.

gained mastery over himself. If we wish to be successful in our campaign we must be true to ourselves, true to Mahatma Gandhi, true to the weapon he has taught us to wield and,

above all, true to God. The support we are getting must encourage us, strengthen our faith in the weapon of Satyagraha and our determination not to lay it down until our goal is reached.

NOTES

Osborn Mayor Of Durban For Third Year

COUNCILLOR Percy Osborn was officially installed as Mayor of Durban on October 4, for a third consecutive year and Councillor R. A. Corte as Deputy Mayor. Addressing the City Council Mr. Osborn said that indications pointed to a difficult and momentous year ahead, but they could be mastered. The Council had been warned by Mr. Leo Boyd that finance and economics would not be easy. Here the Council would have to move forward with caution and discrimination, but always with confidence and courage. "Closely related to this subject will be the momentous decisions which will have to be taken in the application to this city of the basic principle of the Group Areas Act and the final settlement of the policy of racial zoning which is now the accepted social pattern of this country," he said. "This Council will play a large part in the formulation of the decisions which will have to be taken in that matter. By the wisdom and courage which is used in our dealings with that problem, or lack of it, will racial harmony or disharmony characterise the future of this city. "There is another side of this picture to which earnest and careful attention will have to be given. That is the positive side of the social pattern of race zoning in the development of amenities and civic works for all the different racial groups which comprise the society of the city, and the invention of at least the beginning of institutions by which these groups, who so far have not been given a means of political expression, will be able to enjoy appropriate degrees of self-government in civic affairs. As you know it has always been my view that when race zoning does take place and we ask these people to live in these areas, they should have an opportunity to govern themselves and perhaps, when the time comes, to be represented on this City Council."

Mr. Carte said: If ever there was

anything essential in this town, it is our treatment of non-Europeans. If we want racial harmony, we should, in this coming year, do all we can to improve their living conditions generally.

Gangsterism On The Increase

We here and read of thefts, murder robbery, and hold ups almost every day. Recently two jewellers holding a prominent position in our community underwent bitter experience. One was Mr. D. K. Soni of Maritzburg. An Indian and a European one night entered his home in the garb of detectives with a search warrant, took Mr. Soni in his shop and held him up and ran sacked his shop. Fortunately for him the work was done so cleverly and efficiently that Mr. Soni was shorn of jewellery and watches worth over £1000 without the slightest injury to his person.

Another case was of Mr. O. M. Soni of Grey Street, Durban. Mr. Soni was just about to close his shop on a Friday at 6-30 p.m. when three Natives entered his shop and held him up at the point of the revolver, gagged him, tied up his hands round his back, tied a rope round his neck, threw him on the floor and ransacked his safe and shop. Mr. Soni was left lying in his shop almost choked to death for over an hour. He managed to struggle out of his shop the door having luckily been left open and drew the attention of passers-by. Mr. Soni, who would surely have died had he been left in that condition a little longer, was immediately treated by a doctor and had to remain in bed for some days. The matter is in the hands of the police, but it is regrettable to have to say that where non-Europeans are concerned the police are very slow in moving. That has invariably the experience of non-Europeans, and much more so since the Nationalist Government has come into power.

Government Will Not Recognise Trade Unions

It would be a disaster for any Government to agree to Native

workers being placed on the same footing as European workers and granting them the status of employees under the Industrial Conciliation Act, said the Minister of Labour, Mr. B. J. Schoeman in Bloemfontein on Friday October 3. The present Government certainly would not give this status, he said. Recognition of Native trade unions was quite unacceptable. Recognition would encourage Natives to form trade unions and would lead to a tremendously strong Native labour organisation. It would be impossible to prevent agitators and undesirables gaining control of these unions. It had taken the Europeans 300 years to gain recognition for their trade unions, and they had been far more advanced than the Natives. More than 90 per cent of Native labourers were illiterate and had no conception of trade unions. Natives solved their disputes with the knobkerrie and the assegai as had happened in the mine strike of 1946, said Mr. Schoeman. In Kenya, the British Government had appointed special experts to help the Natives to organise trade unions, but "an extreme liberal British Minister" had admitted to him that not more than one of these trade unions functioned properly. If there had been a strong Native trade union movement in South Africa, the resistance campaign could have paralysed the country. In Nigeria and on the Gold Coast, the trade unions had been the spearpoint of the attack on law and order. The Government would, however, set up alternative and acceptable machinery for conciliation so that the Natives would lose interest in trade unions, said Mr. Schoeman. Mr. Schoeman said that he estimated that there were about 2,000,000 Native workers in South Africa today, compared with 1,000,000 of other races. Comment on our part is needless.

Louw Attacks Outside Countries

The Pretoria correspondent of 'The Natal Daily News' states: Having regard to the indescribable conditions of many of the countries which were to day accusing South Africa of denying fundamental rights to non-Europeans, their attitude could only be described as one of hypocrisy, and their interference in the Union's affairs as gross impertinence, said Mr. Eric Louw, Minister of Economic Affairs, at the Vanderbilj Steelworks opening on October 4. The Governor-General, Dr. E. G. Jansen, referring to the attitude of certain countries towards the

Union, said it was understandable that hostile people should seize on the worst conditions in the Union for a general attack on South Africa. Such conditions could be found in any country but no one who was not hostile would represent such conditions to the world as being typical of the country concerned.

Archbishop On Progress Of Africans

The undeveloped peoples of South Africa were becoming more skilled and more capable of exercising all functions associated with the development of a people in the Twentieth Century and nobody could stop them, Archbishop Denis Hurley, O.M.L., told the annual congress of the Roman Catholic African Union in Maritzburg, on Saturday, October 4. "As a man's ability grows, so do his rights. If he has more ability he has more responsibility and consequently more rights," he said. It was however, not easy to regulate the advance of a people. "Who is wise enough to judge when people are ready for this or that right and for this or that aspect of equality?" The teachings and wild proclamations of extremists must be tempered by Christian charity and guided by justice, he said.—'The Natal Mercury.'

Bigger Than So-Called Indian Question

India's Prime Minister, Mr. Nehru is reported by Sapa-Reuters to have said at a Press Conference in Madras, on Saturday, October 4, that the "great peaceful resistance movement" of Africans and Indians in South Africa was something bigger than the so-called Indian question. "It may have its ups and downs, but when millions of people are moving, repression cannot put and end to them," he said. He added that the resistance movement in South Africa was not a South African issue alone but a world issue which would have repercussions in every continent. "I cannot say what particular steps the United Nations may take, but to ignore or by-pass this issue will not be to the credit of the United Nations, for this means ignoring and by-passing its own charter and reasons for its own existence." Mr. Nehru said his Government took a serious view of continued oppression of people, especially of Nationalist elements in French and Portuguese establishments in the Indian Republic. The Republic, he said, could not tolerate foreign footholds in her territory, more especially when there was serious oppression of people who wanted a merger with India.

WHICH OF THE ALTERNATIVES APPEALS TO YOU?

L. W. Ritch

[The following is an unpublished article by Mr. L. W. Ritch who passed away early this year. The late Mr. Ritch was a regular contributor to 'Indian Opinion' for several years.—Ed. I. O.]

IT was remarked by a wise and holy man that Mankind is, in the final result, divisible into two classes: those who know, and those who do not know. The latter may, of course, be subdivided into those who desire the knowledge in question, and those who are indifferent about it.

The knowledge referred to is the knowledge of and concerning the ultimate verities; the knowledge of things as they are in themselves in contradistinction to as they ordinarily appear when regarded or examined exteriorly i.e. from outside.

And, of all such verities the most important to Man—to any and every man—is surely the truth concerning himself.

Regarding this, there are, again, broadly speaking, two schools of opinion or thought—when the question is considered at all. According to the one, the Man is a Soul, a spiritual being, periodically born into and functioning through, a body of flesh. According to the other, he is no other than the body of flesh, itself; comes into being or existence with it for the first and only time, and is completely extinguished when the body dies.

There is, of course, a third school in which something of the nature of a compromise is adopted.

According to generally accepted Western theology the Man is the personality of our every-day acquaintance—a finite, erring creature of flesh and blood—possessed of a soul.

This possession would, however, seem to be more of a "damnum hereditas" than otherwise. It lands its possessor for all eternity either in a post-mortem heaven or a post-mortem hell. And, the doctrine of 'Original Sin' makes the latter prospect, for the vast majority, far the more likely.

Since, according to this teaching the individual is born into the world, willy nilly; a helpless creature of circumstances, both in respect of his make-up and his environment; his character and his opportunities, the possibility even of his being condemned to an eternity of torture as punishment for his misdeeds or failings hardly seems consistent with our notions of divine justice to say nothing of love, mercy or compassion. It prompted at least one sceptic to remark that "A good God is the noblest creation of Man."

Fortunately, however, there is evolution in the realms of thought as in all Nature's operations, and the last half-century has witnessed, among the more advanced of Western scientific and philo-

sophical thinkers, a pronounced reaction from both the extreme materialistic view of life, and the utterly unphilosophical, if not positively revolting doctrine of certain churches concerning Man's fate after death.

Slowly, but surely, the Truth is being justified of her children. More and more "Ex oriente Lux" is becoming recognised as part of that Truth.

The Ancient Tradition or Ancient Wisdom as reflected in the Sacred Books of the East is attracting greater and greater attention and commanding more and more respect.

Slowly, but no less surely Man as man is being restored to his former dignity as a Soul, a Spark of Divinity, occupying an important rung on the evolutionary ladder; a being with potentialities it is no exaggeration to say are incalculable.

The materialistic explanation of life-consciousness, genius, idealism, the higher and finer emotions and the rest of what is accounted noblest in Man, is no longer felt to be satisfactory.

The idea that one brief spell of seventy or even a hundred years on earth is sufficient to develop these characteristics to the perfection they have been known to have attained is gradually being recognised as untenable.

On the other hand, the doctrine of perfectibility through experiences gained and assimilated as a result of a long succession of births and rebirths is seen to be influencing Western thought to a very marked degree.

After all, that Mankind has produced its perfect flowerings—its saints, seers and knowers of the essence of things—is a historical fact. And, it is axiomatic that what man has done, man can do.

What needs to be appreciated is that the human is but a stage in a universe of life-consciousness that is evolving according to plan. That Man's further growth, development and progress depends upon his self-conscious and purposeful co-operation with that plan. And, that life's experiences on earth are for Soul to practice by.

Life's lessons may be learned or disregarded. Finally, in the words of the poet Duprie,

"Of this be sure, on earth or
in air

God and God's laws are
everywhere.

And Nemesis comes with
foot as fleet

On the Texas trail, as in
Regent Street."

FOOD FOR REFLECTION TO WORLD LEADERS

THE following observations of two master minds of India provide enough food for reflection to those who are at the helm of present world affairs. "There is a class in Europe" says Swami Vivekananda, "which still clings on to political and social changes as the only panacea for the evils in Europe, but among the great thinkers there, other ideals, are growing. They have found out that no amount of political or social manipulation of human conditions can cure the evils of life. It is change of the soul itself for the better that alone will cure the evils of life. No amount of force or government or legislative cruelty will change the conditions of a race, but it is spiritual culture and ethical culture alone that can change wrong racial tendencies for the better, Sri Aurobindo observes, 'Spirituality cannot be called upon to deal with life by a non-spiritual method or attempt to cure its ills by the panaceas,—the political, social, or other mechanical remedies—which the mind is constantly attempting and which have always failed and will continue to fail to solve anything. The most drastic changes made by these means change nothing; for the old ills exist in a new form, the aspect of the outward environment is altered, but man remains what he was; he is still an ignorant mental being,

misusing or not effectively using his knowledge, moved by an ego and governed by vital desires and passions and the needs of the body, unspiritual and superficial in his outlook, ignorant of his own self and the forces that drive and move him.....Only a spiritual change, and evolution of his being from the superficial mental towards the deeper spiritual consciousness, can make a real and effective difference."

—From Jabendra's article on 'Is World Unity Possible?' in the September Number of 'Prabodhji Bharata.'

Spiritual knowledge is the only thing that can destroy our miseries for ever, any other knowledge satisfies wants only for a time. It is only with the knowledge of the Spirit that the faculty of want is annihilated for ever. Great indeed are the manifestations of muscular power, and marvellous the manifestations of intellect, expressing themselves through machines by the appliances of science; yet none of these are more potent than the influence which Spirit exerts upon the world."

—Swami Vivekananda.

The
New India Assurance
Company Limited

for
FIRE, MARINE, LIFE, ACCIDENT.

1919-1950

31 YEARS OF SUSTAINED PROGRESS

The confidence of the discerning Public in the NEW INDIA is amply evidenced by the following records attained in 1949:

	Rs.		Rs.
Fire Premium	1,70,32,179	Life Business in force	
Marine Premium	56,04,844	exceeds	54,34,00,000
Miscellaneous Premium	35,84,968	Assets exceed	15,36,00,000
Life Premium	2,88,79,302	Total claims paid over	17,95,00,000

In the vanguard of Indian Insurance THE NEW INDIA offers matchless Security and Service In all fields of Insurance.

The

New India Assurance Company Limited

Cable & Telegraphic

Address :

"RUSTOMJEE" or
"NIASURANCE"

RUSTOMJEE (PTY.) LTD

Directors: Sorabjee Rustomjee
Rustom Jalbhoy Rustomjee

Principal Controlling Officers in the Union of South Africa

Phone Nos: 25845, 29807 & 28513.—P.O. Box 1610.

74 Victoria Street, DURBAN, NATAL.

EXPERIENCED,
RELIABLE
AGENTS
MAY APPLY

"NEW INDIA IN THE SERVICE OF THE NATION"

Telephone 2335. Telegrams 'BRADFORD'

P.O. Box 110

LUSAKA, NORTHERN RHODESIA

**BRADFORD CLOTHING
FACTORY**

Direct Importers and
Wholesale Merchants

Clothing Manufacturers

Proprietor RAMBHAI D. PATEL

Branch:

CITY STORE

Cairo Road, Lusaka

Always in Stock:

Piece Goods, Hosiery, Cutlery,
Enamelware, Stationery, Drapery,
Crockery, & Wool.

Telegrams
"META" Brokenhill.

Phone 298.
P.O. Box 65.

MEHTA BROS.

(PROP. M. D. MEHTA)

Wholesale Merchants
and
Clothing Manufacturers

We specialise in
**Manufacturing
OVERALL
AND
BOILER SUITS**

Supplied To Trades Only

BEHIND all the froth of controversy the underlying reality of our crisis is: "What is the place of the non-European in our society?"

The Nationalist answer is unacceptable because it seeks to impose a solution unilaterally. After the Defiance Campaign that is obviously impossible. We have, therefore, either to allow a trial by violence between extremists on either side of the colour bar, or to seek agreement between men of goodwill, European and non-European. Assuming we have the good sense to try the latter course first, we shall have to clear our minds about the ultimate objective and basic principles on which we are to proceed.

I can see no moral or practical objective other than equality of rights, duties and opportunities for all civilised men. The practical grounds for this objective are apparent. The non-European majority of our population will accept no lesser goal. But the moral grounds are just as forceful. Each individual man, whatever his race or colour, bears within him the divine spark. To that extent his personality is a vital and valuable thing which he must be allowed to develop as freely and fully as possible, provided that he does not interfere with the similar freedom of others. Laws keep the balance between the individual and society. They may control the activities of the ill-disposed, malicious or ignorant. But laws which confer or withhold rights according to differences of dermal pigmentation cannot square with the basic principle of our morality—the intrinsic value of the individual personality. The day that all Whites were civilised and all coloureds not, if it ever existed, is long past now, and we must seek a different criterion of differentiation, founded in reason and applicable to all.

It is manifestly untrue that all men are born equal or equally talented. But they differ as individuals not as races. Despite a variety of group aptitudes and existing cultural discrepancies, all races can eventually reach the responsible standards of conduct which we expect of citizens. The problem facing this country is to sort out its individuals, to provide a filter through which those who can discharge the obligations shall be able to rise to the status of citizenship—that is, to offer equality of opportunity.

The first question must be the franchise, because it is the

PROGRAMME FOR UNITY

By C. W. M. GELL

only (if imperfect) safeguard for all other rights. Here, we must ultimately concede universal suffrage. But owing to the cultural disparity between white and black, the non-European franchise will at first be loaded. It should, however, be on the common roll; communal rolls breed sectional loyalties and are prone to other abuses. Inevitably the qualifications for the non-European vote will be such as would exclude some Europeans, if applied to them. Non-Europeans will be asked to accept this interim loading in return for the concession of the principle, until the general cultural levels are more nearly equal. The exact details of the qualifications must be the subject of research and consultation in order to arrive at the most reasonable tests of a capacity for responsible conduct.

Secondly, the industrial colour bar must go. This is the most important immediate steps towards equality of opportunity. Where there are jobs to be done, let the best man do them. Standards of labour and wages can be established on the basis of equal pay for equal work, which will prevent undercutting. Trades Unions will have to decide for themselves whether to remain uni-racial or to represent all classes of labour in a trade. Under this head, too, inter-provincial movement of non-Europeans must be freed, so that men may seek work where they will. Less than one-thirtieth of the Union's population, Natal's Indians cannot "flood" the country. With regard to migratory labour and urban settlement the Fagan recommendations will do for a start.

Thirdly, residential segregation. This might be possible consistent with our principles, if achieved by voluntary agreement. But it is so hedged with difficulties that I despair of agreement ever being reached; and if reached, it will effect a stranglehold on the structure of our society. By no casuistry can we accept the Group Areas Act, even if amended as Mr. Strauss suggests, as a just solution. The problem is exaggerated by those who picture every non-European wishing to invade the "European areas." The purse and personal inclination will, in fact, impose a considerable degree of voluntary grouping. But there will be an area of potential conflict which in the early stages will call for

much tolerance and forbearance. And nothing, even in our chequered history, justifies the conclusion that given time and goodwill, we cannot learn to live close to each other without fighting. The right of non-Europeans to own private and industrial property at all levels has to be allowed, subject to purchase in the open market. As a corollary, race clauses in property deeds will have to be annulled by legislation after due warning.

If these principles are applied, the problem of the "black spots" becomes the straightforward but no less urgent one of slum clearance. Sub-economic housing and other methods of eliminating these areas of squalour are required, not because the inhabitants are black, but because they are human and poor. If our problem differs from that of other countries, it is in degree, and in proportion as we have used colour as an excuse for disregarding poverty, disease and homelessness.

Fourthly social segregation raises a variety of questions. In public transport, no discrimination but the purse can be recognised. For the home, social contacts and matrimony, personal inclination must be paramount. No one shall be compelled to mix or marry; no one shall suffer for doing so.

The Fagan Report provides a sensible starting point for tackling the Pass Laws

Simplification, gradual elimination and the widest possible exemption, whenever a man can prove his stability and a settled background against which he can be identified, should be the rule.

These are the main heads of proposals which call for immediate consideration, always remembering that neither Europeans nor non-Europeans can come to a decision alone. Education, poverty, health, restoring the fertility of the soil (both in the Reserves and elsewhere)—these are neither European nor non-European problems, but common problems of our common humanity demanding a common approach. And those who analyse the costs, debiting so much to one race and so much to another, should be reminded that, in every country which hopes to escape revolution, it is the duty of the upper and wealthier classes to assist the lower and poorer. If racial considerations intrude here, they threaten the very basis of civilisation and invite Communist intervention.

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns. Apply:

306 Commissioner St.
Jeppe, Johannesburg.

THE REV. MICHAEL SCOTT

THE American Government has refused the Rev. Michael Scott a visa to enter the United States to attend the session of the General Assembly of the United Nations. The United States have given no reason for the refusal but the Rev. Michael Scott told a Press conference in London that he declined to take an oath saying that he had never been a member of the Communist, Nazi, Fascist or any other totalitarian party. He was however prepared to give any undertakings regarding his movements and activities while in the United States which the authorities may consider necessary for security reasons to cover the activities or expressions of those attending the United Nations during their stay or transit through American territories. The Rev. Scott has been declared a prohibited immigrant by the South African Government and has been refused permission to return to the Union. Mr. Scott said he would continue to seek re entry into South Africa in spite of that fact. Mr. Scott was going to the United States as the accredited representative of the International League for the Rights of Man.

Rev. Michael Scott

SENATOR BROOKES ON THE GROUP AREAS ACT

WHILST we are not interested in the working of the Group Areas Act since we have rejected it into as an unjust and immoral act designed to bring about the moral and material ruination of the Indian community in particular and the non-Europeans in general, and heartily deplore the attitude of those of our brethren who are asking into it to save their own selfish interests, it is interesting to note what Senator Dr. Edgar H. Brookes has to say about it. With apologies to the 'Natal Witness' we reproduce below a letter written by him in that paper dated October 3:

"The proposed zoning plan for Maritzburg is now available for public comment and I wish to draw attention to two or three grave injustices in it. My own attitude to the Group Areas Act is, of course, well known. I am against its root and branch, for I feel that things would find their own level better by natural processes than by an attempt to separate us by law. The Act, however, is here; and while it remains unrepaled, I feel that every lover of justice should protest against any demarcations which involve disturbance of the lives of thousands of people. While little can be done under the Act to protect exceptional cases, it is surely desirable that existing facts should be respected where they involve appreciable numbers of people in given areas.

My main objections are as follows:—

(1) The Coloured people: If I have read the published plan aright, there is no Coloured area in the old part of the City, but only in the Woodlands area. A very large part of the Coloured population lives in the area around Boshoff Street and between Church Street and Victoria Road. Coloured settlement in this part of the City is of very long standing; There are at least two Coloured churches and one very large Coloured school in it. I hope that others will take up with the Council the interests of this neglected and politically powerless group.

(2) The Indians: To my mind the exclusion of Indians from Upper Church Street is quite unjustifiable. I remember that they were already established there when I was a small boy growing up in this City. Some of their businesses must be more than 60 years old. This area includes a Mosque and a large school. The zoning of the whole of it as European is a special blow to the Moslem com-

munity, and a serious injustice. There are no arguments for it except colour prejudice, economic jealousy, and the feeling that the Church Street approach to the City is not a good one. The motor approach is today much more important than the rail approach, and any public entry from the station can be easily, as in the past, be routed via Longmarket Street or Pietermaritz Street.

(3) The Africans: We are justly proud of the Sobantu Village and the Local Health Commission is beginning to achieve what we once thought was impossible and make us proud of Edendale. But even an enlarged Sobantu and Edendale are not enough to meet all the legitimate needs of the African community. There is a real necessity for at least one African residential area within the Borough boundary which is not a location or under the direct control of municipal officials. All the past tradition of our tolerant City is in favour of this. The nucleus of such an area is to be found in New Scotland, and it should be preserved and somewhat extended; or an equally good alternative area should be found.

I do hope that others will add their representations to mine. I love this City in which I grew up and am genuinely proud of its kindly, live-and-let-live tradition; and I do not think that this should be destroyed to please a lot of scheming politicians in the Transvaal and the Cape.

I hope that our Councillors will remember that they represent the City as a whole, that its worthy traditions are in their keeping, and that they have a special responsibility to be fair to the voteless majority.

I have only indicated what seem to me to be the major blemishes. Among other detailed points, has the Council a definite policy as regards the following properties which may fall outside the final (and we hope improved) zoning: (a) Churches, Mosques and Temples; (b) Schools; (c) Other public buildings; (d) Old-established business premises?

The Prime Minister Dr. Malan received on October 3, at the Union Buildings, Pretoria, Moulana Aleem Siddique Al-Qaderi, the well known philosopher and theologian, who has been touring the Union for some time.

A CALL TO WOMEN OF ALL COUNTRIES

By The Executive Committee Of Women's
International Democratic Federation

ON the 5th of December, 1952, the Congress of the Peoples for Peace will open in Vienna. It will bring together all whose dearest wish is to see violence and war replaced by the spirit of negotiation and understanding among the peoples.

Young mother bending over your baby's cradle;
grey-haired mother, you who have often in your lifetime experienced
the horrible cruelty of war;

young girl standing hopefully on the threshold of life;
working woman, you who help to create your country's wealth;
peasant woman sowing the grain that turns the fields to gold;
teacher and writer, whose life-work is to foster nobility in man;
physician and nurse who protect life and health;
scientist and artist whose task it is to enrich the life of man with
well being and beauty.

Whatever the colour of your skin, whatever your religion or political convictions, whatever the country where you were born, whether you are rich or poor, the Congress of the Peoples for Peace is your Congress too, for war threatens to destroy your life, your hopes, those whom you love and those who love you.

You cannot remain indifferent to this danger! You must understand and never forget that it is possible to prevent war; that by the joint efforts of all peoples, peace can be saved, and mothers need never more be tortured by the horror of seeing their own sons murdered or becoming murderers.

At the Congress of the Peoples for Peace women and men will as never before express their will for peace and show how to preserve it.

Women! We cannot wait. Remember that every new defender of peace defends your child and the happiness of your home.

Go from home to home with the news of the Congress of the Peoples for Peace!

Go to the other women, whatever their opinions or beliefs, talk with them and work out with them solutions which your delegates will bring to the Congress of the peoples!

Explain tirelessly to your families, your friends your neighbors, that it is both possible and essential to prevent war!

The war in Korea must be ended!

Armaments must be reduced!

Atomic and bacteriological weapons of mass extermination must
be banned!

Reborn German and Japanese militarism must be stopped!
A Pact of Peace must be signed!

Let us as women add our will to the will of hundreds of millions of other people, so that it may become an invincible force in the defence of peace.

Peace Will Triumph!

P.O. Box 96,

Phone 24471.

To Furnish Your Home Economically
See

LALA BABHAI & CO. (PTY.) LTD.
107 Prince Edward Street, DURBAN.

Stockists of:—

NEW & RECONDITIONED FURNITURE & HOUSEHOLD EFFECTS, RADIOS & RADIOGRAMS, MUSICAL INSTRUMENTS, SEWING MACHINES & OFFICE FURNITURE, ETC.

Exporters and Commission Agents for Natal Fruit and Vegetables. We specialize in green ginger and Indian Vegetables. Wholesale only. Write for particulars
Box 96, Durban.

U.P. M.P.s. ON COLOUR PROBLEMS

MR. J. G. N. STRAUSS, leader of the United Party, speaking last week, at Pietersburg, is reported to have said, "It is essential for the country to get back the co-operation of the non-Europeans." In past years, he said, the Union had a wonderful asset in its Native population, but that asset was now fast disappearing. In the Native one used to find a willing, co-operative and almost submissive labour force prepared to help in building up the country. But no less a person than the Prime Minister himself has stated that race relations in South Africa have never been so bad, he said:

Mr. J. W. Mushet, M. P., addressing a United Party Youth Congress, in Port Elizabeth, said the civilised people of the world dared not leave a solution of the Colour problem to a handful of Whites in South Africa, particularly if the indications are that their solution, even in the early stages, is likely to cause disturbance and disruption throughout the world."

Most people in South Africa were content to belong to and

stay within the Commonwealth. The stronger the Commonwealth was in Africa as a whole, the safer and surer would the position in South Africa be.

A South African rally to stay in the Commonwealth would "be proof that we see that ultimately our colour problem must not only be taken out of party politics, but must be dealt with on the highest possible plane and must be coordinated and agreed to in consultation with all the sister states in the Commonwealth in Africa," said Mr. Mushet.

In the confederation movement north of us we see the same conception taking form. Southern and Northern Rhodesia and Nyasaland realise that the great problem facing our civilisation in Africa is our attitude to the Coloured races. They definitely postulate that it cannot be solved by unilateral action.

"The Union can play a major part in this movement. To oppose the movement by words or actions or merely to stand aloof means for the Union an ultimate isolation that it cannot contemplate."

REAL HOPE FOR WESTERN CIVILIZATION

A STATEMENT has been issued in Maritzburg on behalf of a number of citizens supporting the belief recently propounded by Mrs. M. Ballinger, M.P., and other religious and political leaders in the Transvaal that the real hope for Western civilisation in South Africa lies in a revival of the Cape liberal tradition.

The signatories are: Professor A. H. Altsopp, R. J. Caylord, W. G. M. Seymour, Dr. Esme Hill, L. M. Acutt, P. B. Craib, P. A. Reid, Ursula Judd, R. P. K. Moxley, S. J. Luidie, Bishop C. J. Ferguson-Davie, Rev. C. E. Hampson, H. F. G. Carey, Rev. P. W. R. Russel, T. M. le Mesurier, Marjorie Fleming, S. N. Roberts and Peter M. Brown.

The full text of the statement is: "We wholeheartedly associate ourselves with the statement issued by Mrs. Ballinger and 21 other signatories on Sunday September 28, and with the supporting statement published on the following day by certain religious and political leaders in Kimberley.

"We share their belief that the real (and possibly the only) hope for Western civilisation in this country lies in a revival of the Cape-Liberal tradition which is

re-enunciated in the first of these appeals—namely, the principle of "equal rights for all civilised people and equal opportunities for all men and women to become citizens."

"However, we believe that this is the view of hundreds—and, perhaps, thousands—of European voters whose personal codes of justice and political good sense have only failed to find public expression hitherto for lack of a public rally-point.

"We feel that ultimately no law should be based on principles of race or colour only.

"Since we regard the problems of race relations as the overriding issues in this country we urge a programme of legislation aimed at the gradual removal of discriminatory laws and intended to provide for the educated non-European some hope of active participation in the affairs of his country."

Commenting on the above statement "The Natal Witness writes:

"...There are throughout the country hundreds and perhaps thousands of Europeans who think as they do, and who believe that the time has come for an open statement of their faith,

...If the steady and deliberate assault upon liberal and democratic values is ever to be halted and reversed, it can only be done by the moral courage of indivi-

duals who are prepared to declare themselves openly as liberals. Only in this way can the moral evils of racialism and "baasskap" be effectively countered."

BRITISH LABOUR PARTY CONDEMNS S.A. RACIAL POLICY

THE Labour Party conference held in Morecambe (Lancashire) on Wednesday, October 1, passed to its National Executive Committee without voting, a five-point composite resolution on the African Protectorates and South Africa.

The composite resolution said: "The conference (1) is opposed to the incorporation of Buchunaland, Basutoland and Swaziland into the Union of South Africa unless it is the wish expressed democratically of the Africans of the territories;

(2) It is opposed to the federation of Northern and Southern Rhodesia and Nyasaland unless the Africans of Northern Rhodesia and Nyasaland agree to the plan of federation;

(3) It is of the opinion that to help the Africans of British Southern Africa along the road to self government, constitutions similar to that granted to the Gold Coast by the late Labour Government be progressively, but rapidly, introduced.

(4) They should press for the recognition of the Seretse Khama

as chief of the Bomaogwato tribes and

(5) This conference places on record its abhorrence of the racial segregation policy of the Government of the Union of South Africa and, therefore, urges the Parliamentary Labour Party to bring pressure to bear upon Her Majesty's Government to take immediate steps to raise the matter before the Assembly of the United Nations.

Mr. James Griffiths, the former Colonial Secretary, told the conference:

"The problem that haunts me is the problem of White and Black. I have the feeling that in Africa 1953 may well be a year of crisis.

"We believe that the future for Africa can only be a good and bright one if we do what is a difficult but, I believe, a not impossible task, by trying to get the Black and White peoples to work out their future in partnership."—Sapa-Renter.

**SAVE MONEY
ON
FURNITURE**

**SPECIAL WHOLESALE DEPARTMENT
TO CATER FOR STOREKEEPERS**

*Write for Price Lists and Illustrations
of FACTORY MADE Furniture:*

**Bedroom, Diningroom and Lounge Suites,—
Kitchen Furniture, Occasional Furniture and
Office Furniture.**

**You can also send Customers to our Showrooms
to be served on your behalf—or sell to them
from our Catalogue which we can supply
on application.**

SIMPLEX

FURNITURE FACTORY (Pty.) Ltd.,
Phone 20508. — Tel. Add.: "SIMPLEXFUR"
64 Alice Street, DURBAN.

CONVOY

Tailor Made
CLOTHING

Wholesale Clothing Manufacturers

**MANUFACTURERS
OF
MENS' TROUSERS,
SPORTS COATS
AND
SUITS.**

Trade Enquiries to:
P.O. Box 541 — BULAWAYO
P.O. Box 150 — KITWE, N.R. Z
P.O. Box 7482 — JOHANNESBURG.
P.O. Box 541 — CAPE TOWN.
P.O. Box 4 — PORT ELIZABETH.
P.O. Box 739 — EAST LONDON.

CONVOY
TRADE MARK

Convoy Garments Manufactured by:

**Maxwell Clothing
Co. Ltd.**

P.O. Box. 541, Phone 3786.

BULAWAYO.

Tel. Add. "CONVOY."

Phone
Day 24169

Phone
Night 833549

L. RAJKOOMAR (PTY.) LTD.

14, CROSS STREET, DURBAN.

Funeral Directors and Manufacturers of all classes of
Coffins and Wreaths

Contractors to the INTERNATIONAL FUNERAL
COMPANY, LIMITED.

Reg. Office: 14 CROSS STREET, DURBAN

Country Orders for Coffins and Wreaths,
accepted by phone and despatched by rail
at the shortest notice.

Cable & Tel. Add.: "HARGOVAN".

Phone 29388

P. HARGOVAN & CO.

(PTY.) LTD.

**WHOLESALE MERCHANTS
AND IMPORTERS.**

P. O. BOX 1250.

15517 Warwick Avenue

DURBAN.

Stocked by all good Tailors

Albein Serges

and

Beintex Suitings

TRADE ENQUIRIES ONLY.

BEINASHOWITZ BROS.

WHOLESALE WOOLLEN MERCHANTS

333 Pine Street,

DURBAN.

Box 2689.

Tel. Add.: "SUITINGS."

Phones: 20063 & 63512.

Proposed Gandhi Memorial College At Phoenix

ONE of the terms of the Phoenix Settlement Trust created by Mahatma Gandhi is: "The Trust may found a public library and school, subject to rules made by the Trustees and built from donations given by the public.

These shall be named after my deceased wife Kasturba.

"The Trustees may also found nature cure establishments and undertake all activities that may educate Indians morally, socially, economically and hygienically."

In accordance with the above terms the Trust has been running a free primary school at Phoenix for the last eighteen months. The school commenced with a half a dozen children and now there are nearly two hundred children. It is now proposed to build a school naming it after Kasturba Gandhi and obtaining grant from the Provincial Educational Department. An application has already been made and the matter is receiving the consideration of the Department.

But the desire of the Trust is to go further than that. The scheme considered by the Trust in conjunction with Mr. M. B. Naidoo, vice-principal of the Sastri College, is to establish a high school which will be a full-time boarding school leading to the Matriculation examination. It is intended to cater only for post-J.C. students on a selected basis.

It is proposed to commence the College with approximately 100 students, comprising a maximum of 50 boarders and 50 day-scholars, the latter arriving at the College by means of existing transport services.

In the programme of buildings it is proposed to have a main block comprising lecture rooms, laboratory and library. Overlooking the quadrangle of the block will be a dining hall and kitchen. On the grounds nearby will be housed the students dormitory with accommodation for about sixty students. Then there will be staff quarters with special facilities for married men. It is proposed to include a guest house in the building scheme where overseas visitors to the Institution can be accommodated.

The whole outlay will bear the atmosphere of peace and a sanctity created by the ever present reconstructed home of the Mahatma—a shrine at which posterity will bow with reverence.

Curriculum

The following subjects will be offered: English, Latin, Mathematics, History, Geography, Physical Science and Biology.

Future Of The College

The preparation of youths for the Matriculation examination will be the first stage in the scheme envisaged for the Settlement. Later, however, it is hoped that there will be sufficient post-matriculation students to form the nucleus of a University where the curriculum leading to a degree will have a wider scope and in which provision will be made for Oriental Studies and a Course in Agriculture. The college will then be an inter-racial institution where students of all races and denominations will strive towards a better understanding through tolerance and goodwill.

This is yet in the stage of a vision. A beginning has been made on a very small scale. To bring it to fruition and to make the institution an everlasting monument to the memory of Mahatma Gandhi with the generous help of the public shall be the honest endeavour of the Trust. The rest is in the hands of God.

Mahatma Gandhi's Birthday Celebrations

MAHATMA GANDHI'S birthday on October 2 was celebrated by various organisations in the different parts of the Union.

In Durban the Kathiawad Hindu Sava Samaj and the Svat Hindu Association held joint functions on that day and tributes were paid by various speakers to Mahatma Gandhi for preaching and practising non-violence and for showing the world the way to settle intricate problems without resorting to violence.

Dr. G. M. Naicker, president of the Natal Indian Congress made the following statement:

"Mahatma Gandhi has been rightly regarded as one of the greatest forces for world peace in the twentieth century. Today when the world is in a turmoil Gandhiji's idea remain the only hope for mankind.

"We in South Africa have a special significance in celebrating Mahatma Gandhi's birthday, for it was on the South African soil that he first began to put into practice his great teachings which later were to have world-wide repercussions. Today the non-European people of the country are in the midst of a Defiance Campaign and they are using the weapon of non-violence on which Mahatma Gandhi laid so great a stress. Let us in celebrating the anniversary of Gandhiji's birthday be inspired by his message of not submitting to injustice and of dedicating ourselves to the cause of peace."

In Johannesburg

The Transvaal Hindu Sava Samaj held a function at the Gandhi Hall, Mr. Z. V. Parekh, president, described Mahatma Gandhi as a saviour of India.

Mr. J. L. Malbastro, acting secretary to the High Commissioner for India, who was present at the meeting, said if Indians in South Africa would emulate the example set by Mahatma Gandhi by his own life and face their problems in the same spirit of non-violence there would arise a grater hope for a greater future for them.

Among the other speakers were Messrs P. S. Joshi, J. Nanabhai, Dr. B. Patel, M. Bhagoobhai and I. P. Mody.

The meeting passed a resolution expressing the community's grief at the death of Mr. K. G. Masharwala, a co-worker of Mahatma Gandhi, who was so ably carrying on Gandhiji's work.

The World's Best
OLIVETTI

Typewriters (Portable & Standard)
Adding Machines (Hand Operated & Electric) Calculators
Portables with Hindi Keyboard from £19.
The OLIVETTI Factory is now established in South Africa, therefore Stocks
and Parts always available.

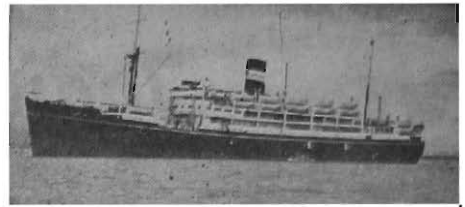
Contact Sole Distributors:
PINCHEN & YOUNG (PTY) LIMITED
(Olivetti Division)

212/220, Mercury Lane Buildings, DURBAN.

Phones:
20292, 23280, 28464.

Telegrams:
PINYON.

For ALL your Stationery Requirements contact
Our Wholesale & Retail Stationery Dept.

B. I. S. N. Co. Ltd.

S.S. Karanja arriving October 29. Sailing Nov. 3
for Bombay

Passengers must conform with the Vaccination and Yellow
Fever inoculation requirements and obtain certificates from their
nearest District Surgeon. Inoculation by and certificates from
private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES: DURBAN TO BOMBAY

First Class	single	without food	£75-15-0
Second "	"	"	50-13-0
Inter-Class	"	"	34-3-0
Unberthed (Deck)	without food		21-3-0

Muslim Special Food £11-10-0 Ordinary Food £4-17-6
Hindu Special Food £10-3-0 Ordinary Food £4-5-6

Bookings for 1st, 2nd, Inter-Class and Unberthed (Deck) can
be effected by communication with us by telegram or letters.
Under no circumstances will unberthed passengers be
permitted to keep on deck with them more than one bed-
ding roll and one trunk for use during the voyage.

For further particulars apply to—
SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.
390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.
Tel. Add.: "KARAMAT."

RUBBER STAMPS

(8 HOURS SERVICE)

PRINTING

(DONE AT SHORTEST NOTICE)

Standard Printing Press

GENERAL PRINTERS and RUBBER STAMP MAKERS.

73 BEATRICE STREET,

DURBAN

ESTABLISHED 1927.

PHONE 61006.
P.O. BOX 2782.

TELEGRAPHIC ADDRESS:
"QUICKPRINT"

YOUR GARDEN'S SUCCESS—Begins with Good Seed

Our Long Experience is your Guarantee

Try our Famous

**IMPORTED & GOVT. CERTIFIED
VEGETABLE & FLOWER SEEDS**

Available in Bulk and Packets

A. B. NAIDOO & SONS

(Established 1917)

Stockists of:—

GRAIN, FERTILIZER, HOES, PLOUGH PARTS,
HARDWARE, & GROCERIES at Competitive Prices.

Phone 21213.

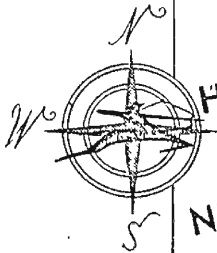
Tel. Add.: "GREENFEAST."

145 Brook Street,

DURBAN.

WE SELL ONLY ONE GRADE OF SEEDS—ABSOLUTELY THE BEST.

AUSTRALIA
BURMA
CEYLON
HONG KONG
INDIA
JAPAN
NEW ZEALAND
PAKISTAN

Every Friday from NAIROBI

VIA **AIR-INDIA**

INTERNATIONAL LTD.

P.O. Box 3008, NAIROBI

Full details from Agents and Airlines.

DHIRUBHAI P. NAIK

Insurance & General Agent

For Life, Fire, Burglary, Riot, Accident, Plate Glass, etc.

Representative: National Mutual Life Asso. Of Australasia,
Yorkshire Insurance Co. Ltd.

Consult Us For Your Income Tax, Personal
Tax, Revenue Clearance Certificate And
Immigration Matters.

Telephone: 33-9033. 29e Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

SPECIAL DIWALI NUMBER INDIAN OPINION

A LETTER 'THE STAR' DID NOT PRINT

ON 24th September 'The Star' (Johannesburg) printed a long 1200-word letter from Mr. Sam Fielding of Box 465, Johannesburg, in which he rejected a somewhat discursive suggestion by Mr. Lionel Curtis for founding a Negro Dominion north of the Zambesi as a solution of the racial problems of Southern Africa.

Mr. Fielding concluded that, instead of thinking up grandiose schemes at others expense, we should concentrate on solving our own problems. Having chided world opinion, missionary, UNO and others for their "unenlightened emotionalism on South African racial matters, Mr. Fielding said: "South Africa, on the other hand, has proved that the problem of race relationship cannot be solved by liberal idealists and well-meaning mischief-makers."

Mr. Fielding continued by challenging the "emotionalists" to explain how the illiterate mass of African humanity can possibly understand, the very dangerous and complicated issues confronting it. Regretting the division of opinion between Whites about the Union's traditional policy of segregation, Mr. Fielding went on to deplore the moral and material consequences of urbanization and detribalization upon the Africans. He considered that statistics of Native crime proved that the Natives were "far from ready for the acquisition of responsibilities." Admitting the inability of the present Government to reduce these crime figures, Mr. Fielding blamed it upon their too outspoken and aggressive racial ethic of permanent *baasskap*. He, himself, believed that the solution was to rebuild the authority of the chiefs and compulsory education "with a view to gradual economic advancement as a forerunner to ultimate political advancement."

Finding that in the Bible "all men have been created in the image of God", and therefore have a common ultimate destiny, Mr. Fielding concluded his letter: "The Native of South Africa can be reassured, therefore, that his destiny is not to be subjugated by the White man but merely to be disciplined by the trustees of a centuries old civilization to the duties and responsibilities of rights and life, and to the worth of spiritual values and faith."

Commenting on certain points in Mr. Fielding's letter Mr. Gell, a regular contributor to 'Indian Opinion', wrote the letter which is printed below. It was received by 'The

Star' on September 26 and rejected on 27. In sending us the correspondence, Mr. Gellsays:

"Of and on I have written letters quite frequently to 'The Star' and many have been published. During the last year or eighteen months, however, I have noted that those which have been refused (apart from the more obviously foolish, though the standard of the correspondence columns is not high) have usually advocated a liberal policy in fairly straightforward terms or drawn attention to the alternatives facing the country if such a policy is not attempted. The editorial policy of 'The Star' appears to be to back the U.P. through thick and thin for the next election and to think about racial questions afterwards. No liberal will deny another man his right to his own opinion and his own calculation of what policy is the wisest to adopt. But it is with great regret that one notes the steady retreat from liberalism of what used to be one of the great liberal organs of the country. What really prompted me to send you this small example of that retreat and these comments was the appearance in yesterday morning's (29th Sept) 'Rand Daily Mail' of the liberal manifesto of Mrs. Ballinger and 21 other prominent European liberals, calling for a revival of the old Cape tradition. I was astounded and horrified that 'The Star' of the same afternoon contained no mention of the manifesto or discussion of its challenge."

Mr. Gell's letter of 25th Sept. follows:—

Dear Sir,—Mr. Fielding is surely right to reject Mr. Lionel Curtis's proposed Negro Dominion as impracticable. It is based upon the same refusal to face facts that so many Nationalists exhibit — e.g. S.A.B.R.A., when it sees the Protectorates as national homes for our Africans or Sybrand of Die O.B. when he recommends our seeking the cooperation of Britain, Belgium and Portugal in a scheme to partition the whole of southern Africa. This is the delusion that others will agree to pull or chestnuts out of the fire for us by providing land on which to settle those of our Africans who cannot find homes in the Reserve, so that we may continue in undisturbed possession of the "European areas."

But I must question Mr. Fielding's use of the expression "liberal idealists." Although he does not define it, it appears from the conjunction of "well-meaning mischief-makers" and from the context of the following sen-

tences in which immediate political rights for the entire African population are suggested, that Mr. Fielding uses both "liberal" and "idealist" in their pejorative senses — i.e. to describe a person who advocates a completely impracticable programme which disregards facts and is likely to lead to immediate chaos.

There may, of course, be such people. But it would be difficult to apply this definition to the late J. H. Hofmeyr, Mrs. Ballinger, Senator Brookes or the S. A. Institute of Race Relations, all of whom might claim to be liberal idealists in the best sense of the words — that is to say, they are also realists.

Such people would agree with all that Mr. Fielding says in his final paragraphs about the need for compulsory education for Africans as a prelude to economic and political advancement. They would, however, insist that the conception of trusteeship, which he postulates, must envisage a day when our wards will grow up and must make suggestions for meeting that contingency. Non-Europeans cannot be expected to distinguish perpetual trusteeship from the *baasskap*. Furthermore, liberal realists understand that the only guarantee of our good faith in this matter is the progressive admission to increased status and opportunity of educated and responsible non-Europeans who, as Mr. Fielding admits, are already capable of discharging these rights and duties. This process must begin now and not be postponed indefinitely. Only in this manner is there a possibility that our non-Europeans will find a ground for loyalty and a source of hope, without which the Union must remain a house divided against itself that cannot stand.

With all respect to Mr. Fielding, South Africa has not proved that "the problem of race re-

lationship cannot be solved by liberal idealists," because it has never tried their solution. So far as it went, the old Cape experiment was far from a failure. But if the liberal answer is to be tried at all, it must be tried very soon before race relations have deteriorated beyond the possibility of honorable compromise. If we reach that deplorable condition, partition of the Union or race war *à outrance* will be the only alternatives.

Two other small points. Native crime, to which Mr. Fielding refers, has increased steadily over the last ten years or more, with a spectacular jump after 1948. This suggests rather a growing sense of frustration and uncertainty on the part of a minority than the irresponsibility of all Africans. It is at least arguable that increased economic and civic opportunities might diminish the drift towards lawlessness, especially if combined with a determined attack on the social conditions in which urban Natives have to live. But if Mr. Fielding had read Mr. Leo Marquard's recent, calm and wise book, he would have hesitated to recommend a return to the tribal authority of the chiefs as part of the solution of this problem.

Mr. Marquard's book is an admirable example of liberal realism at its best, adhering with patience and tolerance to ideals after facing all the facts.—I am etc,

C. W. M. GELL.

HINDU DHARMA

By— M. K. Gandhi

Price 12/6

To be had from:

'INDIAN OPINION,'

P. Bag, Phoenix, Natal.

J. E. DUFF & CO. (PTY.) LTD.

(Established 1913)

374 Smith Street, DURBAN. — Tel. 22916 22895 21496

Offers complete facilities for handling:—

ADMINISTRATION OF ESTATES AND TRUSTS
ALL CLASSES OF INSURANCE INCLUDING INDIAN
LIFE BUSINESS AT EUROPEAN RATES
SALE AND PURCHASE OF LANDED PROPERTY
MANAGEMENT OF INVESTMENTS
RENT COLLECTIONS AND SUPERVISION OF
PROPERTY

(Mr. J. Mountain formerly Asst. Master of the Supreme
Court N.P.D. is now associated with us.)

Always Better. Better Always.

Are Kapitan's Tempting
Sweetmeats.

For nearly half a century we are leading in the
manufacture of Quality Sweetmeats and Cakes
TRY US FOR THE LATEST INDIAN RECORDS.

Address:

KAPITANS BALCONY HOTEL,

(KORNER SWEETMEAT HOUSE)
Corner, Grey and Victoria Streets,
DURBAN.

Phone 23414.

Tel. Add 'KAPITANS.'

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING

CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants

Direct Importers.

**47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.**

Bankers: BARCLAYS BANK (D. C. & O.)

Partners:

C. C. PATEL
L. B. PATEL
S. K. PATEL

L. B. & COMPANY
PHONE 429

Branches: P.O. Box 83, BROKEN HILL
P.O. Box 89, LUANSHYA
Telegrams and Cables: "CLOTHING"
P.O. BOX 93,

**NDOLA,
N. RHODESIA**

**WHOLESALE MERCHANTS AND
CLOTHING MANUFACTURERS**

NATHOO TABHA

TIMBER & HARDWARE MERCHANT
& DIRECT IMPORTER

Door, Windows, Corrugated Iron, Cement,
Monarch, Iron Duke, Buffalo, and Elephant
brands paint or any other building material
at reasonable price

Established 1907,

107 Queen Street,

Telegraph "Mani,"

NATHOO TABHA,

Phone 24647.

DURBAN.

M. J. PATEL

INTERNATIONAL SPORTS COMPANY

Importers & Exporters & General
Commission Agents

10 Peking Road, Kowloon, HONG KONG.

Special attention is paid
to indent orders

Write To Us For Further Particulars.

Phone 53.

Telegrams 'SOLANKI.'

P.O. Box 208.

Solanki & Co. Ltd.

Merchant & Direct Importers

Extensive range always carried in
the following:

Silks, Drapery, Toilets, Per-
fumes, Curios, Fashion Goods
and Jewellery, Wide Range of
Indian, Persian and Chinese
Carpets.

Stockists of well-known branded
Watches.

COPPERBELT PIONEER STORE

Where Quality and Service
are Paramount.

Luanshya,

Northern Rhodesia.

LIFE INSURANCE

Are you adequately insured?

Have you provided for your dependants?

Prepare for the future

Life Insurance gives peace of mind for the unknown
future.

Insure with "THE OLD MUTUAL" your friend for Life—
The S.A. Mutual Life Assurance Society, which has
best Bonus record in the WORLD.

Representative:—

DAYABHAI PATEL

P.O. Box 1760,
JOHANNESBURG.

Phones:— } Business 33-0711
Residence 33-5961

AFRICAN VIEWPOINT

THE WORLD IS WITH US

By JORDAN K. NGUBANE

WE are often so preoccupied with the demand made on us by our struggle from day to day that as a people we very often rarely find ourselves in the best position to see in its proper perspective the interest awakened in the outside world by our Defiance Campaign. We should not be apologetic about this for, in the final reckoning our success depends on the extent to which we ourselves shall sacrifice everything, both as individuals and as a community, to reach our goal. We ourselves shall, by our own exertions, decide the issue between right and wrong in this country.

But if concentration on the actual fight before us is justified in every way, we should at the same time avoid that narrowness of outlook which will make us see only as far as the frontiers of our land and not beyond. If we fall into the error of doing that, we shall betray our own struggle. We shall cut ourselves from the section of world opinion which rightly feels that great issues now being decided in this country are matters on which the very future of the world and of peace depends. We shall have played into the hands of our oppressors who claim on every conceivable occasion that the satanic things they do to us in the name of white civilisation are South Africa's domestic affairs.

The truth is: they are not. Ten years ago Hitler claimed that the gas chambers and the concentration camps he built for the Jews were Germany's domestic affair. The world was fooled into accepting this view at the time and by doing that paved the way for World War 11. This time the world is wiser. Men have learnt that injustice perpetrated against one section of the human race is a direct threat to every man, woman and child on the face of the earth—no matter what their colour is.

A situation is developing in this country which, in important essentials, bears striking resemblance to what happened in Germany between 1933 and 1939. The racial laws have been intensified. When the non-Whites protest peacefully against this they are told that the Government is seriously contemplating deporting and internment the resisters. Let no body be mistaken here. The

followers of Dr. Malan are not given to making empty threats. They mean business when they say they are going to deport us and intern us. This means that concentration camps will be built in which those who say apartheid is the satanic evil that it is will be interned. Need anyone be reminded of Dachau and Buchenwald? We resist to stop that happening in this country.

If the world is justified in being alarmed at what is happening in South Africa. The Union Government itself, in its relations with the outside world, has not been consistent with its own declared principles and, has set a good precedent for intervention. There are South African soldiers in Korea at the time of writing. What they are doing there is interference in the private affairs of the people of Korea. I have no truck with Communism, but a Government which arrogantly tells the world that what it does to the man of colour in South Africa is its own affair should similarly realise that the choice of a form of Government in Korea is strictly a matter for the Koreans. If Dr. Malan thinks that Communism is such a danger to world peace that it warrants his intervention in the domestic affairs of the sorely tried people of North and South Korea, he should, by the same system of reasoning, recognise the world's right to see in apartheid as dangerous a threat to the future of mankind as a whole.

Against this background we, who are oppressed, should derive new strength and inspiration from the knowledge that we are not alone in our great fight against Malanism. We have friends and allies and sympathisers in every democratic country. As much the Malanites cannot claim.

In Britain the Christian Action Council is giving us extremely valuable aid in the form of awakening British opinion to the issues at stake in the fight against apartheid. The same body has already begun to raise funds to help resisters in need. The British trade union movement and others continue to give us valuable moral support.

From the United States come messages that that great nation is at last being slowly awakened to the justice of our cause.

But the most effective help given us to date has come from India—from the people and the Government of that great republic whose heroic fight for freedom remains a source of constant inspiration to us in our own trials. India's interest in our struggle is unique. She has, on the one hand, international agreement with the Union Government on the treatment of men and women who originally came from India. As long as they do not have a say in the affairs of the land, the Indian Government remains morally bound to champion their cause. That moral obligation will lapse the day the Indians sit in the Union parliament.

On the other hand the peoples of India are themselves fresh from the yoke, of oppression. They have known what it is to be hated, humiliated and despised in your own fatherland. They have known signboards at White gates in India written: 'Indians And Dogs Not Allowed.' They fought against the evil of oppression and when they triumphed they swore to do all in their power to rid the world of this evil because they knew that as long as men and women and children were oppressed in any part of the world, there would always be the threat of war and human suffering. When they won their freedom they swore to throw in their great weight on the side of peace. The Indian Government has consistently done that since it first came to power.

Thus, India's support of our cause in the councils of the world is not interference in South Africa's domestic affair; nor is it partisanship against the Whiteman; it is an effort to bring sanity to bear in an explosive situation which might one day engulf the world in an ugly racial war. By giving us help, India is doing all in her power to prevent an armed conflict between the White and the non-White races of the world over the question of colour—for if Malanism is not checked, this is the mess in which it will land the world: in particular, Africa.

Against this background the movement about to be launched in India to raise funds to help needy resisters is an act of brotherly sympathy which the African people will not forget. We are grateful for it, as we are grateful for help from Britain, the United States and elsewhere. We can, in the situation in which we are, show that gratitude in no better way than to fight with renewed vigour to make ours a land where no man shall be insulted or humili-

liated or oppressed for not belonging to the rulers' race.

Cabinet Ministers have promised us whippings and concentration camps and deportations. We will not be daunted by these threats. We have been singled out for persecution in prison and our reply to all this has been to go in ever increasing numbers to jail. In some parts of the country the leaders of the resistance movement have had very great difficulty restraining volunteers from jail who want to go behind the prison bars again. "We shall call you when we need you," they tell the insistent ex-prisoner. "But for the moment stand aside a little and give the other volunteers the chance to go to jail." Women in varying stages of motherhood go to jail in every part of South Africa. Some take their suckling babes with them to jail. No deportations, no amount of whipping and no concentration camps will break the spirit of people such as these. Chief Albert Lutuli, president of the African National Congress in Natal, spoke for the ten million non-Whites in this country recently when he said: "We have one thing in common with Dr. Malan—determination!"

Well, that is the spirit of our people. We will never go back; we will never be daunted while injustice lasts in this country. We will fight on, peacefully, non-violently and face death cheerfully if necessary—our women march to jail singing the great songs of their race—to make South Africa the land of free and just men. And in moments of darkness—we as a people have known these moments we are going to know them again and again—we shall derive inspiration and encouragement from the knowledge that the free world is with us!

SHAVING COSTS LESS
WITH
MINORA BLADES
4 Blades For 6d.

FOR SALE

Banana Crop ready for cutting.

For details apply:

COMMERCIAL
DISTRIBUTORS

26 Alice Street,
DURBAN.

Phone 25436.

Phones: 29121/3 (Switchboard)
24179 (Manager)
P.O. Box 2197

Cables & Tel. Add:
"PROSPERITY" (All Branches)
(Established 1927)

Premier Produce Co. (Pty) Ltd.

General Wholesale Merchants
EXPORTERS AND IMPORTERS

Buyers and large Stockists of all kinds of Indian and European Groceries, Provisions, Soaps, Oils, Grains, Beans, Peas, Kaffircorn, Malt, Maize, Maize Products, Wheat, Wheaten Products, Crockery, Hardware and also Coal of all types.

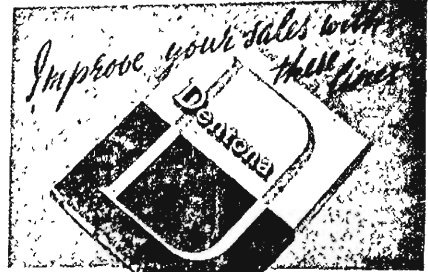
All enquiries for Export and Import
to the Head-Office.

Head-Office: "PREMIER HOUSE"
364 Pine Street, Durban.

also at

JOHANNESBURG
Phones: 34-3554,5
P.O. Box 200, Fordsburg,
82, Crown Road,
Fordsburg, Johannesburg.

BENONI
Benoni Coal Site
Phone 54-1813,
Rangeview Coal Sites—54-2205
P.O. Box 392, Benoni.

Full range of men's and
boys' khaki shirts and
clothing.

In khaki
cabs,
tropicals.

DENTONA
SHORTS AND SLACKS
IN MOYASHIEL Regd.

TRADE ENQUIRIES
UNION OF S. AFRICA
DENTON TRADING CO.
JOHANNESBURG

Phone 34-4391

P.O. Box 3561

N. RHODESIA
FEIGENBAUM BROS.
BULAWAYO

Phone 2758

P.O. Box 354

BRITISH EAST AFRICA
VAN BRUSSEL & CO. (E.A.) LTD.
Trust Mansions

Phone 4010

NAIROBI

CONGO BELGE
H. J. HYMANS
ELISABETHVILLE

Phone 313

P.O. Box 157

MASHONALAND AND P.E.A.
W. F. NEUMAN
SALISBURY

Phones 2-1219, 2-4924

P.O. Box 1492

BULAWAYO CLOTHING FACTORY LTD.

Phone 2410, Bulawayo, P.O. Box 427, Southern Rhodesia.

Proprietors:

C. L. Patel, D. K. Patel
V. B. Patel, H. J. Patel
K. C. Patel.

The Star Clothing Factory

Wholesale Merchants

CLOTHING MANUFACTURERS

P.O. Box 237. Phone 514.
Jameson Road, Livingstone,
NORTHERN RHODESIA.

Our S.A. Representative:

H. L. Hompes & Co.,
(Pty.) Ltd.

Durban, P.O. Box 1301.
Johannesburg, P.O. Box 3480.
Capetown, P.O. Box 824.

1953

SOUTH AFRICAN DIARIES

No. 85.	3 days to page 8" x 5"	4/9	5d.
No. 851.	1 day to page 8" x 5"	7/6	8d.
No. 138.	3 days to page 13" x 8"	9/-	1/-
No 1381	1 day to page 13" x 8"	16/3	1/6

Immediate Delivery — Order Early
to avoid disappointment.

NATIONAL OFFICE SUPPLIES
(PTY. LTD.)

76 Victoria Street, Durban.

If it's PRINTING Consult:—
UNIVERSAL PRINTING WORKS
Commercial Printers

Calendar Specialists

9' Bond Street, Durban,

Phone 25295

P. O. Box 1327

HOW ECONOMIC PROBLEMS CAN BE SOLVED BY NON-VIOLENCE

INDIA has shown the world how a country can gain her independence from a foreign yoke by non-violent means. India has now shown how the land question, which baffles the whole world and has been the cause of so much bloodshed and destruction of life and property, can be solved without resorting to violence. The world knows how one man—Acharya Vinoba Bhave has been touring the length and breadth of India on foot like a fakir and has been begging for land from land-owners for the landless people and what wonderful response he has achieved by his unique personality. If White South Africa wanted really to do justice to the non-Whites they would do well to emulate the noble example set by India and abandon a little bit of their greed and give generously of the land possessed by them to the landless.

Here is an account of the wonderful achievement of Acharya Vinoba Bhave:

350,000 acres of land have so far been collected from 12,000 donors in 16-month old Bhoodan Yagna (land gift ceremony) started by Acharya Vinoba Bhave.

Giving this information at a Press conference in Nagpur on September 7, Mundada, Secretary to Vinoba Bhave, said that out of the total donation—one per cent of land from a Harijan cartman to 10,000 acres by Keshi Naresh—Uttar Pradesh alone contributed 300,000 acres. Telengana gave 20,000 acres, Madhya Pradesh 2,000 acres and the balance was collected from Vidhya Pradesh, Rajasthan, Madhya Bharat, Gujerat and Orissa.

22,000 acres of land has been distributed to 5,000 landless families, 10,000 acres each in Hyderabad and Uttar Pradesh and 1,000 acres each in Madhya Pradesh and Rajasthan.

Mundada said that Acharya Vinoba Bhave who would begin his 8-month tour of Bihar on September 12 wanted that a target of collection of 50 million acres of land for distribution to landless should be achieved in 1957—the centenary of the great Indian mutiny.

He said "Bhoodan Yagna" had shown "remarkable results" during the last 16 months and had demonstrated how non-violence, love and mutual trust could be applied to solution of economic disparity.

Mr. Vinoba Bhave

Mr. Vinoba Bhave addressing a meeting in Delhi. Seated on his right is the President of the Indian Republic, Dr. Rajendra Prasad.

Sporting World

'Will Play Cricket As It Should Be Played'

- Says Cheetham

Jack Cheetham, who will captain the Springbok cricket team in Australia, in a farewell message to South Africa on behalf of his team, said:—

"We are all well aware of the magnitude of the task ahead, especially after the tours undertaken by the English and West Indian side. I am convinced, however, that the team will do well and that we will mould into a happy side with confidence in our ability to play cricket as it should, both on and off the field."

The Springboks sailed for Australia from Capetown on Friday in the Dominion Monarch.

Merchant Retires From Cricket

Vijay Merchant, India's former captain and one of the world's best opening batsmen stated on September 8 that he has "definitely" retired from first class cricket. Merchant said that he conveyed his decision to retire after the end of last season to the Board of Control for Cricket in India.

Merchant, who is 41 years of age injured his left shoulder while fielding in the first test match at Delhi against England last season. This injury prevented him from taking part in the remaining matches of the series and also came in the way of his being selected for the England tour.

Merchant added that his shoulder had not yet recovered fully and he was not playing. He said that he could not even take part in Bombay's Kanga League cricket despite the fact that his club, Fort Vijay Cricket Club, had not been doing well in tournament.

Pakistan Cricket Team's Visit India

The following is the revised itinerary of the Pakistan Cricket team's tour of India:

North Zone at Amritsar—October 10, 11, 12.

First Test at Delhi—October 16, 17, 18, 19.

Second Test at Lucknow—October 23, 24, 25, 26.

Central Zone at Indore—October 30, 31 and November 1.

Western Zone at Ahmedabad—November 4, 5, 6.

Bombay Cricket Association at Bombay—November 8, 9, 10

Third Test at Bombay—November 13, 14, 15, 16.

South Zone at Hyderabad—November 21, 22, 23.

Fourth Test at Madras—November 28, 29 and December 1.

Universities Eleven at Bangalore—December 5, 6, 7.

Fifth Test at Calcutta—December 11, 12, 13, 14.

East Zone at Jamshedpur—December 19, 20, 21.

Sweetmeats for DEEPAVALI

Celebrate this festive occasion with our Quality Sweetmeats

The best way to greet your friends this Deepavali is to send them a parcel of our famous "Victory Sweetmeats"

SPECIAL DEEPAVALI ASSORTMENT
 No. 1 . . . 5s. per lb., No. 2 . . . 4s. 6d. per lb., No. 3 . . . 3s. 6d. per lb.
 Usual Daily Mixture 2s. 6d. and 2s. per lb.

PRICE LIST

per lb.		per lb.		per lb.	
s.	d.	s.	d.	s.	d.
Sutherland, White	7 0	Fruit Ladoo	2 6	Dhaitra (Unsweetened)	4 0
Sutherland, Asst. Flavours	7 0	Burfi	4 6	Khaja (Sweetened)	6 6
Sutherland, Tricolour	7 0	Fruit Burfi	4 0	Khaja (Unsweetened)	10 0
Special Pista Halwa	5 6	Burfi Special Mawa	5 0	Messor	3 6
Special Charoli Halwa	5 6	Almond Burfi	5 6	Special Messor	4 0
Special Almond Halwa	5 6	Pista Burfi	5 6	Mawa Messor	5 0
White Bombay Dry Halwa	4 6	Full Cream Burfi	6 6	Amrith Paak	2 6
White Cherry Halwa	4 0	Gharee	3 6	Special Amrith Paak	3 6
Vanilla Plain Halwa	4 6	Special Mawa Gharee	5 0	Mohanthar	3 6
Vanilla Fruit Halwa	4 0	Almond Gharee	5 0	Mug Tharie	2 6
Orange Halwa	4 0	Mawa Googra	5 0	Kopra Paak	
Mixed Fruit Halwa	3 6	Bombay Crispy Biscuits	3 6	(Fresh Coconut Used)	4 6
Goolab Jambo	2 6	Mawa Penda	4 6	Khajoor Paak	2 6
Special Mawa Goolab Jambo	4 0	Almond Penda	5 0	Chana Magaj	3 6
Special Mawa Badami Goolab Jambo	5 0	Pista Penda	5 6	Special Mawa Magaj	5 0
Boondhi Ladoo	3 0	Naan Khatai	3 6	Jalebi	2 0
Special Diwali Ladoo	4 6	Sata (Sweetened)	4 0	Special Diwali Jalebi	3 6
Special Choorma Ladoo	4 6	Sata (Unsweetened)	5 0	Bhoondi	2 6
		Khajoor	4 0	Batasa Sweets	2 0
		Dhaitra (Sweetened)	3 6	Ghata Sweets	2 6

PAPAD 10/-, 12/6 AND 15/- PER 100

	s.	d.		s.	d.
Chevda (Genuine Pawa)	5	0	Sev (Gram Flour) Super Fine	3	6
Special Ghantia	4	0	Sev (Gram Flour) Medium	2	6
Favourite Ghantia	2	6	Bhajia, Dhal, Peas Nuts, etc.	2	6
Roasted Gram	4	0	Gram Dhall.	3	0

SPECIAL DEEPAVALI HAMPERS

IN BEAUTIFULLY PACKED BOXES

5/- 10/- 12/6 15/- 20/- & 30/-

DEEPAVALI CAKES ALSO AVAILABLE

POSTAGE FREE IN THE UNION OF SOUTH AFRICA

Mail orders will be executed with promptness to all parts of South Africa. Rhodesia and Overseas.

SPECIAL CONCESSIONS FOR SCHOOLS, INSTITUTIONS, ETC.

LIBERAL EUROPEANS' STATEMENT ON PRESENT SITUATION

THE following is the full text of the statement signed by Mrs. M. Ballinger, Dr. Mabel Palmer, Senator Dr. E. H. Brookes and others appealing for South Africa to find out a way to solve the racial problem, a brief report of which appeared in these columns a short while ago :

"We have watched with dismay the situation that has developed from the growth of the non-European movement of passive resistance against unjust laws.

"This movement clearly is no sudden impulse. It bears all the signs of careful thought and planning over many months by men who are acknowledged leaders among Africans and Indians, and who have organised it with a full appreciation of all it implies.

"The movement has met with a very remarkable response both from the mass of the people and from those to whom it appeals for voluntary personal support and for substantial courage and sacrifice.

"In these circumstances it is clear that we South Africans face a double challenge. It is a challenge to those who hold the reins of government, and it is, not less, a challenge to all who participate in the exercise of political power, i.e., the whole White community. The challenge comes primarily from those who are excluded by reason of their race or Colour from any real form of citizenship.

"Considering the movement in this light, we are sure that no good can come from merely condemning it and denouncing its leaders.

"We Europeans must frame an answer and adopt an approach to the movement that holds within it constructive possibilities.

"Otherwise we foresee a progressive worsening of race relations and an even deeper bitterness than is already visible in our country in the relations between its peoples.

"We believe that it is imperative that South Africa should now adopt a policy that will attract the support of educated, politically conscious non-Europeans by offering them a reasonable status in our common society."

"This can be done by a revival of the liberal tradition which prevailed for so many years with such successful results in the Cape Colony.

"That tradition, an integral

part of South Africa's history, was based on a firm principle namely, equal rights for all civilised people and equal opportunities for all men and women to become civilised. In our opinion, only the acceptance of that fundamental principle can provide South African government with the basis it now lacks.

"We believe that the wise and steady application of this principle will gradually remedy the worst grievances and disabilities which non-Europeans now suffer, since their deepest feelings are stirred by the fact that our laws are not based, as they should be, on tests of civilisation and education but on race and colour.

"On their side, we ask the African and Indian leaders to recognise that it will take time and patience substantially to improve the present position. We ask them to accept the principle we have indicated as a long-term aim, and we do so in the hope that it will make negotiations possible and their success probable.

"As an immediate short-term programme of reform, we urge all who sincerely desire racial peace and harmony in our country to concentrate on demanding the repeal of the most mischievous measures on the Statute Book. These are measures such as the Group Areas Act, the pass laws, and the Suppression of Communism Act in its present form—measures which offend the human sense of justice as well as the canons of good government.

"Finally, we appeal to all concerned to express themselves with restraint at this disturbing time and to refrain from doing or saying anything that might aggravate the present unhappy situation.

[NOTE: What is regrettable is that such a weighty statement by liberal-minded Europeans should have received such scant publicity in the South African Press. In Johannesburg whence the statement originated it was published only in one of the daily papers. In Natal and in the Cape it does not seem to have received the publicity it should have received which shows that the Press, which is the instrument to educate public opinion is apathetic at the most critical period in the history of South Africa. It is certainly not an encouraging sign.

In the above fuller report of the statement we find concrete suggestions put forward by the signatories, which merit some

thought. For instance the signatories endorse the principle of equal rights for all civilised people and equal opportunities for all men and women to become civilised, and admit that the deepest feelings of the non-Europeans are stirred by the fact that our laws are not based, as they should be, on tests of civilisation and education but on race and colour.

On the side of the non-Europeans, the signatories say, that it will take time and patience substantially to improve the present position, and ask them to accept the principle they have indicated as a long term aim to make it possible for negotiations to be made successfully. As an immediate short term programme of reform they urge the repeal of the most mischievous measures on the Statute Book—the Group Areas Act, the pass laws and the suppression of Communism Act. We are surprised that they should have left out the Separate Representation of Voters Act and Bantu Authorities Act, which are just as bad.

The signatories will admit that the non-Europeans have waited with the patience of an ass for over a century for the long term aim to materialise; that there has been a steady but sure and calculated deterioration in the conditions of the non-Europeans and an increase in the length of the long-term aim until finally the patience of the non-Europeans has been quite exhausted.

The signatories will also admit that ever since the Nationalist

Government has come into power the non-Europeans have had more than sufficient justification for losing their patience. What they want now is not words and platitudes but something concrete in deed. And no one on earth can blame them for adopting the method of self imposed suffering which they have adopted to obtain justice pure and simple. The fact that needs to be appreciated is that if the non-Europeans are in the wrong they will have caused injury to none but themselves. If they are in the right their sufferings will not have been in vain and Truth and Justice, on which their struggle is based, must and it shall triumph. It is a process of awakening the conscience of the rulers without causing them the slightest physical injury. All the persuasion and pressure that needs to be brought to bear upon is on the Government. The responsible non-European opinion will not be found wanting in reason if the Government comes to reason. But who can deny that it is fast losing all reason, the latest proof of it is Dr. Milan's declaration that India is South Africa's enemy, while the reverse is the case. It has been truly said: "Those whom the gods wish to destroy they first make mad." With the last paragraph of the statement appealing to all concerned to express themselves with restraint at this disturbing time and refrain from doing or saying anything that might aggravate the present unhappy situation we wholeheartedly agree.—Ed. IO]

... and NOW
Cheapest of all!

NEW 30 DAY EXCURSION
to **NAIROBI**
from DURBAN

Normal Fare £104-13-0
Excursion £76-5-0
Reduction of £28-8-0 **£76-5-0** RETURN

Also similar Excursions to:-

MOMBASA £63-8-0 RETURN
ZANZIBAR £57-9-0 RETURN

EAST AFRICAN AIRWAYS
Full details from I.A.T.A. Travel Agents, South African Airways, or our own representative at 99/107 Salisbury House, Smith Street, Durban. Phone 6122/3, Telegrams, c/o "Airspeed"

SUNBEAM

gives a lasting shine!

Housewives realise that cheerful and clean-looking homes make for contented and happy living... and Sunbeam gives a brighter, more lasting shine! With such ease a *little* Sunbeam spreads over a *large* area, quickly giving a lasting shine to floors and furniture.

It is easier to work with shines brighter, lasts longer!

FOR BRIGHTER FLOORS
AND LIGHTER WORK
Always ask for

**SUNBEAM
POLISH**

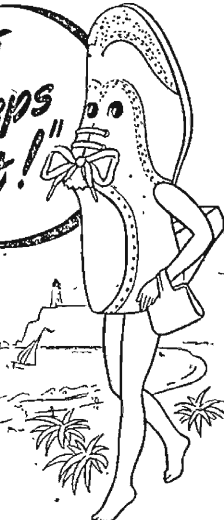

Shines... and shines... and shines

29

3204.3

"Nugget
White keeps
me bright!"

**NUGGET
WHITE CLEANER**

Stays whiter... longer!

In Jars and Tubes complete with handy sponge for easy application.

44262

Brutal to germs, but kind to you

Here is an antiseptic several times stronger germicidally than pure carbolic acid, and yet non-poisonous and safe. A child could use it. To the germs that cause and spread infection, 'Dettol' is deadly:

a swift and ruthless killer. But to you, and to the delicate tissues which the germs invade, 'Dettol' is kind and gentle. Ask at your chemist or store for 'Dettol' and use it promptly to prevent infection.

NECKITT & COLMAN, (AFRICA) LTD., P.O. BOX 1097, CAPE TOWN

**MORE SHAVES
FOR
YOUR MONEY**

And better shaves too! Minora blades are made from the finest steel; they're sharp, they stay sharp and they last longer. At only sixpence for four blades, it pays you to buy Minora. Look for them in the red, white and yellow packet.

4 BLADES FOR 6d.

3941-1

MAHATMA GANDHI ON SATYAGRAHA

(From His Writings)

TO THE MEMORY OF MAHATMA GANDHI

Prof. Bernard Baum, Adams, Mass

*Darkness dropped no calumny on light
For him; his gentleness was strong enough
For both. He knew the hater's need was love,
And giving it, performed the golden rite
By which heart after heart might glow to faith.
Though forked tongues preach to stone the tears.
Of splintered selves, wedged in iron fears;
And love be mangled by the carrion teeth
Of maya—disgorger of oil-drums, gears
And politicians—that love still warms beneath
The fractured scene. Fed by his prayers,
The sage's fire brighter burns, melting the iron myth
Of freedom in the unbound self. Finally one hears
Merging voices in the Ashram of his life and ritual death*

GANDHI LIVES

*His voice is hushed
But he speaks.
His heartbeat is silenced
But he lives.*

*He is heard in every cry for peace
That soars through the tense-throated assemblies of men.
He lives in every handclasp of the nations
And every dream that lightens a million hearts.
From the winter-dead tree of men's failures
He is the green shoot of promise.*

Gadgets Of Catastrophe

*At the work bench of his imagination
Man tinkers with the gadgets of catastrophe.
Will Goodwill lay a restraining hand upon his arm
Or will the leering twins of Greed and Hate
Dare him on to chaos?*

Lucia Trent.

[Lucia Trent, daughter of Prof. William P. Trent of Columbia University, was graduated from Smith College. She also studied at the New School of Social Research as well as at the University of Southern California. She has won several large prizes, having the prize awarded by John Galsworthy, and her work has won the highest praise from the celebrated A. E. the Irish critic, as well as from Glenn Ward Dresbach, Robert Haven Schaeffer, Weston Mc Daniel, E. Merrill Root and Dr. Thomas Curtis Clark who has declared her to be "the most authentic feminine voice in contemporary American poetry."

THE Satyagrahi seeks to convert his opponent by sheer force of character and suffering. The purer he is and the more he suffers, the quicker the progress. . . . He must not only bear hardships cheerfully but he must actively love his persecutors. The latter honestly believe that the reformer is doing something sinful and, therefore, resort to the only means they know to be effective to wean him from his supposed error. The Satyagrahi on the other hand does not seek to carry out his reform by a system of punishments but by penance, self purification and suffering. Any resentment of the persecution, therefore, would

will surely come out of their sufferings provided they are pure. God tries His votaries through and through, but never beyond endurance. He gives them strength enough to go through the ordeal He prescribes for them. . . . There is no time limit for a Satyagrahi nor is there a limit to his capacity for suffering. Hence there is no such thing as defeat in Satyagraha. There so-called defeat may be the dawn of victory. It may be the agony of birth. . . . If their battle is to be bloodless, they must be patient under the severest trials. They must not quail before a raging fire, may get no pecuniary help, they may have to starve. Their faith

ONE TRANSVAAL TOWN REJECTS GROUP AREAS ACT

THE Town Council of Springs last week decided to wash it hands of the Group Areas Act, which would deprive some Asiatics of trading rights first given to them by President Kruger.

On the proposal of Mr. Charles Maltman the Council decided to make no representations to the Department of the Interior for the proclamation at Springs of certain areas to be occupied by Europeans only, because this would mean evacuation of all Asiatic storekeepers from the north end of the town's business centre and from the suburbs of Geduld.

Mr. Maltman said President Kruger granted the late Sahib Khan the right to trade at Geduld, which before the turn of the century was a farm owned by the President.

Were the Act to be applied to Springs, affected families would include one that had started trading in Johannesburg in 1886 and had expanded its business to Springs in 1916.

Of the 16 members of the staff of this store eight served during the war and three or four were killed," said Mr. Maltman. "Surely the Act was never intended to affect firms like these. Communism is encouraged by Acts that treat people in this cruel way."

[We heartily congratulate the Springs Town Council for the courage and the spirit of justice it has shown—Ed I.O.]

be an interruption of the course of discipline he has imposed upon himself. It may be a prolonged course, it may even seem to be never-ending. A little bullying or even moral suasion or coercion may appear more expeditious. What, however, I am showing here is not the greater efficacy of Satyagraha but the implications of the method the Satyagrahi has deliberately chosen for himself. Satyagrahis must not be dejected. They dare not give way to despair. Of all my Tamil lessons one proverb at least abides with me as an evergreen. It's literal meaning is, "God is the only help for the helpless." The grand theory of Satyagraha is built upon a belief in that truth. Hindu religious literature, indeed all religious literature, is full of illustrations to prove the truth. . . . God will never fail them, if they have faith in Him. . . . Victory

must shine through all these dark trials.

Theirs is 'direct action.' They dare not be irritated against their opponents. They know no better. They are not all dishonest men as Satyagrahis are not all honest men. They are resisting what they honestly believe to be an evil. . . . The hardest heart and the grossest ignorance must disappear before the rising sun of suffering without anger and without malice. . . . Experience has shown that mere appeal to the reason produces no effect upon those who have settled convictions. The eyes of their understanding are opened not by argument but by the suffering of the Satyagrahi. The Satyagrahi strives to reach reason through the heart. The method of reaching the heart is to awaken public opinion. Public opinion for which one cares is a mightier force than of gunpowder.

CONDITIONS FOR SUCCESSFUL SATYAGRAHA

THERE can be no Satyagraha in an unjust cause. Satyagraha in a just cause is vain, if the men espousing it are not determined and capable of fighting and suffering to the end; and the slightest use of violence often defeats a just cause. Satyagraha excludes the use of violence in any shape or form, whether in thought, speech, or deed. Given in a just cause, capacity for endless suffering and avoidance of violence, victory is a certainty.

Violence was an exhibition of anger and any such exhibition was dissipation of valuable energy. Subduing of one's anger was a storing up of national energy, which, when set free in an ordered manner, would produce astounding results.

It was a sign of religious atrophy to sustain an unjust Government that supported injustice by resorting to untruth

Things In General

Expensive Luxury

It is easy to be obstinate and loud-mouthed but in the long run no nation, however powerful, can afford to indulge in this luxury. South Africa bitterly needs a statesman with direct knowledge of the international scene. Instead, we find the place of General Smuts has been taken by little men who defy the whole world from behind the sheltering skirts of Britain and America." This is the comment made by the 'Natal Witness' on Dr. Malan's speech at Nylstroom on October 11, in which the Prime Minister is reported to have said that "India was South Africa's enemy and that the defiance campaign was incited by Mr. Nehru and collections were being held in India and also in England to finance the campaign."

Natives Hold Up Greytown Trader

A gang of five Natives held up Mr. Suleman Motala, a merchant of Umvoti Poort, a lonely spot about nine miles from Greytown. The Natives entered Mr. Motala's home and made him open cupboards. They took £9 in cash before leading him to the adjoining store, where they took about £100 worth of goods. Return to the homestead, they then looked Motala in a bedroom and a Native servant in the bathroom. The police have recovered about £20 worth of the stolen property. The gang were allegedly armed with knives and a chopper.

Moulana Siddiqi In Capetown

In one of the biggest receptions ever accorded a visiting religious leader, His Eminence Maulana Mohammed Abdul Aleem Siddiqi was welcomed at Capetown by some 30,000 Moslems on Sunday. The Moulana was garlanded at the Wingfield airport and drove to the foot of Adderley Street in an open car at the head of a cavalcade of cars. There he was transferred to a Victorian landau drawn by six ash white horses, with flowing plumes and driven by two coachmen in traditional Malay costume. The route from there to the Parade was lined by thousands of spectators who cheered as the procession, headed by the Caledonian Society pipe band, moved slowly along. Traffic constables had a difficult time clearing the procession route.—Sapa.

WHAT DOES THE FREEDOM OF THE PRESS MEAN

MR. NEHRU DEFINES IT

(From Our Own Correspondent)

SELF-DISCIPLINE was the key-note of journalistic profession, this was the view expressed by Prime Minister Mr. Nehru while addressing the annual session of the All-India Newspaper Editors Conference held in Delhi recently. Mr. Nehru stated that basically it was dangerous to suppress thought and the expression of thought in any way. He came up constantly against instances where freedom of expression was utilised not merely to express the wrong thing but to produce a mental climate of vulgarity which he thought was not good and which lowered standards of every type, whether they were cultural standards or other standards. When this kind of thing was done on a large scale at a time from day to day, he was worried, said the Prime Minister.

"Does the freedom of the Press mean the freedom, not so much of the writer, but rather of the newspaper owner to see to it that the writer writes something that the owner wants him to write?" queried Mr. Nehru. The person with a large quantity of money, he said, need not necessarily have either high cultural standards or literary standards or any high standards at all except the knack of making money. Therefore, the freedom of the Press, the Prime Minister observed, may come to mean the freedom of the person who had the knack of making money.

Our pledge of non violence implies utter humility and goodwill even towards our bitterest opponents

A few of us must first clearly understand that we can make no headway without accepting non-violence in thought, word and deed for the full realisation of our political ambition. I would, therefore, beseech you to see that our ranks contain no workers who do not fully realise the essential truth I have endeavoured to place before you. A living faith cannot be manufactured by the rule of the majority.

and camouflage. So long, therefore, as the Government did not purge itself of the canker of injustice and untruth, it was their duty to withdraw all help from it, consistently with their ability to preserve order in the social structure.

The positively necessary training for a non violent army is an immovable faith in God, willing and perfect obedience to the chief of the non-violent army and perfect inward and outward co-operation between the units of the army.

MR. V. R. PAREKH

—OF—

MESSRS. CHOONILAL BROS. (PTY.) LTD.,
DEPARTMENTAL STORE AND WHOLESALE MERCHANTS

wishes all his friends and customers

A HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR

63 VICTORIA STREET

DURBAN

TRIKAM AND SONS

WHOLESALE WOOLLEN MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

extend cordial greetings for a very

HAPPY DIWALI

to all friends and customers.

56 MARKET STREET

JOHANNESBURG

Kasturba Gandhi Memorial Number

Copies of Kasturba Gandhi Memorial Number can be had at this office at 1s. 3d. including postage.

'Indian Opinion

Phoenix, Natal.

INDIA

Hindi Language And Literature

A PRESS Note issued by the Ministry of Education says that in order to encourage the development of Hindi language and literature in the country, the Ministry of Education, Government of India, has decided to award prizes for translations and original works in Hindi of outstanding merit.

Three prizes of Rs. 3,000 each will be awarded for the best translation into Hindi from other languages. These prizes will be for poetry and drama, fiction and general literature. Four prizes of Rs. 2,500 each will be given for the best translation from other languages into Hindi of text books in history, geography and civics at the school and post-school level. Three prizes of Rs. 3,000 will be awarded for original works in Hindi in poetry and drama, fiction, and general literature and a prize of Rs. 1,000 will be given for the best book in Hindi in the field of children's literature.

The prizes are open to any living author, for any book published before December 31, 1952. The authors are required to submit five copies of their books along with a brief biographical note to the Special Officer (Hindi), Ministry of Education, Government of India, New Delhi, so as to reach him not later than January 15, 1953.

The awards are subject to the condition that the books are adjudged to be of sufficiently high standard by the Committee of Judges and conform generally to the conception of Hindi as defined in Article 351 of the Constitution of India. The decision of the Government shall in all cases be final and legally binding and no correspondence in respect of any award will be entertained.

Any additional information in this respect may, if necessary, be obtained from the Special Officer (Hindi), Ministry of Education, New Delhi.

Chester Bowles' Tribute To India

The success or failure of India and other Asian countries to create an alternative to Communism in Asia might make one of those historic turning points which determine the flow of events for many generations, said Mr. Chester Bowles, U.S. Ambassador to India, in an

article published in New York. Writing in "Foreign Affairs," a quarterly published by the Council on Foreign Relations, Mr. Bowles said:

"For the visitor who looks below the surface there is a new and immensely exciting India—five-year-old democracy of 360 million working earnestly and with considerable success to solve their country's staggering problem.

"The outcome of this great Indian effort will profoundly affect the world in which we live...Sympathetic, intelligent and patient policies would enable the West to work with most Asian nations on a basis of mutual respect and understanding.

"By shirking the task of understanding Asia and by refusing to recognise the realities of 1952, the West will surely alienate the vast continent and may eventually bring about its own downfall. If democracy succeeds in India regardless of what happens in China, millions of Asian doubters will never keep faith in themselves, in their ancient cultures and in the ideals of the free world.

"An objective study of the last five years' record must convince an unprejudiced observer that the new Indian Republic is off to a remarkable start. Its extraordinary transition had been accomplished largely by persuasion and with almost no violence."

Mr. Bowles called the five years' effort a spectacular achievement for which the bulk of credit went to the Indian leaders and people, but with a generous share going to British public servants such as Lord Mountbatten.

Referring to American aid to Asia, Mr. Bowles said: "Aid money spent simply for anti-Communist objectives has a hollow ring in Asia for it points logically to the conclusion that if noisy Communist minorities did not exist, the interest of the United States in the welfare of Asian people would disappear. Nor again, should we give aid in the mistaken belief that lasting friendship can be bought with dollars. Our primary objective must be to create confidence in democracy as a vital force, and confidence among the people that under democratic government they have the possibility to meet and solve the huge problems which confront them."

Proposed Gandhi Memorial College In East Africa

With the arrival of Dr. R. K. Yajnik, an eminent educationist from Saurashtra, the work for the collection of funds for the proposed Gandhi Memorial College has started in right earnest, states Indian Information Service of the Commissioner for Indian in East Africa. A committee under the chairmanship of the Honourable Mr. A. B. Patel has been formed. Actual work for the collection of funds started on the 15th September, 1952, which was the birth anniversary of Gandhiji, according to the Hindu calendar. The response so far has been extremely gratifying and on the first day several donations, big and small, were received including one of Shs. 300,000/- from a millionaire in Uganda. A Nairobi business family has given a donation of Shs. 200,000/- and another of Shs. 100,000/- Miscellaneous collections ranging from Shs. 25,000/- to Shs. 250/- and even smaller figures are being received and on the first day the total came up to Shs. 800,000/- in Nairobi and Mombasa. The Honourable Mr. A. B. Patel expects the same encouraging response. Sardar Inder Singh Gill in Uganda, Messrs Anjaria and Jayantil Shah in Dar-es-Salaam and Mr. Kapadia in Zanzibar have undertaken to work in this behalf and sub-committees have been formed at all these places for door to door collection. The Central Committee proposed to announce the names of donors and the total collection on the 20th of October which is Gandhiji's birth date according to western calendar. It was hoped that the collection announced on that date would be more than Shs. 2 million.

The Honourable Mr. A. B. Patel, Mr. V. P. Shah, Sath Kajibhai Naranji and Dr. Yajnik visited important places in Uganda and some members of the committee went to important places in Tanganyika and Zanzibar.

The progress of the work encourages the Central Committee to hope that the target of Shs. 5 million will be reached before the Gandhi memorial day i.e. 30th January, 1953.

Asia Counsels Africa

The following is an extract from the *New Commonwealth*, dated August 4, 1952.

Words of advice and encouragement from India to the Gold Coast were spoken in Accra recently by Mr. A. B. Pant, Government of India

Commissioner in East Africa who was making a goodwill tour of the Gold Coast and Nigeria. The first half of the twentieth century, he said, had given the peoples of Asia freedom and the opportunity to contribute to world peace. The second half belonged to Africa, and the world was waiting to see what would be Africa's contribution. For that reason, what was now happening in the Gold Coast was of great importance, and the speaker warned the peoples of Africa to avoid the mistakes of Asia which, in winning its freedom, left seeds of dissension in its train. The British Commonwealth of Nations, of which India was proud to be a member, was always making experiments in the art of peoples of different races, creeds and colours living together. This was important, said Mr. Pant, because "we have to live together, or not live at all." India wished the Gold Coast success in her present experiments but he would warn that complete independence did not mean sitting back at ease; it meant hard work, and the Gold Coast people must put their shoulders to the wheel and get on with the job.

Facts And Figures

The amount spent in 1951-52 on development projects totalled Rs. 3,170 million, which is more than one-third of the total revenue receipts of Rs. 9,107.8 million of the Central and State Government combined.

India has produced 25,719 sewing machines for the first six months of 1952; last year's total production was 44,461 as against 6,121 sewing machines manufactured in 1946.

Cattle mortality in India from serious diseases has declined from 279,900 in 1943-44 to 95,081 in 1951-52.

Total procurement of wheat this year is 788,300 tons, which is in excess of the procurement target of wheat by more than 100,000 tons.

Of India's total annual rainfall of nearly 2,750 million acre-feet nearly 1,350 million acre-feet is drained away to the sea by rivers.

"Distin's 1952 Price list of selected Flower, Vegetable, Grass and Root feeds as well as Horticultural sundries and Insecticides gladly posted free of charge. Write to: Distins Seeds (Pty) Ltd., Box 2360, Johannesburg."

DIWALI AND NEW YEAR GREETINGS

BHARAT STORES

GENERAL DEALERS

extend to all friends, customers and patrons
cordial greetings for a

HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR
145a PRINCE EDWARD STREET :: DURBAN

DAYA KHOOSAL (PTY.), LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS

extend to all friends and customers the cordial greeting for a
VERY HAPPY DIWALI

155 VICTORIA STREET :: DURBAN

D. PRANJIVAN & SONS

wish all their friends and customers

A HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR
141b PRINCE EDWARD STREET :: DURBAN

D. ROOPANAND BROS.

BOOKSELLERS

wish all customers and friends

A MERRY DIWALI

85 VICTORIA STREET :: DURBAN

DOOLABH JIVAN AND SONS

TAILORS AND OUTFITTERS

wish all customers and friends

A MERRY DIWALI

170 GREY STREET :: DURBAN

DHANA VALLABH & CO.

GENERAL DEALER

wish all customers and friends a

MERRY DIWALI

139 VICTORIA STREET :: DURBAN

GOSAI NARAN & SONS

MERCHANTS AND IMPORTERS

wish all customers and friends a

MERRY DIWALI

157 VICTORIA STREET :: DURBAN

GOVIND NICHHA & SONS (PTY.), LTD.

GENERAL MERCHANTS

extend cordial greetings to all friends and wish that this

DIWALI BE THE BEST ONE OF ALL

145 PRINCE EDWARD STREET :: DURBAN

GANGARAM (PTY.), LTD.

MERCHANT TAILORS

extend to all friends, customers and patrons

cordial greetings for a

HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR
44/46 QUEEN STREET :: DURBAN

HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR

FOR SILKS AND SARIES

wish all their customers and friends

A HAPPY DIWALI AND PROSPEROUS NEW YEAR

147 GREY STREET :: DURBAN

HARILAL MANEKAL & CO. (PTY.), LTD.

GENERAL WHOLESALE MERCHANTS

extend to all friends, customers and patrons

cordial greetings for a

HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR
65 VICTORIA STREET :: DURBAN

HOLLYWOOD TAILORS AND COSTUMIERS

extend cordial greetings to all friends and customers

for a very

HAPPY DIWALI

106 FIELD STREET :: DURBAN

JAGAN BROS.

EXPERT TAILORS

extend cordial greetings for a very

HAPPY DIWALI

to all friends and customers

144 GREY STREET :: DURBAN

JEENA BROS. (PTY.), LTD.

— AND —

N. JEENA AND SONS

wish all their friends and customers

A VERY HAPPY DIWALI AND PROSPEROUS NEW YEAR
166 VICTORIA STREET :: DURBAN

The Management of

JETHALAL'S METHAI HOUSE

extends to all customers and friends

A HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR
71a PRINCE EDWARD STREET :: DURBAN

K. BAIJNATH (PTY.), LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS

with all their friends and customers a

HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR
170 VICTORIA STREET :: DURBAN

K. S. MISTRY & SONS

extend cordial greetings for a very

HAPPY DIWALI

to all friends and customers.

72 CROSS STREET, 164 VICTORIA STREET and
143 PRINCE EDWARD STREET :: DURBAN

L. B. PATEL & CO.

wish all customers and friends

A MERRY DIWALI

127 VICTORIA STREET :: DURBAN

L. RAJKOOMAR (PTY.), LTD.

FUNERAL DIRECTORS

extend cordial greetings for a very

HAPPY DIWALI

to all friends and customers

14 CROSS STREET :: DURBAN

LALA BABHAI & CO. (PTY.), LTD.

extend cordial greetings to all friends and wish that this

DIWALI BE THE BEST ONE OF ALL

78 VICTORIA STREET :: DURBAN

MESSRS. DHUPELIA AND SONS (PTY.), LTD.

extend to all friends and customers cordial greetings for a

HAPPY DIWALI AND PROSPEROUS NEW YEAR

P.O. BOX 460 :: DURBAN

MESSRS. VICTORIA PRODUCE CO.

WHOLESALE PRODUCE MERCHANTS

wish all customers and friends

A MERRY DIWALI

119 VICTORIA STREET :: DURBAN

MR. V. D. PATEL

extends cordial greetings to all friends and wish that this

DIWALI BE THE BEST ONE OF ALL

125a VICTORIA STREET :: DURBAN

NEW INDIA ASSURANCE CO., LTD.

extend cordial greetings for a very

HAPPY DIWALI

to all friends and customers

P.O. BOX 1610 :: DURBAN

N. BHOOLA & SONS (PTY.), LTD.

WHOLESALE MERCHANTS

extend cordial greetings to all friends and wish that this

DIWALI BE THE BEST ONE OF ALL

67 VICTORIA STREET :: DURBAN

NARANDAS & CO. (PTY.), LTD.

TAILORS AND COSTUMIERS

wish all customers and friends

A MERRY DIWALI

349a PINE STREET :: DURBAN

Tel. Address: "NARANDAS" Telephone: Res. 46058

PATEL'S VEGETARIAN REFRESHMENT ROOM

extend cordial greetings to all friends and wish that this

DIWALI BE THE BEST ONE OF ALL

202 GREY STREET :: DURBAN

PHIROZ & CO.

INSURANCE — PROPERTY — FINANCE

extend cordial greetings to all friends

and wish that this

DIWALI BE THE BEST ONE OF ALL

67 PRINCE EDWARD STREET :: DURBAN

R. B. PATEL & CO.

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

wish all their friends and customers a

HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR

129 VICTORIA STREET :: DURBAN

R. M. NAIDOO

extends cordial greetings for a very

HAPPY DIWALI

to all friends and customers

71 ALBERT STREET :: DURBAN

DIWALI AND NEW YEAR GREETINGS

SAGRA TRADING CO. (PTY.), LTD.

GENERAL MERCHANTS

wish all their friends and customers

A HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR

130 PRINCE EDWARD STREET :: :: DURBAN

SAMJEE DEVSHI & SONS

WHOLESALE MERCHANTS

wish all their friends and customers

A HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR

5 BOND STREET :: :: DURBAN

THE UNIVERSAL PRINTING WORKS

9 BOND STREET, and

NATIONAL OFFICE SUPPLIES (PTY.), LTD.

76 VICTORIA STREET, DURBAN

wish all clients

A HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR

THE MARKET TRADING CO.

GENERAL MERCHANTS

extend cordial greetings for a very

HAPPY DIWALI

to all friends and customers

149-149b BROOK STREET :: :: DURBAN

VASSAN'S SHOE STORE

wish all their friends and customers

A HAPPY DIWALI AND PROSPEROUS NEW YEAR

158a GREY STREET :: :: DURBAN

AFRICAN TEXTILE DISTRIBUTORS

WHOLESALE MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

extend cordial greetings to all friends and wish that

this DIWALI BE THE BEST ONE OF ALL

51 MARKET STREET :: :: JOHANNESBURG

B. PARBHOO BROS.

WHOLESALE WOOLLEN MERCHANTS

extend cordial greetings to all friends and customers for a very

HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR

57a MARKET STREET :: :: JOHANNESBURG

BHAGAT BROS.

MERCHANTS AND IMPORTERS

extends to all customers, friends and patrons

cordial greetings for a

HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR

14 KORT STREET :: :: JOHANNESBURG

D. N. PATEL

WHOLESALE AND RETAIL FRUIT AND VEGETABLE MERCHANT

extend cordial greetings for a very

HAPPY DIWALI

to all friends and customers

34 PRESIDENT STREET :: :: JOHANNESBURG

LALA GOVAN

WHOLESALE FRUIT AND VEGETABLE MERCHANT

wish all their friends and customers

A HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR.

5 DIAGONAL STREET :: :: JOHANNESBURG

MANCHESTER TRADING COMPANY, LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS

extend to all friends, customers and patrons cordial greetings for a

HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR.

47 COMMISSIONER STREET :: :: JOHANNESBURG

NARAN BROS.

WHOLESALE FRUIT AND VEGETABLE MERCHANT

extend cordial greetings to all friends and wish that this

DIWALI BE THE BEST ONE OF ALL

36 PRESIDENT STREET :: :: JOHANNESBURG

N. PARBHOO BROS. & CO.

WHOLESALE MERCHANTS

wish all customers and friends

A MERRY DIWALI

42 MARKET STREET :: :: JOHANNESBURG

O. M. PATEL

WHOLESALE FRUIT AND VEGETABLE MERCHANT

wish all their friends and customers

A MERRY DIWALI

14 DIAGONAL STREET :: :: JOHANNESBURG

VALLABHBHAI B. PATEL & CO.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS

wish all customers and friends

A MERRY DIWALI

44 MARKET STREET :: :: JOHANNESBURG

V. PARAGBHAI

extends cordial greetings to all friends and wish this

DIWALI BE THE BEST ONE OF ALL

5a DIAGONAL STREET :: :: JOHANNESBURG

V. GOKAL & CO.

WHOLESALE MERCHANTS

extend cordial greetings to all friends and wish that this

DIWALI BE THE BEST ONE OF ALL

45-47 MARKET STREET :: :: JOHANNESBURG

VALLABH RANCHOD

WHOLESALE AND RETAIL

extend cordial greetings for a very

HAPPY DIWALI

to all friends and customers

14 DIAGONAL STREET :: :: JOHANNESBURG

BOMBAY HOUSE

WHOLESALE AND RETAIL GROCERS AND PRODUCE MERCHANTS

extend to all friends, customers and patrons

cordial greetings for a

HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR.

69 and 69a BERLANDINA STREET :: :: ROODEPOORT

G. KALA & SONS

MERCHANTS AND IMPORTERS

extend cordial greetings to all friends and wish that this

DIWALI BE THE BEST ONE OF ALL

236 JERUSALEM STREET :: :: PRETORIA

M. M. JOSHI & SONS

WHOLESALE MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

wish all their friends and customers

A HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR.

238 JERUSALEM STREET :: :: PRETORIA

N. G. KALA & J. GORDHAN CO.

MERCHANTS AND IMPORTERS

wish all their friends and customers

A HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR

235 JERUSALEM STREET :: :: PRETORIA

PEMA'S TEA ROOM

extend cordial greetings for a very

HAPPY DIWALI

to all friends and customers.

57 BOOM STREET (ASIATIC BAZAAR) :: :: PRETORIA

PATEL BROS.

GENERAL MERCHANTS AND DIRECT IMPORTERS

wish all their friends and customers

A HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR.

94 PRINSLOO STREET :: :: PRETORIA

PRETORIA DISTRIBUTORS (PTY.), LTD.

GENERAL WHOLESALE MERCHANTS

extend to all friends, customers and patrons

cordial greetings for a

HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR

236 JERUSALEM STREET :: :: PRETORIA

R. GOVIND

GENERAL MERCHANT AND DIRECT IMPORTERS

(Wholesale and Retail)

wish all their friends and customers

A HAPPY DIWALI AND A PROSPEROUS NEW YEAR
P.O. BOX 10 :: :: PRETORIA**SERVICE STORE**

DRAPERS AND OUTFITTERS

extend cordial greetings for a very

HAPPY DIWALI

to all friends and customers.

184 BOOM STREET :: :: PRETORIA

A. G. PARBHOO

extends cordial greetings for a very

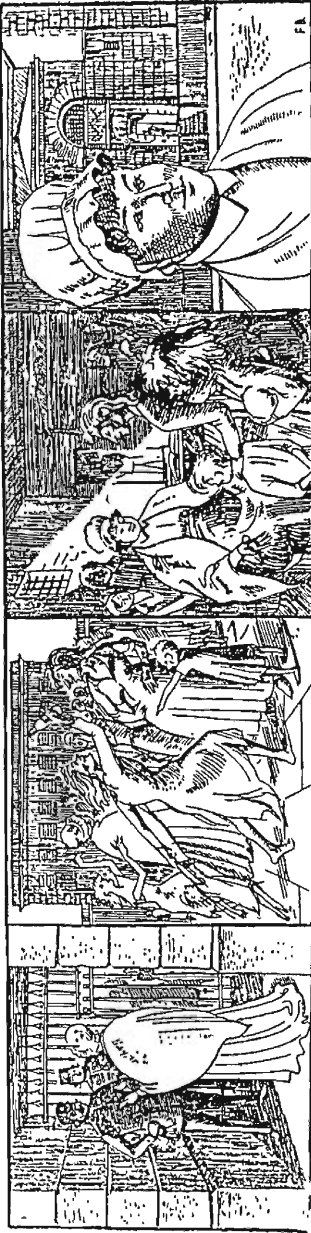
HAPPY DIWALI

to all friends and customers

P.O. BOX 23 :: :: LIVINGSTONE, N.R.

Victories Without Violence

Elizabeth Fry Visits Newgate

Appalled by what she had heard of the conditions in prisons, in 1817, Elizabeth Fry determined to visit Newgate.

After much difficulty she was allowed to enter and was immediately surrounded by a mob of striking women.

Her quiet manner and simple Quaker dress appealed to them and soon after they brought their children to her.

When she went away, she left behind something new to the inmates of that dreadful prison—HOPE.

Moseu, The African Chief

A group of African Christians were just beginning a prayer-meeting when a party of marauders approached intending to attack the village.

Moseu, the chief, begged his people to remain calm and trust in God, went to meet the attackers and asked them what they wanted. "Your cattle, and it is at your peril you resist." "There are my cattle," replied the chief, then retired to resume his place at the prayer meeting.

The solemnity and sincerity of their hymns and prayers so affected the robbers that they all withdrew without touching a single article belonging to the people.

The Defiance Campaign

Pacifists Demonstrate In Front Of S.A. House

(From High Drock)

BRITISH pacifists were joined by White South Africans in a demonstration outside South Africa House, London, on Saturday, in support of the passive resistance movement in Africa.

One of the demonstrators, Norman Iles, stood for some twenty minutes in the doorway of the building holding a poster, until forcibly moved by the police.

Others marched around South Africa House for nearly an hour carrying posters calling for an end to race discrimination in both South Africa and the British Commonwealth.

Leaflets were distributed asking passers by to show their "sympathy with the defiers of race laws," by writing to their M.P., urging support for India's protest at the U.N. General Assembly, and by supporting the funds, sponsored by Christian Action, Committee for the relief of the dependents of the gaol'd resisters in Africa.

After he had moved from the doorway, Norman Iles made several attempts to return to the doorway, but was pushed away by the police each time.

Finally a police inspector gave him permission to stand on the pavement outside the building, and in recognition of this unprecedented gesture by the police—the holding of a poster on the footway normally leads to immediate arrest—Norman Iles desisted from attempts to step into the doorway.

The demonstration was organised by the group of pacifists formally known as "Operation Gandhi" and now renamed "The Non-Violent Resistance Group."

On the day prior to the demonstration, two members of the group, Kathleen Rawlines and Hugh Brock, delivered a letter to the High Commissioner for South Africa, and spent an hour with an official of South Africa House in an attempt to explain some of the motives behind the group's action.

After stating that the group wished to express their sympathy for those in South Africa who were in prison for breaking racial laws and also to appeal to the

(Continued on page 421)

Great procession led by Dr. G. M. Naicker, Mr. Simelene and Mr. Ashwin Choudree holding the African National Congress flag. The procession is seen coming down Durban's main street, West Street, the heart of the White business centre. It was the first great march of Africans and Indians in Durban in recent times.

Enthusiastic people from the great audience at the mass rally are here seen coming with their humble coin to swell the million shilling fund to support the Defiance Campaign

The Defiance Campaign

(Continued from page 420)

South African Government to reconsider their attitude, the letter continued:

"The group is not coming to you in a spirit of self-righteousness. We know that our nation has committed, and is committing many sins against coloured races, and not only against them, but also against our fellow White men.

"Nevertheless we feel that the situation in South Africa touches the consciences of all White people everywhere—it is, therefore, not in pride but with a sense of responsibility that we come to you and ask you to release the prisoners in goal and to reconsider the policy of apartheid."

Defiance Campaign In Its Second Phase

The African National Congress would agitate in the Protectorates for Natives never to surrender to the "Fascist Government of Malan," Mr. W. M. Sisulu, secretary-general of the Congress, told the 40th conference of the Free State branch held in Ladybrand on Sunday October 5. He said the campaign of defiance against "unjust laws" had now reached its second phase. This would involve an increase in the number of volunteers and the number of centres of operation. He said Congress would face its most difficult task when the time came for mass defiance.—S.A.P.A.

Defiance Will Be Intensified

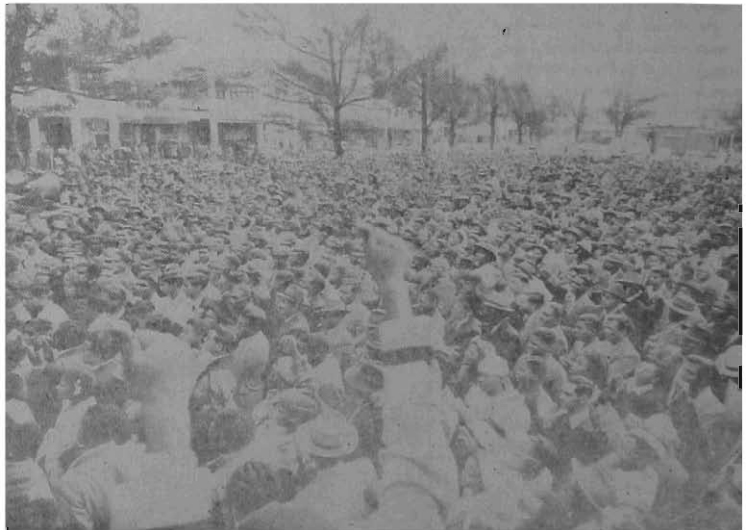
After 28 non-European—18 women and 10 men—had been arrested in Brakpan on Sunday night October 5, for breaking the curfew regulations, Mr. G. Ngake, secretary of the Brakpan branch of the African National Congress, described them as the first "U.N.O. batch." He said that from now to October 14, when the United Nations General Assembly sits, the defiance campaign would be intensified to focus U.N.O.'s attention on the campaign.—S.A.P.A.

Among those released from the Durban prison on Tuesday October 7, was Mr. Asbwin Choudhree. He and those with him were given a hearty welcome by a large crowd of people.

Welcome Zihlangu was fined £15, or three months' compulsory
(Continued on page 422)

Chief Luthuli, President of the African National Congress (Natal) is seen addressing the huge gathering. See below a portion of it.

A portion of the great mass rally of Indians and Africans at Durban's Nicol Square to welcome Dr. G. M. Naicker when he was released from prison and to send off Durban's fifth batch of resisters.

The Defiance Campaign

(Continued from page 421)

labour, when he was found guilty in the Capetown Magistrate's Court on a charge of contravening the Railway apartheid regulations. It was alleged that Zihlangu with 30 other Native men and women, boarded a train at Mow-Bray Station on August 26 and sat in a European compartment. Notice of appeal was given. Zihlangu was allowed bail of £15. The Magistrate, Mr. D. Dekenah, said "If the Administration is

'Defiance Will Go On'

—Says Congress President

NO matter how long the struggle lasted or how ruthless were the means used to quell it, the defiance campaign would go on until victory was won, said Chief A. Luthuli, president of the African National Congress (Natal) at the opening of a Congress meeting in Lady Selbourne, Pretoria last Friday.

Before the meeting started, there was a march by about 500 Natives carrying black, yellow and green flags and posters reading "Down With Tyranny," "Freedom In Our Time," "Volunteer Now," and "Down With Slavery."

Chief Luthuli said that the 'Passive Resistance' campaign was meant not only to bring the complaints of the Natives to the notice of the Government but also to awake a political consciousness among the Natives.

Chief Luthuli was recently called to Pretoria by the Native Affairs Department and is reported to have been threatened to be deposed if he participated in the Defiance Campaign.

entitled whenever it deems expedient to reserve all trains travelling over a particular route for the exclusive use of persons of a particular race, then it can also reserve a portion of trains for the exclusive use of persons of a particular race." Mr. S. Kahn who appeared for Zihlangu, submitted that if the regulation under which Zihlangu was charged was to be valid, there should also have been a coach reserved for non-Europeans only on the train on which he travelled.—S.A.P.

(Continued on page 423)

When Dr. G. M. Naicker and his batch of resisters were arrested. They are seen giving the thumbs up salute from the van in which they were being carried away to the Police Station.

Mr. Ashwin Choudree with his fellow resisters defying the Apartheid regulations at the Berea Station by occupying the waiting room reserved for "Europeans Only." They are being warned by the police before arrest.

The Defiance Campaign

(Continued from page 422)

The first batch of volunteers from Evaton consisting of 16 Africans and four Coloureds defied the Permit regulations at Sharp and Vanderbijl Locations, they were not arrested. Then the African volunteers defied the curfew regulation. They were arrested, cautioned and discharged. The Coloured volunteers defied the Appriheld regulations at the Vereeniging station, they were detained for a short while and then discharged.

Eleven volunteers from Witbank were arrested for defying Curfew regulations.

I died a mineral and became
a plant,

I died a plant and rose an
animal,

I died an animal and I was
a man

Why should I fear? When
was I less by dying?

Yet once more I shall die
as man, to soar

With the blessed angels; but
even from angelhood

I must pass on—all except
God perishes.

When I have sacrificed my
angel soul

I shall become that which no
mind ever conceived

O let me not exist! For
non-Existence proclaims—

To Him we shall return.
—Jalal-ud-Din Rumi.

89 volunteers from all parts of the Reef defied Curfew regulations on Sunday, October 5.

22 from Western Native Township were arrested at Fordsburg.

28 from Brakpan were arrested for defying the Curfew regulations and were sentenced to £2 or 20 days. 2 boys were sentenced to four outts each and four others are awaiting trial at the juvenile Court.

10 volunteers were arrested at Pretoria and 9 at Springs.

Two batches defied Curfew regulations at Boksburg and Alexandra on Monday October 6. The Boksburg batch was sentenced to 25 days imprisonment. 8 from Alexandra were remanded.

(Continued on page 421)

Resisters inside the Berea Road railway station, waiting room for "Europeans Only" giving the thumbs up salute of "Africa" Young Miss Mavis Kumalo with arm upraised was cautioned and discharged by the Magistrate on account of her youth. The signboard on the top reads Tickets 1st and 2nd Class (Europeans) also in the Afrikaans language.

Here are Dr. G. M. Naisker, President of the Natal Indian Congress on the right (in light clothes) with D. V. Chetty who was released on September 27. In the background can be seen a number of prison officials and police officers watching the great crowd outside the goal.

The Defiance Campaign

(Continued from page 42)

The defiance campaign will soon be extended to the Plattevaal and reserves in the Transvaal, it was decided at the Transvaal conference of the African National Congress at Lady Selborne, Pretoria, on Sunday.

The Durban International Club

New Premises To be Opened On October 24

The official opening of the new premises of the Durban International Club in 341 Pine Street, will take place on Friday, October 24. "This day has been specially chosen, states a statement issued by the Club, because it is United Nations Day, a day which reminds us of the need for co-operation between man and man. It is with very great pleasure that we announce that Adv D. G Fannin, Q.C., is to be the speaker on this very happy occasion. We are expecting to see our members here in full force, to celebrate the re-opening of our Club in new and better premises. A short programme of musical items is being arranged." The Club is greatly indebted to Mrs P. Morel and her ardent band of helpers who have been responsible for the staging of Tagore's play, Natir Puja, in a number of centres in Natal. Approximately £500 has been raised for Club Funds in this way to enable it to cover the expense of furnishing the Club.

Rev. Scott Given U.S.A. Visa

According to news received later from Sapa-Reuter the Rev. Michael Scott was issued a United States visa to attend the United Nations General Assembly in New York. The visa was issued in spite of Mr. Scott's refusal to swear that he had not been a Communist. He left London by air on Saturday to represent the International League for the Rights of Man. The visa issued for the duration of the Assembly, limits his movements to an area near its headquarters.

Durban's first batch of Indian and African resisters just after their release on September 24.

Some of the women resisters when they were being released after serving their term in the Durban prison.

VICTORIES WITHOUT VIOLENCE

Psalms Instead Of Pistols

In a street in Jerusalem a group of Arabs and Jews are fighting when the voice of a policeman is heard above the tumult quoting a psalm.

"No quarrel resulting from a conflict of opinions is ever decided by violence," he reminds them, and the angry surprise in his voice suggests that this is something they must have forgotten.

As other policemen threaten with fines this appeal to reason surprises them and they soon quieten and depart peacefully.

"Coals Of Fire"

About 200 BC the Hiong nou, barbarians who lived north of the Great Wall of China, broke their treaty with the Emperor Wen ti. Here is part of a letter he wrote to their chief. "Let all peoples live in peace. Let parents and children never be divided. Let us try dismissing our troops, melting down our swords.

"I am having silk sent to your cold northern country, and cotton, rice and wheat. We are now friends. Let us reflect that the sky covers us all equally.

"The earth makes no distinction in bearing us. we are all one family.

"Our wish is that the world be at peace for ever."

CONTENTS

African Viewpoint
—By Jordan K. Ngubane 408

How Economic Problems Can Be Solved
—By Non-Violence 410

Sporting World 411

Liberal Europeans Statements On Present Situation 412

To The Memory Of Mahatma Gandhi
—Prof. Bernard Blum 414

Mahatma Gandhi On Satyagraha 414

One Transvaal Town Rejects Group Areas Act 414

Conditions For Successful Satyagraha
—From Mahatma Gandhi's Writings 415

What Does The Freedom Of The Press Mean 415

India 416

Victories Without Violence
The Defiance Campaign 419
" " " 420
" " " 421
" " " 422
" " " 423
" " " 424
Victories Without Violence 425

अनुकमसुक्तिका

Diwali—Editorial 396

More Rays Of Hope —Editorial 396

Our Special Number Notes 396

Which Of The Alternatives Appeals To You —L. W. Ritch 398

Food For Reflection To World Leaders Programme For Unity —By C. W. M. Gell 400

The Rev. Michael Scott Senator Brookes On The Group Areas Act 401

A Call To Women Of All Countries 401

U.P.M.P.s. On Colour Problems 402

Real Hope For Western Civilization 402

British Labour Party Condemns S.A. Racial Policy 402

Proposed Gandhi Memorial College At Phoenix 404

Mahatma Gandhi's Birthday Celebrations 401

A Letter "The Star" Did not Print —C. W. M. Gell 406

"यदि भावसुखि तेरे बरखेजे" शिर नामाहुं ... 394

शुं रयाधीनता माहे लोई ... 394

आनखक उ ? ... 394

वपदेस भावा ... 394

"दीयासो सा परलने पासो" (श्लोक) ... 394

भाष विभाष ... 395

मास्तरनी सेठी (श्लोक) ... 395

पुण्य के भाष ... 395

दशरथ श्रीरक्षसभाई ... 396

" " " " ... 396

सती सेठी अने सतीधी सत ... 397

मी र सात ... 397

छप रोहना अक्षु ... 397

अंतिरिपुं (श्लोक) ... 397

श्री कृष्णने युद्धर (श्लोक) ... 397

Sets Of Indian Art Pictures

By Celebrated Indian Artists Price B.- Including postage.

"INDIAN OPINION," P/Bag, Phoenix, Natal.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

મહાત્મા ગાંધીજીના દસ્તે
સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

પુસ્તક ૫૦ મું—અંક ૪૦-૪૧

શુક્રવાર તા. ૧૭ ઓક્ટોબર, ૧૯૫૨.

શુક્ર નકલ શી. ૧

“ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન”

શુક્રવાર તા. ૧૭ ઓક્ટોબર, ૧૯૫૨

દીવાળી

ગતભરના હાલિએ દીવાળી નો પવિત્ર ઉત્સવ ઉજવી રહ્યા છે. દીવાળીનું મહાત્મ્ય એ છે કે, દસ હાથ વાળો કહેવાતો રાવણ જે પ્રભાવર કાળો કેર વર્તીથી રહ્યો હતો તેના ત્રાસથી ત્રાસી ગયેલા લોકોનો આનંદ સાંભળી શ્રીરામચંદ્રભાઈ સ્વરૂપ માં ઇશ્વરે અવતાર લઈ તેનો સંહાર કર્યો અને અયોધ્યાના રાજા શ્રી રામચંદ્ર વિજય પ્રાપ્ત કરી પોતાની અયોધ્યાનગરીમાં પાછા આવ્યા ત્યારે તેની પુશાલીમાં પ્રભજનોએ દીપોત્સવ કર્યો, આતશબાહ કોડી અને ખાનપાન કર્યો. તેનો ખરો અર્થ તો એ છે કે માણસનામાં આસુરી તત્વો એટલાં ભેર કરી રહ્યાં હતાં કે જેનો નાશ થયા વિના ખરા સુખની પ્રાપ્તિ થઈ શકે નહિ. ઇશ્વરની કૃપા વડે એ આસુરી તત્વોનો નાશ થયો અને માણસના હૃદયરૂપી રત્ન્ય માં શ્રીરામરૂપી ઇશ્વરે પોતાનું સ્થાન લીધું અને દિલની અંદર નો દીવો પ્રકટાતો આણું પ્રદાંડ પ્રજ્વલિત થયું અને આનંદોત્સવ ઉજવાયો. આજે ઇતિહાસ તું પુનરાવર્તન થઈ રહ્યું છે. એ પુર્વ ના આનંદનો પ્રસંગ આજે રહ્યો નથી. રાવણરૂપી રાક્ષસ આખી સંપ્રિટમાં પોતાનું સામ્રાજ્ય સ્થાપિ રહ્યો છે. સુખ, સતોષ ક્યાંય નજરે પડતાં નથી. જ્યાં જુઓ ત્યાં લોકો, ત્રાસ પાગી રહ્યા છે અને શાંતીને માટે વલખાં મારી રહ્યા છે. પરંતુ શાંતી હર અને હર ભાગતી - દ્રશ્ય થઈ રહી છે. જીવન ફરી અસહ્ય થવા લાગ્યું છે અને આપણી અંદર અને બહારના આસુરી તત્વોને

ફરી નાશ કરવાની અને શાંતી અને સતોષ પુનઃસ્થાપિત કરવાની ફરી જરૂર ઉભી થઈ છે. એટલે જીના વખતથી ચાલતા આવેલા એક દિવાળ તરીકે જે કે આપણે દીવાળીનો ઉત્સવ ઉજવીએ છીએ છતાં આપણે. ઓછામાં ઓછા જેઓ માનવ સંકરોને વિષે ભગ્યત છે તેઓ, પોતાના દિલમાં-હૃદયમાં દીવાળી નો ખરો આનંદ અનુભવતા નથી. હવે એ વખત આવેલો છે કે જ્યારે આનંદ અને મોજ તું સ્થાન નમ્રતા અને પ્રાધાન્ય અને માનવ સેવા દ્વારા ઇશ્વરની સેવાએ લેવું જોઈએ. આજે આપણી આસપાસ નજર કરીએ છીએ ત્યારે દુઃખ સિવાય બીજું કશું જોવામાં આવતું નથી. આવી સ્થિતિમાં પકવાનો ઉડાવવાં એ રાવણ પોતાના ભરખતું લોકો પી આનંદ મહાણતો હોય તેના જેવુંજ ગણાય. આપણે દીવાળી ગમે તેટલા ચેતાવીએ પરંતુ તેનાથી દિલનો દીવો જુગાઈ ગયો છે તે ચેતાવી શકાવાનો નથી. ખરો દીવો તો એજ છે અને તે ઇશ્વરની કૃપા વિના ચેતાવી શકાય તેમ નથી. અને ઇશ્વરની કૃપા ખરાં હૃદયની પ્રાર્થના સિવાય પ્રાપ્ત થઈ શકે તેમ નથી. એમ પ્રાર્થના તો આપણે મ્હોટી થી સૌ કોઈ કરીએ છીએ. પરંતુ આપણાં કર્યો જે પાપી હોય તો આપણા શખ્તોની પ્રાર્થના ઇશ્વર સાંભળતો નથી. આપણી પરિસ્થા તે આપણા શખ્તોપરથી નહીં પરંતુ આપણા કર્યોપરથી કરે છે.

એટલે દીવાળીના આ શુભ અને પવિત્ર પ્રસંગે અમારા સઘળા વાચકોને શુભેચ્છાઓ પાઠવવા સાથે અમે નમ્ર પ્રાર્થના કરીએ છીએ કે આપણી અંદર ના રાવણનો નાશ કરવાની ઇશ્વર આપણને સૌને સહયુક્તિ-શક્તિ અને હૃમિત આપે કે જેથી આપણને તેમજ આપણાં માનવ બંધુઓને ખરાં સુખશાંતી પ્રાપ્ત અને નમ્ર પ્રાર્થના સાથે આવતું નવું વર્ષ સૌને સુખ સંપત્તિ અને આબાહી આપનારે નીવડાવે એવી શુભેચ્છાઓ પાઠવી એ છીએ. અને દીલનો દીવો પ્રકટાવવાના સુદર ભજનથી આ લેખ સમાપ્ત કરીએ છીએ.

દિલમાં દીવો કરો રે દીવો કરો,
કુડાં કામ કોષ ધને પરહરો,
રે દિલમાં દીવો કરો.

દયા દિવેલ પ્રેમ પરણાયું
લાવો, માંહિ સુરતાની દિવેટ
બનાવો;
માહિં પ્રદ્ધ અગ્નિને ચેતાવો
રે, દિલમાં.
સાચા દિલનો દીવો જ્યારે
થારો, ત્યારે અધારે મટી જશે;
પછી પ્રદ્ધ લોક તો
ઝોળાખારો રે. દિલમાં.
દીવો અણુલે પ્રગટે ઝોવો,
ઠાલે તિમિરના જેવો;
એને નેહુ તો નીરખીને
લેવો રે. દિલમાં.
દાસ રણુછોડ ઘર સંભાળું,
જરી કુંચીને ઉઘડયું તાણું,
થયું લો મંડળમાં અજવાણું
રે. દિલમાં.

આશાના વધુ કીર્ણો
આપણી ઉપર છવાઈ રહેલાં કાળાં વાદળ માં છેલ્લા થોડા દિવસોમાં અપણે આશાના વધુ કીર્ણો નીહાળી શક્યા છીએ. આજ દેશમાં

આપણે સહર્ષ જોઈ શક્યા છીએ કે દક્ષિણ આફ્રીકાના વિચારશીલ ગોરાઓ જેઓ આટલો વખત સુધી મૌન ધારણ કરી રહ્યા હતા તેઓ હવે સળવળવા લાગ્યા છે અને હાલની સરકારની બીન-ગોરા પ્રત્યેની નીતી સામે પોતાનો વિરોધ બેધકક રીતે બહાર કરવા લાગ્યા છે. દાંસવાલે આ બાબતમાં પહેલ કરી અર્ને નાટાલે અને કેપે વગર વિલાબે પ્રત્યુત્તર વાળ્યો છે. ખ્રીસ્તી ધર્મ ગુરૂઓ પણ નિહરંપણે પોતાનો અવાજ સંભળાવી રહ્યા છે

અમારો ખાસ અંક
આ દીવાળીનો ખાસ અંક અમારા વાચકો સમક્ષ રજુ કરતાં અમને આનંદ થાય છે. આ સુશીખિતોના દિવસોમાં જ્યારે વરુ ઝોના અને મજુરીના ભાવો ધણા જ વધી ગયા છે અને વધતાજ આદ્યા છે, જ્યારે આપણા મન હાલની સરકારની ઉમનનીતીથી ઉચક થઈ ગયેલાં છે અને તેમાં અમારા ધણાજ ન્દાના સ્તાક અને ધણાજ મર્વાદિત સાધનો વડે આ અંક કાઢવો અમારે માટે એટલો સહેલો નહોતો. જે બાઇઓએ લેવો મોકલી તેમજ બીજી રીત આ સાહસની સજળતામાં સહાયતા આપેલી છે તેઓ સર્વનો અને હાર્દિક આભાર માનીએ છીએ.
વ્યવસ્થાપક અને તંત્રી
‘ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન’

બહારની દુનીયા અહિં બની રહેલા બનાવોને રસપુર્વક અને ચીંતા થી નિહાળી રહી છે. ખ્રીટનના મજુર પક્ષે દક્ષિણ આફ્રીકા પર પસાર કરેલો ઠરાવ તેની તવારીખ માં થયેલા કદાચ અપુર્વ ઠરાવોમાં નો એક હશે. સલાઝહની લડતમાં રોકાયેલાઓને આ ઘણીજ હૃમિત આપનારી બાબત છે. તંત્રીએ યાદ રાખવું થઈ છે કે જે તેઓ અહિંસાનો માર્ગ અહુલ્ય કરેલો હોત તો આજે તેઓ ક્યાંયા

નહિ રહ્યા હોત. એ મહાન આધાત્મિક શસ્ત્ર “ઈશ્વરની ધરીએ ધીમી ચાલે છે પરંતુ ઘણી ચોકકસ અને બારીક કામ નારી છે” એ કહેવત મુજબ કામ કરી રહ્યું છે.

તેઓએ એ પણ ચાઠ રાખ્યું ઘટે છે કે એ શસ્ત્રને બરોબર કામ કરતું કરવાને સંપૂર્ણ પ્રમાણિકતા, સંપૂર્ણ સત્યપરાયણતા, સંપૂર્ણ નમ્રતા અને સંપૂર્ણ પવિત્રતા આવશ્યક છે. એ શુભો ધરાવનાર એકજ માણસ હશે તો લડત સફળ થશેજ, એ શુભો નહિ ધરાવનારા હબરો હશે તો પણ લડત નિષ્ફળ જશે.

આપણા નેતાઓ વખતો વખત મહાત્મા ગાંધીજીને ટાંકે છે પરંતુ તેઓએ એ ભુલવું નહિ એમજ છે હાઈને આઝાદી ની લડત ને છાત્રવં હોય તો એ એકજ ભાષણમાં એ શુભો રહ્યા હતા તેથીજ છતાઈ હતી. આ દેશમાં આપણી લડતમાં અંચે સખેદ જોઈ રહ્યા છીએ કે જવાબદાર નેતાઓમાં પણ “સત્યાગ્રહ” અને “પેસીવ રીઝીસ્ટન્સ” વચ્ચે ભેદ પાડવાની ઘુસ્તી રહેતી છે. તેઓ કહે છે કે તેઓ “પેસીવ રીઝીસ્ટન્સ”માં માને છે પરંતુ “સત્યાગ્રહ”માં નથી માનતા. એ બેમાં તફાવત એ છે કે “પેસીવ રીઝીસ્ટન્સ” એ નખખાનું શસ્ત્ર ગણવામાં આવે છે અને એ કરતાં વધારે સખળ શસ્ત્ર હાથ આવી ના્ય તો તેઓ જરૂર તે છોડી ને એ ધીભાં શસ્ત્રને પ્રયોગ કરતા થઈ ના્ય. આથી મહાત્મા ગાંધીજીએ “પેસીવ રીઝીસ્ટન્સ” અને “સત્યાગ્રહ” વચ્ચે ભેદ પાડ્યો હતો અને એ હકીકત ઉપર ભાર મુક્યો હતો કે સત્યાગ્રહ એ નખખાનું શસ્ત્ર નથી પરંતુ સખળાનું શસ્ત્ર છે કારણ કે તે સત્યના આગ્રહ ઉપર અવલંબેલું છે. પરંતુ એ શસ્ત્રના પ્રયોગને માટે લશ્કરી યુદ્ધને માટે જે શિસ્ત ની જરૂર પડે છે તેના કરતાં વધુ વલ્લુ પ્રકારના શિસ્તની જરૂર હોય છે. તેમાં માણસે પોતા ની જાતની ઉપર કાણુ મેળવવો

પડે છે. આને ગાંધીજી સમસ્ત હુનીયામાં મુજબીય છે તેનું કારણ માત્ર એજ છે કે તેમણે પોતાની જાતપર કાણુ મેળવ્યો હતો. આપણે જો આપણી લડતમાં સફળ થવા માહતા હોઈએ તો આપણે આપણી જાતને, મહાત્મા ગાંધીજીને, તેમણે જે શસ્ત્રને પ્રયોગ કરતાં આપણને શીખવેલું છે તે શસ્ત્રને અને ખાસ કરી ઈશ્વરને વફાદાર રહેવું પડશે.

મુઠ્ઠી એ શસ્ત્રને નહિ છોડવાની આપણી દ્રઢતા વધારે મજબુત કરનારી થવી જોઈએ.

શ્રી-નીકસ સંસ્થામાં સુચ-વાણેલી ગાંધી મેમોરીયલ કોલેજ

શ્રી-નીકસ સેલ્લમેન્ટ ટ્રસ્ટની શરતોમાં ની એક નીચે પ્રમાણે છે: “ટ્રસ્ટ બહાર તરફથી મળેલી દાનની રકમમાંથી ટ્રસ્ટીઓએ ઘડેલા નીચેના

શકશે અને હાઈદીઓને નૈતિક, સામાજિક આર્થિક અને આરોગ્યનું માન આપનારી સઘળી પ્રવૃત્તિઓ ચલાવી શકશે.”

ઉપરોક્ત નીચેના આધારે ટોટક વર્ષ થયાં ટ્રસ્ટ તરફથી શ્રી-નીકસમાં મફત પ્રાથમીક શાળા ચલાવાઈ રહી છે. આ શાળા છ છોકરાઓથી શરૂ કરવામાં આવી હતી અને આજે લગભગ બસી છોકરાઓ છે.

હવે કસ્ટરુખા ગાંધીના નામની એક શાળા બાંધવાનું અને પ્રાંતિક ફેળવણી ખાતાં પાસેથી ગ્રાન્ટ મેળવવાનું યોજવામાં આવી રહ્યું છે. આ બાબતની અરજ યઈ મુકેલી છે અને ફેળવણી ખાતાં તરફથી તેને ધ્યાન દેવાઈ રહ્યું છે.

પરંતુ ટ્રસ્ટનો ઇરાદો એ કરતાં આગળ જતાનો છે. ટ્રસ્ટીઓની સાથે મસલત કર્યા બાદ શાસ્ત્રી કૌશલના વાઈસ-પ્રીન્સીપલ મી. એમ. બી. નામકુ તરફથી સુચવવામાં આવેલી યોજના મુજબ મેટ્રીક સુધીના અભ્યાસ યઈ માટે તેવી મોડર્ન સ્કુલ કુવાનો ઇરાદો છે. આ સ્કુલમાં માત્ર ને. પી. સી. યઈ ગયેલા વિદ્યાર્થીઓમાંથી મસંદ કરવામાં આવેલા વિદ્યાર્થીઓ ને જ લેવામાં આવશે.

આ કૌશલમાં શરૂઆતમાં એકસો વિદ્યાર્થીઓને લેવાનું ધારવામાં આવ્યું છે જેમાંનાં ૫૦ બહારથી આવનારા આ હશે.

મહાનોના કાર્યક્રમમાં એક મુખ્ય મકાન બનાવવાનું ધારવામાં આવ્યું છે જેમાં લેકચરમંડળ, લેબોરેટરી અને લાયબ્રેરી રહેશે. તેની સામેના મકાનમાં કીચન અને ગાર્ડનીંગ હોલ થશે. તેની આજુબાજુમાં વિદ્યાર્થી ઓને સારું વિદ્યાર્થીની સગવડવાળી ડોરમેટરી હશે. અને પરણેલાઓને માટે ખાસ સગવડ સાથેના સ્ટાફ માટેના મકાનો હશે. એક પરણેલી આવનારા મુલાકાતીઓને માટે ગેસ્ટ હાઉસ પણ બનાવવામાં આવશે.

આખી યોજના એવી કલ્પવામાં આવી છે કે મહાત્મા ગાંધીજીનું ખરૂં સ્મારક યઈ પડે અને ભાવિ પ્રજાને માટે આદરણીય યઈ પડે.

તેમાં નીચેના વિષયો શીખવવાનું ધારવામાં આવ્યું છે. અંગ્રેજી, લેટીન, ગણીત, ઇતિહાસ, બુદ્ધિ, શ્રીકેલ સાયન્સ, બાયોલોજી.

આ યોજનામાં પ્રથમ વિદ્યાર્થીઓ ને મેટ્રીક સુધીના જ્ઞાનને માટે તૃપ્તિય કરવાનું ધારવામાં આવ્યું છે. સાર લાભ મેટ્રીક થયેલામાંથી આગળ અભ્યાસ કરવાને એક યુનિવર્સિટી

શ્રીડીસ લેખર પાર્ટીએ વખોડી કાઢેલી સા. આ.ની જાતીબેદની નીતી

મોરકાળી (લેકચાર) ખાતે મુખવત અકાશવર તા. ૧૯૧૩ મેમોરી ઓડીસ લેખર પાર્ટીની ઇન્ફરન્સે આફ્રીકાના ગ્રોટેકટરો અને દક્ષિણ આફ્રીકાપર એક પાંચ મુદ્દાને ઠરાવ લઈ પોતાની નેશનલ એક્ટ્રેક્ટીવ કમીટીને ઘટવું કરવા સોંપ્યા છે:

પાંચ મુદ્દાને ઠરાવ નીચે પ્રમાણે છે:
આ ઇન્ફરન્સ

(૧) મેયુવાનામીન્ડ, બમ્બોલેન્ડ અને સ્વાઝીલેન્ડનું દક્ષિણ આફ્રીકાના યુનિયન સાથે નોંધાયુ કરવા સામે વિરોધ ઉઠાવે છે, સિવાય કે, એ ગ્રેટેશો માં વસતા આફ્રીકોનોના લોકશાસન પદ્ધતિથી તેપર મત લેવામાં આવે અને તેઓની તેવું જોડાયુ કરવાની ઇચ્છા દર્શાવવામાં આવે.

(૨) નોર્થર્ન અને સર્ધર્ન રોડેસીયા અને ન્યાસાલેન્ડનું ફેડરશન કરવા સામે વિરોધ દર્શાવે છે, સિવાય કે, નોર્થર્ન રોડેસીયા અને ન્યાસાલેન્ડના આફ્રીકોનો એવા ફેડરેશનની યોજનાને કબુલ યાવ.

(૩) એવો મત ધરાવે છે કે દક્ષિણ આફ્રીકાના ઓડીસ સંસ્થાનોમાં આફ્રીકોનોને સ્વતંત્ર રાજ્ય સત્તાને માગે યદવામાં મદદ તોજ યઈ થશે ને ગત ઓડીસ લેખર સરકારે ગોઠવે ટ્રસ્ટને જેવું બંધારણ આપ્યું તેવા બંધારણે પ્રગલ્ભશીલ રીતે પરંતુ અપાર્થી દાખલ કરવામાં આવે.

(૪) સેન્ટ્રલે સામા જેને બામ્બોલેન્ડે જાતીના વીર તરીકે પદબટ કરવામાં આવેલ છે તેને કરી વીર તરીકે સ્વિકારવાનું દખાણુ કરવું.

(૫) ઇન્ફરન્સ દક્ષિણ આફ્રીકાના યુનિયનની અરકારની જાતીય ઇલાખદાપણાની નીતી પ્રત્યેની પોતાના તિરસ્કારની નેધ લે છે અને તેથી એ બાબતને યુનાઇટેડ નેશન્સની જનરલ એસેમ્બલી સમક્ષ રજુ કરવા ઓડીસ સરકારપર દખાણુ લાવવા પાર્લામેન્ટની લેખર પાર્ટીને આવહબરી નિન્ન કરે છે.

માજ સંસ્થાન મંત્રી મી. જેમ્સ ગ્રી સ્ટે ઇન્ફરન્સ સમક્ષ બાપણુ કરતાં કહ્યું છે: એક સવાલ ને મને નિરાંતે સુવા નહિ હોતો હોય તો તે કાળા-જોરાનો છે. મને બાસે છે કે ૧૯૫૨ની સાલ આફ્રીકામાં કટો કરીની સાલ નીવડવાની છે. એપાર્ટહેડની નીતીને અમે અનીતીબરેલી, અવ્યવહર અને આફતજનક તરીકે વખોડી કાઢીએ છીએ. અમે માનીએ છીએ કે આફ્રીકાનું બંધી શુભ અને ઉજ્જવળ તોજ યપ શકશે જો આપણે મુરફેલ દેખાવો, પરંતુ હું માનું છું કે, અરાકપ નથી, એવો ગોરા અને કાળા લોકોને પોતાનું બ નિ બાગીદારીથી ઘડવા દેવાના પ્રવચનને માગે લાઇવું

આજે જે સહાનુભુતી આપણુ અવસાર બહારે પુસ્તકાલય અને ને મળી રહી છે તેથી આપણુ સાળા સ્થાપી અને બાંધી શકશે અને તેને માગે સ્વગૈરિય પલિન કસ્ટરુખાનું નામ આપી શકશે. ટ્રસ્ટીઓ આરોગ્યના કુદરતી ઇલાજની સંસ્થાઓ પણ સ્થાપી

કોલેજ કરવામાં આવશે જેમાં હાંદની કલા કારિગરિની અને ખેતી વિગેરેનો અભ્યાસ કરી શકાશે. એ કોલેજમાં કંઈ પણ પ્રકારનો ભત્તીભેદ રાખવામાં નહિ આવે અને સઘળી ભત્તીના લોકો વચ્ચે સહિષ્ણુતા અને શુભેચ્છા ફેલાવવાની નેમ રહેશે.

આ શીનીકસ સેટલમેન્ટના કસ્ટી ઓની કલ્પના છે. તેની નહાના પાયા પર હજુ તો શરૂઆત થઈ રહી છે તે પર પાડવાની અને પુ. ગાંધીજીનું નામ આ દેશમાં વિરસ્મરણીય રાખવાની ઇચ્છર સહજુદ્ધિ અને શક્તિ આપે એજ પ્રાર્થના.

વધતી જતી ચુંડાગીરી

આ દેશ નાં ચુંડાગીરીનું પ્રમાણ વધું વધવા લાગ્યું છે. પુન, ચેરિ, પાના દાખલાઓનું આપણે લખભગ રાજ ન સંભળીએ છીએ અને ખાંચીએ છીએ. અને તે એક-એકથી વધી જાય તેવા હોય છે. ઉમણામાં બે દાખલા આપણી જ ઠામમાં અધીતા સોનીઓનાં બની ગયા નેઓને ઘણા કડવો અતુભવ લેવો પડ્યો હતો. એક તો થોડા સમયપર

કરી દષ દુકાનમાંથી હબરેક પાઉન્ડ નો માલ ઉચાપત કરી ચાલ્યા ગયા. બીજે દાખલો ત્રણે અકવારીયાપર ડરખની ચેરડીમાં આંબેલી શ્રી. ઓ. એમ. સોનીનો બની ગયો. એક શુક્રવારની સાંજના સાડા છ વાગે દુકાન બંધ કરવાની તકવારીમાં હતા હાં ત્રણ નેટીવાએ દુકાનમાં ઘુસી તેમને પીસ્તોલની અણીએ ઉભા કરી અને હાથ પાછળ બાંધી મેંએ કુચી મારી એ

જવાથી દુકાનની બહાર પહોંચ્યા અને રસ્તે બનારાઓની નબર એથી રાકમ. ત્યારબાદ તેમને તુરત જ દાકતરી સારવાર આપવામાં આવી. તેની આંખો લાલ થોળ થઈ. ગઈ ઉપસી આવેલી હતી અને બગામાં કંઈ ઉતરી શકતું નહોતું એ દશામાં તેમને ડેટલાક દિવસ ખીજાનાવસ રહેવું પડ્યું. તે સ પોલીસના હાથમાં છે. પરંતુ ખીન-ગોરાઓના કેસોમાં પોલીસ કામ કરવામાં ઘણી જ થીથીલ હોવાનો ખીન-ગોરાઓનો લખભગ સામાન્ય અતુભવ છે અને બનારથી નેશનલીટ સરકાર સ્ટામાં આવી ત્યારથી તે વધારે સ્તાધીલ બની છે.

ઉપલું છપાયા બાદ ખીન ગોરાઓ પર તેમજ હાંદીઓપર ધાડો પડેલી હોવાના ડીરસા બની ગયા છે. મેટાજનથી નવ માઈલ દુર એકાંત બાચમાં આવેલ અમવેલી પુઈમાં શ્રી. સુલેમાન મોહાલાના ઘરમાં ગયા રવી વારે પાંચ નેટીવાએ દાખલ થઈ તેમનું કબાટ ખોલાવ્યું અને તેમાંથી પા. ૯ રોકડા લીધા બાદ તેમની બાજુમાં આવેલી દુકાનમાં લઈ ગયા ન્યાંથી પા. ૧૦૦ સુધીનો માલ ઉચાપત કર્યો. પછી તેમને ઘેર લઈ જઈ તેમની સુવા ની ઠોટડીમાં પુરી દીધા અને તેમના નેટીવ નેકરને નહાવાની ઠોટડીમાં પુરી દીધી અને નહાની ગયા. પોલીસને પા. ૨૦ નેટલાનો માલ મળ્યો છે. કહેવા છે કે આ ચુંડાઓ પાસે છરા અને ક્રેકાડી હતી.

હાં: માં મગજ ખુબ જ ઉદ્દેશીયું રહે છે. ને વારેવડીએ અને લડવાની ઇચ્છા થઈ આવે છે. એ ઉદ્દેશીયું છે. પડે એનું કંઈક દવામાં નાખ્યું છે ને? ઠાકટર: ના. પણ એનું ઓલક તમને મારા બિચમાં મળી આવશે.

જીના સત્યાગ્રહીનું અવસાન

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)
પુ. રાષ્ટ્રપિતા મ. ગાંધીજીએ પ્રિટોરીયામાં સૌથી પ્રથમ સત્યાગ્રહ શરૂ કર્યો એ પ્રસંગે તેમાં અજગાયબ ભાગ લેનાર શ્રી. ગવર્ણીશંકર પ્રાકાશંકર વ્યાસનું મુંબઈમાં તા. ૨૬ સપ્ટેમ્બર ના રોજ ૮૦ વર્ષની વૃદ્ધ વયે અવસાન થયું છે.

શ્રી. વ્યાસે દ. આફ્રીકા છેડકયા બાદ સૌરાષ્ટ્રમાં નિવાસ કર્યો હતો. પોતે વેપારી હતા છતાં કાઠીયાવાડ રાજકીય પરીવહની પ્રારંભની પ્રવૃત્તિ માં ભાગ લીધા હતા. પુ. બાપુ ૧૯૧૫માં સ્વદેશ ગયા ત્યારે કાઠીયાવાડમાં નિમાયેલી સ્વાગત સમિતિના તેઓ સામાન્ય મંત્રી હતા.

રેવ ડોક્ટર પુ. બાપુની જીવન કથા લખા છે તેમાં શ્રી. વ્યાસની સત્યાગ્રહ પ્રવૃત્તિનો ઉલ્લેખ મળી આવે છે.

શ્રી. વ્યાસ પિટોરીયાવાળા શ્રી. જટાશંકર પ્રાકાશંકર વ્યાસના વડીલ અંબુ થતા હતા. સ્વમંચરને ઇચ્છર વિરસાંતિ બંધ અને તેમના કુટુંબીજનોને યજ્ઞેથી ઓટમાં ધીરજ અને હીમત બંધ.

ટ્રાંસવાલના એક શહેરે જૂપ એરીયાઝ એક્ટ વખોડી કાઢ્યો

જે અઠવાડીયે સ્પ્રીંગ્સ (ટ્રાંસવાલ)ની ટાઉન કાઉન્સિલે જૂપ એરીયાઝ એક્ટપરથી પોતાના હાથ ધાઈ નાખવાનો ઠરાવ કર્યો. તેણે કહ્યું કે એ ક્રાઇમ પ્રેસીડન્ટ ફગરનાં વખતમાં જેઓએ વેપારના હકો મેળવેલા છે તેના એશીયાટીક પાર્સીએ એ હકો છીનવી લેનારો છે.

શ્રી. ચાર્લ્સ મોલ્ટમેનની દરખાસ્તપરથી કાઉન્સિલે અમુક લતાઓ ખાસ યુરોપીયનોના વસવાટને માર્જ કરાવવાની સુલ્હી પ્રધાન ને અચ્છ નહિ કરવાનો ઠરાવ કર્યો. તેણે જણાવ્યું કે તેમ કરવાનો અર્થ એ થાય કે શહેરના વેપારના ભાગના નોર્થ એન્ડના અને ઝેકુલડ પ્રજાઓમાંથી સઘળા એશીયાટીકને ખાસી કરી જવું પડે.

શ્રી. મોલ્ટમેને કહ્યું કે, "મરહુમ સાઉથ ખાનને પ્રેસીડન્ટ ફગરે એક્ટમાં વેપાર કરવાનો હક આપ્યો હતો. એક રોકા પડેલાં એ જ્યાંએ પ્રેસીડન્ટ ફગરનું ફાર્મ હતું.

સ્પ્રીંગ્સને જૂપ એરીયાઝ એક્ટ લાઇ પાડવામાં આવે તો તેથી જે કુટુંબોને હરકત થશે તેમાં એક એનું કુટુંબ છે જેણે ૧૮૮૬માં બેહાનીસબર્ગમાં વેપાર શરૂ કર્યો હતો અને ૧૯૧૬માં સ્પ્રીંગ્સમાં વધાર્યો હતો.

આ દુકાનના સ્ટાફના સોળ માણસોએ યુદ્ધમાં સેવા આપી હતી અને ત્રણ કે ચાર માર્યો ગયો હતા. ચુંડા એરીયાઝ એક્ટ આવી પડેડીએને લાઇ પાડવાને ઘડાયા છે? ચાતકી વર્તન બતાવનારા આવા કામદાઓથીજ કોમ્યુનીઝને ઉત્તેજન મળે છે."

[નોંધ: સ્પ્રીંગ્સની ટાઉન કાઉન્સિલે જે હિમતભર્યું પગલું લીધું છે અને આપની ભાવના બતાવેલી છે તેને માટે અમે તેને અભિનંદન આપીએ છીએ.—ત્રી ઇ. ઓ.]

ર સુ જ

એક કાણા માણસને કાઠએ પુછ્યું: "તમારે એકજ આંખ છે એટલે તમે એમણું દેખતા હશે.

કાણો કહે: નરે બાઈ, તમારા કરતાં હું વધારે નેઈ શકું છું. તમે તમારી બે આંખે મારી એકજ આંખ નેઈ શકો છો. પણ મને તો મારી એક આંખે તમારી બન્ને આંખો દેખાય છે.

* * *
ચંદ્રકાન્ત: મારે વિલાયત જવાનો વિચાર છે. તેમાં કેટલાક ખર્ચ આવે?

ડુમેન્ટ: વિચાર કરવામાં તો એક પેનીનો પણ ખર્ચ ન આવે. વિચારો બધા મ્હત્તમોળ થાય છે.

* * *
શિકક: હાંપક, તને સારંગીનો અવાજ વધારે ગમે કે તખલાનો? હાંપક-સાહેબ મને તો નિશાન બંધ થવાની વંદડીનો અવાજ સૌથી વધારે ગમે છે.

દેશ નેતાઓની મદી રાખવા લાયક છબીઓ

સૌએ પોતાના ઘરમાં મદી રાખવા લાયક સુંદર આટપેપર ઉપર છાપવામાં આવેલી દેશ નેતાઓની છબીઓ.

મહાત્મા ગાંધી.
ડું. કર્સુરખા.
સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ અને પડીત નેહરૂ સાથે.
શ્રી. અરવીંક ષોષ.
દેરકની શી. ૧
ચાર છબીઓ સાથે લેનારને શી. ૩-૬ પોસ્ટેજ સાથે.

c/o 'Indian Opinion' P. Bag, Phoenix.

સોફ્ટીસની સફર

હાંદના ગ્રામ્ય જીવન વિશે લેખકે સવાલ જવાબ રૂપે આ પુસ્તકમાં સોફ્ટીસના વીચારો દર્શાવ્યા છે. કીમત શી. ૩-૬.

મેરીટઅખર્ષના જીના અને અધીતા શ્રી. ડી કે. સોનીની દુકાનપર રાતના ધાડ પડી હતી. રાતે છુપી પોલીસ ના વેશમાં સર્ચવાઈટ સાથે એક દાંદી અને એક ગોરો ધા. ડી. ઈ. સોનીના પુત્રના ઘરમાં દાખલ થયા અને તપાસ કરવાને બહાને તેની દુકાન માં લઈ ગયા અને હાં તેમને ધાડ દોરકું બાંધી જમીનપર પટકયા અને લખભગ એક કલાક સુધી ત્રીજોની ખાલી કરી બીજે માલ ઉચાપત કરી ગયા. શ્રી. ઓ. એમ. સોની લખભગ મેબાન અવરયામાં પડી રહ્યા હતા. ચોરો ગયા બાદ મદા યુશીએ દડતા દડતા દરવાજા સુધી આવ્યા અને નશીબનેગે દરવાજો ખુલ્લો રહી

બાળ વિભાગ

ઈસ્લામ ધર્મનો કુરખાનીનો તહેવાર

પકરી ઇદ અથવા ઇદુલ-ફિટ્રા
ગ્રા. એ. બામ્બકાલા

ગ્રીક-રોમ મંદિરનાના દસમે દિવસે આ તહેવાર ઉજવાય છે. ધર્મી પુરા લોકો આ તહેવારને પકરી ઇદ કહે છે. પશુ તેનું ખૂંડ નામ તો ઇદુલ-ફિટ્રા છે. ઇદ એટલે ઉત્સવ અને ફિટ્રા એટલે કુરખાની.

ઇદુલ-ફિટ્રા એટલે ઇશ્વરની પ્રાર્થના કરવાનો અને ખુદાને ખાતર કુરખાની આપવાનો ઉત્સવ. પકરી ઇદને ઇદુલ-શીતર એટલે મહા પગનો તહેવાર પણ કહેવાય છે.

તેમને પંધીયુસ્લાહ એટલે ઇશ્વરના મિત્ર કહેવામાં આવે છે.

ઇશ્વર હુમેશા તેના ભક્તોની કસોટી કરે છે. તે રીતે ઇશ્વાહીમની ભક્તિ ની, હકતાની અને ત્યાગની પરીક્ષા કરવાની ખુદાએ તેમનો પાસે એવી મામણી મૂકી કે તેમને વહાલામાં વહાલી ને વરતુ હોય તેનું મને બલિદાન આપો. આપને. સૌથી વહાલો એટો ન હોય ને? ઇશ્વાહીમને પશુ તેના પુત્ર ઇસમાઇલથી વધારે વહાલુ હોયુ હોઇ શકે? પુત્ર પશુ ઘણો ન આગ્રાહિત હતો. - બ્યારે તેના પિતાએ તેની પાસે આ વાત કરી ત્યારે તે તરત ખોલી ઉઠ્યો: "એમાં યુઝાઓ છે શાના? આપણે ખુદાની ઇચ્છાને આધીન રહેવું નેઇએ. આપ મારો વધ જરૂર કરો. હું ખુદાને મારી મતનું બલિદાન આપવા તઇયાર છું. મારે માટે તો આ આનંદની વાત છે."

પછી બાપ દીકરો બન્ને કાળા તરફ ચાલ્યા. ખુદાની બંદગી કરવા મારે ઇશ્વાહીમે ને મકાન બાંધ્યું હતું તેનું નામ કાળા હતું. કાળામાં જઇને ઇશ્વાહીમે તેના પુત્ર ઇસમાઇલને વેદી પર સુવડાવ્યો. પરંતુ તેના મળા પર છરી ફેરવતાં તેનો હાથ ધુલવા લાગ્યો. દીકરાનું મળ કાપતા તેનો જીવ ચાલ્યો નહિ. આ જોઇ ઇસમાઇલ ખોલી ઉઠ્યો: "આપ મને નજરે જુઓ છે તેથી પુત્ર ગ્રેમ અને ઇમાને લીધે છરી ચાલતી નથી. માટે પહેલા આંખે પાટો બાંધો ને પછી મારો વંધ કરો."

ઇશ્વાહીમે તેના વહાલા દીકરાની સુચના પ્રમાણે આંખે પાટો બાંધી દીધો. અને પછી મનને મજબુત બનાવી ઇશ્વરને યાદ કરી, ખુદાનું નામ લઈને વહાલા બેટાની કુરખાની આપી દીધી. સારખાદ આંખેથી પાટો ખોલ્યો ત્યારે એવો અતકાર ફેખાયો કે તેના દીકરાની જગ્યાએ એક ઘેટું પડેલું છે અને તેણે એ ઘેટાનો જ વંધ કરેલો છે.

પકરી ઇદ, ઇદુલ-ફિટ્રા અથવા બલિદાનના ઉત્સવની આવી કશ્વની કથા છે. તેની પાછળ એવો મોખ રહેલો છે કે માથુસલું જીવન, ઇશ્વરને માટે ન છે. ઇશ્વરની ઇચ્છાને આધિન રહીને ભોમ આપવા ફરકે તઇયાર રહેવું નેઇએ.

—શિશુવિહાર

સત્યનો જય હો
(ગ્રેમશંકર ભટ્ટ)
રામ અને રાવણના યુદ્ધ, વિજય થયો સાચાનો.
પાંડવ ને કૌરવના યુદ્ધ, વિજય થયો સાચાનો.
ક્રુષ્, પ્રહલાદ, વિભીષણ જેવાં સતને કાળ લઇલાં.
હરિશ્ચંદ્ર સતવાહી રાજા જેને દુઃખ પડેલાં.
જુદ અને મહાવીર પ્રજાએ સત્ય અહાંસા આપ્યાં,
એ માર્ગે લાખો લોકોના કષ્ટ પ્રભુએ કાપ્યાં.
જેને ખાતર વહાલા બાપુ સત્ય ગ્રહી બનેલા,
જેને ખાતર પ્રાણ પાયરી બાપુ 'રામ' થયેલા.
મારત કેરો મંત્ર અનેરો સત્ય તણે જય હો!
તનમન ધનથી રટતાં રહીશું સત્ય તણે જય હો!
—શિશુવિહાર

આ ધાર્મિક તહેવાર ઉજવવાની શરૂઆત કેવી રીતે થઇ તેની વાત આ પ્રમાણે છે.
ઇશ્વાહીમ નામના એક સહાધર્ય થઇ ગયા. આ મહાત્મા મારે પાકું દીઓ, ખીસ્તીઓ તથા યુસલમાનોને બહુ માન છે. તેઓ ખુદાના પરમ ભક્ત હતા. તેઓ નિખાવસ દિલથી પ્રજુની પ્રાર્થના કરી કરતા. તેથી

ચિંતા કર્યે ચાલશે ના!

(સુખ દામોદરનાં બંગાળી કાવ્ય પરથી અનુવાદકઃ મતારેવભાઈ દેસાઈ)

તારાં સ્વનન તને જાપ મુખી તો
તેથી કાંઈ ચિંતા કર્યે ચાલશે ના.
તારી આશા લતા પડશે તુટી
કુશ ક્યે એ ફાલરો ના
તેથી કાંઈ ચિંતા કર્યે ચાલશે ના.
માર્ગે તિમિર ઘોર ઘેરાશે,
એટલે શું, તું પાછો જશે?
વારંવારે ચેતવે દીધો
ખેર ને દીવો ચેતશે ના...તેથી
મુશ્કી તારા મુખની વાણી
વીટળાએ વનવનનાં પ્રાણી
તોય પોતાનાં ધરમાં તારે
પાણનાં ઇર્ષયાં ગળશે ના...તેથી
બારણાં તને બંધ મજે
એટલે શું, તું પાછો વળે?
વારંવારે ઠેલવા પડે
બારણાં તોયે ખુલશે ના...તેથી

પાંચ વીરલા

(રાગઃ ખમ્મા વીરાને નહીં વારજે રે લોલ)
મંદુ, દેવે. (કાબતીર્ય)

મારે છે પાંચ પાંચ વીરલા રે લોલ,
વીરાનાં વહાલાં ચાં ચમાપ જો;
મારે છે પાંચ પાંચ વીરલા રે લોલ.
પહેલો વીરો તો ભોમ દેવતા રે લોલ;
અનનો અખુટ એ બંડાર જો. મારે.
બાળે તે વીર અખુધિ જોશે રે લોલ;
જળનો અખુટ એ બંડાર જો. મારે.
ત્રીજો વીરો તો સુરજ દેવતા રે લોલ,
તેજનો અખુટ એ બંડાર જો. મારે.
ચોથો તે વીર મંડિ વાધરે રે લોલ;
પ્રાણને જીવાડતો સઘવ જો. મારે.
પાંચમો વીરો તો મન સોહતો રે લોલ,
શુન્યમહીં એક એ આધાર જો. મારે.
પાંચે વીરા મ્હેં જીવ્યાં જડ્યા રે લોલ,
ખડેનીના હેતના આધાર જો;
મારે છે પાંચ પાંચ વીરલા રે લોલ.

૧. શુમી.

मोहन कदीये केम बुलाय ?

(महीपतराय छी. जेपी)

वीर वीरगी त्यागी, मोहन कदीये केम बुलाय ?
 बुद्ध समा अडलागी भायु कदीये केम बुलाय ?
 अयु कदीये केम बुलाय ?

सत्य अहीसाने अपनानी
 विपमनाट असिधार सिधानी,
 जगने ज्योति अनापी मोहन.....१

देव दधि मंथन ते दीघां,
 छस महेश अनी निय पीघां,
 जगने अमृत दीघां मोहन.....२

दडधुतनां दुकां डरआपी,
 मानवता महाभंत्र गजपी,
 अके कयनी मुरली जगनी मोहन.....३

दलित वर्गनां दुःअडां टाल्यां,
 दाउभांस जतदितभां गाल्यां,
 भावम दधिभि समान मोहन.....४

वंदनीय लारतनी व्यक्तित,
 दुनियानी जे दिव्य विभूति,
 मानवदेव गायाय मोहन.....५

अमृत ढलयां

(जयोतिरेना शुक्ल)

भारी कुलडांणी कपारी सांझाभूषी रे
 त्यां अमृत ढलयां.
 पील्यां कुलडांणी भुके क भुके क भुके कती रे
 सां अमृत ढलयां.

तुं तो गेलती 'ती
 कुल वीखती 'ती

ज्येना रंग रंग जेछने रायनी 'ती,
 सां केखु जखे कथांकेथी अमृत ढलयां.

जीतुं ते केम करी ?
 जील्यां जीलाय ना,

आवडां अमृत कथांथी ढलयां ?
 छेयौ छेयौ शरदना मांदेवा रे

तेनां अमृत ढलयां
 आख्यां पार पार भसि सांझाभूषी रे
 तेनां अमृत ढलयां.

ज्येने अंपती 'ती,
 गीत गुंजती 'ती,

गीकां स्वर्गनां सांखुदां गायुती 'ती,
 सां ज्योहा ! आकाशथी अमृत ढलयां !

हैयुं हसि छेसणी !
 हसतुं सभाय ना,

सांझना अदणक अमृत ज्योति,
 आज् ज्योहा ने रजनी गेलतां रे
 तेनां अमृत ढलयां.

आज् सुंदरीनां हैयां अखुलतां रे
 तेनां अमृत ढलयां.

नवल कथाज्यो तथा टुकी वार्ताज्यो

जे नवल कथा (राखेराय)	५०
सांभिलाना सुर	५०
शोभना (र. व. देसाई)	८१
कपाल कुंडला (जोगीम यंद)	११
नवलीकाज्यो (विधाणी)	११
रसपूर्ण (र. व. देसाई)	७०
पीडेडादार (जे)	८१
सुलसी कपारी (जे)	८१
मजोलाखव (प्र. परेव)	८०
वीरु साधी "	११
मोवरी गाथा "	११
देवदास (सरदभाख)	५०
नखु वार्ता "	२१
गुलादा "	११
शार अंध्याय (रवीन्द्रनाथ टागोर)	५३
धरे प्याहीरे "	६
राजर्षी	७०
दावखुय	५६
मानवी लवाध	१२०
मेघ अहि	७०
लाज्य निभाणुं	७१
नखु अखु जे	४०
उषी वाट	८१
उत्तयन	७०
हलानी सहयरी	७०
दोन कृप	१०
अथउता वायरा	७३
कांती	७०
अजमा भायु	७१
आवती काट	७०
कठिन वध	७१
अखुखुट धारा	७१
अधुरी वात	१०३

मजवातुं ठेकाखुं :

INDIAN OPINION,

P. Bag, Phoenix.

NATAL.

वांयवा लायक सुंदर पुस्तके

विचेक अने साधना (देवानाथ)	७० १
गीता म'खन श्री. मयारवाणा	७१
गीता खनी " " (श्री. मयारवाणा)	१३
केणवखुी विकास " (श्री. मयारवाणा)	३०
क्री यु. मयारवाणा " "	२०
समुणी कांती " "	५०
केणवखुी वरे कांती " "	७१
पूर्व अफ्रीकानी संकर (काका कावेरकर)	७१
भारी छवन कथा (नेदर)	१५०
कलधी अने स'सुतीनुं भावी (राधा कम्बुन)	२०
छवता तहेवारे	५
माखुं दीहिनुं दर्शन (जवाहरलाल)	१००
सरदार बद्धलभाध भाग १	१३०
भारी छवन कथा - राजेन्द्रप्रसाद	१००
सरदारनां भाषणो	१२०
जिक धर्म युखु (अमदावादेने मखुरीनी बरत धतिदास)	१३
विराजवखुं (शारदभाख)	१३
आज् विधाणीक (शीकडे भाटे)	२१

मजवातुं ठेकाखुं :

'Indian Opinion', P. Bag, Phoenix, Natal.

વેદના સત્કાર

“જયમંગલ” (૭-૨૦-૨૫૨)

નયુર-રણુકો હોય કે હો કાળ-કમરી યાજ્ઞની,
અંધારમાં અથડાવતી કે રૂપ-રોનક લાવતી;
આત્મી નળાળી પળોને સાચ છુદી નાખવા,
બુલતો નહીં એ અંતમાં રસદહાણુ ‘મીઠી’ આપતી.

હર્ષના ચિત્કારથી સત્કારજે તુ વેદના,
‘મીઠી’ કહી શોલાવજે છે એજ તારી વેદના;
આંખમા ચળકી રહેલા નીરને ફરમાવજે,
“ના રે જરીએ ઉઠળી અપમાનએ સુજ વેદના.”

ગરીબનું કોઈ નહી

નોરવી

અંદાજલાલ ચુનીલાલ ત્રિવેદી (સોલેસખરી)

ગરીબનું કોઈ નહી જગમાં,
સડે દિન રાત મકા દુઃખમાં.

એક પિતાના યાજ સહુએ, એકજ રસ્તે જાય સહુએ;
ના કોઈ ઉચું ના કોઈ નીચું, કાણ રંક ને રાજ...ગરીબનું

ધનિક ન જાણે એ નીતિ રીતિ, નવ જાણે દાંત દુષ્કાંડ;
ભોગ દિલાસે રાજે નિરાદિન, સું બુખ, દુઃખ ચિંતા...ગરીબનું

વર-વરજ વિહોણા રવરે દુમિયા, પ્રાણુ ત્યજે બહુ ધાન્ય વિહોણા;
બંધ ન પુછે કોઈ ગરીબને, તુજ આધાર પરમાત્મા...ગરીબનું

લોરેન્સોકિર્ચસ સાલામાંગા

રામ મંદીર

દરેક હાંદુ ભાઈ બહેનને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે લોરેન્સો-માકિર્ચસ સાલામાંગાના રામ મંદીરમાં અણુહોટના દર્શનનો વખત તા ૧૯ અક્ટોબર ૧૯૫૨ના રવિવારે બપોરે ચાર વાગ્યાનો રાખવામાં આવ્યો છે. દર્શનાર્થે દરેક ભાઈ બહેનને પધારવા વિનંતિ છે.

—વજ્રદાસ રણછોડદાસ.

ર જ કે હુ

—ધનની શોભા ઉદારતા છે, પશુ ઉદારતા ધન વિનાયે શોભે છે.

—અગ્નિના અંધારા કરતાં અંધારા તુ અગ્નિ વધારે ભયભ્રંક છે.

—જ્યનની ગતી એ પ્રગતી નથી ગતીનું જ્યન એ પ્રગતી છે.

—જેમ સાકરનું નામ સાબળવાથી મોઢું મળ્યું થતું નથી, પશુ તેજ બહાણ કરવાથીજ મોઢું મળ્યું યાવ છે, તેમ દોષાંતા નામે માત્ર વાંચી લીધાં, સાંભળી લીધાં, કે ગોખા

કાઠ્યાં તેથી કાંઈ લાભ થતો નથી, પશુ તે દોષો ત્યજવામાં આવે તોજ લાભ થાય છે.

—આ વિષમાં એ પ્રકારના પદાર્થો છે. ચિત્તને પ્રિય લાખનારા ને જ્યનું હિત કરનારા. અવિવેકી જનો ચિત્ત ને પ્રિય લાખનારા ભાજ પદાર્થોમાં અનુરાગ કરી તે દારા ચિત્તને વિશેષ સુખ કરી પોતાના ભવ ભ્રમણમાં વધારો કરે છે ને વિવેકી જનો જ્યનના હિતનાં સાધનોમાં પ્રીતી કરી તદ્દન કુલં વર્તા ચિત્તને સુક્રમતમ એટલે જડતા, અંબલતા ને અહંકારથી રહિત કરી શાશ્વત સુખને અભોક્ષ્યે પામે છે.

લજ્જતમણી

લેખક અવિનાશ બ્યાસ. આ પુસ્તક માં લેખકના રચેલા ગરખા અને સાથે સાથે તે હારમોનાતીયમ પર વગાડવ તેની સ્વર ગ્રમણી પશુ છે.

કીમત રી. ૭-૦.

આ ઓરીસેથી મળશે.

વીધ-પાન

“જયમંગલ” (૭-૨૦-૨૫૨)

જરના અચૂન-પાન દઈ પીવા છે ઝેર વીરા! એકલા,
અચૂન-મથુરીયે વીરા! સફૂને નોનરજે,
જગના પ્રખંચ વીધ એકલ પપાવજે,
ભલે સંવયું ચેતન હરી જાય—પીવા છે ઝેર—

તારી મંઝીલ પરે કંટક ફગાવે ભલે,
પ્રેમે ગુલાબ-માલ ધરજે તું એહુ ગલે,
ભલે કંટક શરિરે લોકાય-પીવા છે ઝેર

સ્વાર્થની સુરંગ છે તું-સ્વપના કચડાવી દે,
પાપી પીશાય લીલા સાંતિ દેખાવી દે,
ભલે ભરખી અશાંતિ એ જાય—પીવા છે—

જ્યન નીચોવી વીરા! ચેતન પકડાવજે
જરના અંધાર વીરા! હુંડે દેખાવજે
ભલે જ્યન આજુ પેળી જાય—પીવા છે—

આભાર

નેહાનીસંપર્ગના લાલભાઈ બીખા ભાઈ ઉર્ફે ભચુભાઈ મંચોળના પુજ્ય ભાભીશ્રીનો સ્વદેશમાં સંગવાસ થયાનાં તાર મારફતે ખબર મળ્યા હતા. પરમાત્મા તેમનાં આત્માને શાંતી બક્ષે. જે જે લાઇઓએ ટ્રીફોનથી અને જે આવી દિલાસો આપ્યો હતો અને તેમના શોકમાં ભાગ લીધો હતો તે સર્વને શ્રી. લાલભાઈ આભાર માને છે.

* * *
પ્રીશિરિવાન શ્રી. જડંશર વ્યાસ પોતાના વડિલ બંધુના અવસાનમાં જે લાઇઓએ તેમનાપર દિલાસોજના

સદેખાએ મોકલ્યા છે તેમજ ભલે હાજર થઈ દલાસો આપેલા છે તેઓ સર્વને હાર્દિક આભાર માને છે.

હુકાન વેચવાની છે

નેહાનીસંપર્ગના સેન્ટલ એરીયામાં આવેલી છે. મોટી દારીક વાળો રસ્તો છે તેમજ લીસ વાળી જગ્યા છે. કાઠ પશુ હીંદી ભાષને ક્રટ શોપ ગ્રોસરી માટે બેઠતી હોય તેા હમેા ખાલી શીકસચર સાથે આપવા માંગીયે છીએ. વધુ ખીમત માટે

Phone 23-6447
18a Vonweilligh St
JOHANNESBURG.

Are You a subscriber of 'Indian Opinion' If not, Why not?

ઉચુંડસ અને સાહીત્ય

બંગોની (કાબ્યા સંચલ) ઉમારાકર ભેશી	૭ ૧
ગીતામણ્ડરી " " મનુદેશાઇ	૪ ૦
સ્વપ્ન ક્ષણ (સુનરી) (નવલ કથા)	૧૦ ૦
અહધે રસ્તે (સુનરી)	૬ ૧
શહીદાનો સંદેશ (આર્થકેન્ડના શહીદ)	૪ ૦

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ :

INDIAN OPINION,
P. BAG,
PHOENIX.

જીવનની ઉન્નતિ શાથી

અભાષક : ઉભિયાસકર જોખાકર, ગાં. ભા. વિ. જોખર્ગ

વ્યક્તિ સદ્ગુણવિભીન્યાર્થ, તલ્ય શુભલક્ષણવિભીને : ॥

જેને સારા સારા ગ્રન્થો વાંચવા વિચારવાનું સદ્ભાગ્ય મળેલું હોય તેના આગળ અંગળ લક્ષ્મીના શુક્ર વિનાદ શી ગણુતરીમાં છે ?

સાહિત્ય સમ્રાટ બંકિમચંદ લખે છે કે "મને પુસ્તકો વાંચનાંથી જેવો આનંદ મળે છે તેવો બીજા કશાથી નથી મળતો. માતૃભાષામાં વિવિધ જ્ઞાન આપનારા ગ્રન્થોના પ્રચાર થયા વિના કોઈ પણ પ્રજા ઉન્નતિ પામી શકતી નથી અને જાતિય ભાવના પણ મેળવી શકતી નથી. બધી જાતની ઉન્નતિનું મુળ જ્ઞાનની ઉન્નતિ છે. પશુ આદિના જેવી ધર્મસ્વરૂપિત સિદ્ધાંતનું કોઈ પણ જોતું સુખ તમે નહિ જાનારી શકો કે જેનું મુળ જ્ઞાનની ઉન્નતિનમાં રહેલું ન હોય. સાહિત્ય-ઉદ્યોગના અતુર માળી થવાનું સુભાગ્ય જેને પ્રાપ્ત થયું હોય અથવા જેનું મન સદૈવ સાહિત્ય સરોવરનાં કમળોની મધુર સુગંધથી મસ્ત બનવા લાગ્યું હોય, તેને તો સાહિત્ય સિવાયના સ્વર્ગીય સુખો પણ તુચ્છ લાગે છે."

સ્વામી વિવેકાનંદ લખે છે કે "તમે ગમે તેવી નવલકથાઓ અને ખીલું જે આપ્યું તે વાંચવા મંડી પડો છો પણ જોતું તો તમે થોડું વાંચી તેમજ સાદું. ગીતા વાંચી; વેદાંતના ખીજ પુસ્તકો વાંચી; ક્રમકે તેની આખાં છત્રન સુધી જરૂર છે."

સ્વામી રામતીર્થ લખે છે કે "સત્સંગ, ઉત્તમ ગ્રન્થ અને શુભ શ્રવણ કીર્તન, ત્રિલોકના રાજ બનાવી દે છે."

મહાત્મા ગાંધીજી લખે છે કે, "પુસ્તકોમાં ગું યથાયેસા રહી શકતો તેથી જો આશ વધારે જેલ મળત તો પણ હું કાયર થાત નહિ; એટલું જ નહિ પણ મારા જ્ઞાનમાં ઉપયોગી વધારો કરી શકવાથી હું ઉલ્ટો વધારે સુખચેતનમાં રહેત. હું માનું છું કે, જેને સારાં પુસ્તકો વાંચવાનો શોખ છે, તે ગમે તે જગ્યાએ એકાંતવાસ સહેલાઈથી વેડા શકે છે. એક પછી ખીલું એમ પુસ્તકો વાંચતાં છંદતે તમે અંતર વીચાર પણ કરી શકશો."

અમૃતલાલ પદિયાર લખે છે કે "સારાં પુસ્તકો એટલે શું એ તમે જાણો છો? સાં પુસ્તકોની કીમત તેને સમજો છો? ભાઈ! હજી આપણે એ નથી સમજતા. બે સમજતા

રોહિએ તો આપણી હાલત આવી ન હોય. મને તો લાગે છે કે જ્ઞાન એ આકાશ છે અને પુસ્તકો એ તેમાં શોભી રહેલાં ચળકતાં તારાઓ છે. જ્ઞાન એ સમુદ્ર છે અને પુસ્તકો તે લાલ લઈ શકાય તેવાં વહાણો છે. જ્ઞાન એ સુધું છે અને આપણું ઘર માં આવી શકે તેવો તેનો પ્રકાશ તે પુસ્તકો છે. જ્ઞાન એ સૌનાંની ખાણ છે અને પુસ્તકો તે તેમાંથી બનાવેલા આપણને બંધ ગેસતાં થાય તેવાં દાગીના છે. જ્ઞાન એ મોટામાં મોટી કીમતી મોટી છે અને પુસ્તકો તે આપણા રોજના ઉપયોગમાં આવી શકે તેવા ચલણી સિકકાઓ છે. જ્ઞાન એ વાણ છે અને પુસ્તકો તે એ વાણ ને ખેંચી લારી ઠંડક આપનારા પંખા છે. જ્ઞાન એ અગ્નિ છે અને પુસ્તકો તે એ અગ્નિથી પ્રકટાવેલા દીવા છે જ્ઞાન એ પૃથ્વી છે અને પુસ્તકો તે આપણને રહેવા લાયક મકાનો છે. જ્ઞાન એ અનાજનો બંડાર છે અને પુસ્તકો એ તથ્યાર રસોઈ છે. જ્ઞાન તે મેઘ છે અને પુસ્તકો તે આપણું ઘરમાં રહી શકે તેવાં પાણી ભરેલાં માટલાં છે. અને જ્ઞાન તે સર્વશક્તિમાન પરમાત્મા છે અને પુસ્તકો તે એના રસ્તો દેખાડનારા પુજનીય દેવો છે."

માસંડન લખે છે કે "ગરીબોની ગરીબાઈ કાઢવાની, દુ:ખીઓનાં દુ:ખ દાળવાની, તન-મનનો થાક ઉતારવાની અને માંદગીનાં દર્દ લુલાવવાની ગ્રન્થોમાં જેટલી શકિત છે તેટલી બીજા કશામાં નથી." ઉત્તમ પ્રવૈ સ્નેહ એ ઇશ્વરી રાજ્યમાં પર્યોગવાનો પરવાનો છે. ખરાબ ચોપડીઓનું વાચન એ તો જેર પીવા સમાન છે. મહેલો થી તથા ધનવંભના આચુટ બંડાર થી જે સંતોષ તમને નહિ મળે તે સંતોષ તમને ઉત્તમ પુસ્તકોથી મળશે. દીલાં વનમાં બૂખે મરનાર પશુમાં અને આટલાં આટલાં વાંચવાનાં સાધ તો છતાં જ્ઞાનદીન મનુષ્યોમાં શું તકાવત ?

"સહવાસથી જેમ માણસના શુભની અને પ્રકૃતિની પરીક્ષા થાય છે, તેમ જ પુસ્તકોના તેને શોખ હોય છે તે ઉપરથી તેના વિષે અનુમાન થાય છે."

એક સારો ગવંચો ઇચ્છે લારે વાહત્રમાંથી ચઢાય તે સ્વર કાઢીને આનંદ લે છે; તેમ સારો વાંચનાર પણ ઇચ્છે લારે ઉત્તમ ગ્રન્થમાંથી

મનગમતો અવાજ કાઢીને આનંદમય થઈ શકે છે.

અવકાશની એકાદ ક્ષણને ઉપયોગ કરી લેવા માટે ગ્રેકરટન જેવો પ્રતિભા શાળી પુરુષ પણ ગજવામાં સદાય એકાદ પુસ્તક લખીને ફરે તો પછી આપણા જેવાઓએ તો થયા જતી

અખખારી સ્વતંત્રતા એટલે શું ?

શ્રી. નેહરુએ કહેલી વ્યાખ્યા

થોડા વખત પર દીલ્હીમાં મળેલી ભારતીય અખખારોના તંત્રીઓની વાર્ષિક પરિષદ સમગ્ર ભાષણ કરતાં વડા પ્રધાન શ્રી. નેહરુએ કહ્યું કે પત્રકારિત્વમાં સૌથી અગત્યની વસ્તુ આત્મચિન્તનનું પાલન છે. તેમણે કહ્યું કે વીચારો પ્રગટવા અને દર્શાવવાપર દાખ મુકવો એ મુખ્ય જોખમભર્યું ગણાય. તેમણે કહ્યું, મારી સામે વખતોવખત એવા દાખસાઓ આવી પડેલા છે કે જેમાં વિચારો દર્શાવવાની સ્વતંત્રતાને ઉપયોગ ખોટી વસ્તુ એ અહેર કરવામાં જ નથી થયો પરંતુ માનસિક ગિભસના ઉત્પન્ન કરવામાં થયેલો છે, કે જે હું સારી વસ્તુ ગણ્યું નથી અને આપણું સંસ્કૃતિક તેમજ ખીજનું ધોરણોને તે નીચાં ઉતારી પાડનારી ગણ્યું છે. આ વસ્તુ બ્યારે મોટા પાયા પર, અને રોજ રોજ થતી હોય લારે તે ચીતાજનક થઈ પડે છે. શ્રી. નેહરુએ કહ્યું: અખખારી સ્વતંત્રતાનો અર્થ શું એવો થાય છે કે, તેમાં લખનારની સ્વતંત્રતા એટલી બધી નહિ પરંતુ અખખારોના માલીક તેની પાસે જે લખાવવા માંગતો હોય તે લખાવવાની અખખારના માલીકની સ્વતંત્રતા ?

એક માણસ પાસે જેમણે પુસ્તક હોય તેથી કંઈ એમ કરવું નથી કે જેમણે બનાવવાની આવડત રીવાજ તેના સંસ્કૃતિક બૈદિક કે બીજાં ધોરણો પશુ ઉંચાં હોય જ. તો તો પછી અખખારી સ્વતંત્રતાનો અર્થ જેમણે બનાવવાની આવડત વાળા માણસની સ્વતંત્રતા એવો થઈ પડે.

કીમતી ક્ષણોને બચાવવા માટે શું ન કરવું બેધરો ?

"જોરાક વિનાના શરીરની જેટ જ્ઞાન વિનાનું મન નિમોલ્ય છે. એ જ્ઞાનને મેળવવાનું સર્વોપરિ સાધન પુસ્તક હોવાથી જે ઘરમાં સારાં પુસ્તકો નથી, તે ઘર પર નહિ પણ છતાં મુકાંની ઘોર છે."

એક વિદ્વાન કહે છે કે "વાંચવાની ઘોસા ઝોડવાના બદલામાં કોઈ મને આખા હીંદની સંપત્તિ આપે તો પણ હું છોડું નહિ."

"પુસ્તકો યુવાવસ્થામાં સુમાર્ગ દેખાડે છે, વૃદ્ધાવસ્થામાં મન રંજન કરે છે, ઉદારીમાં સમાધાન કરી જીવન નરાણું લાગવા દેતાં નથી, તથા ચીંતા અને ક્રોધ વગેરેને શાંત કરી નિરાશા દાળે છે.

એક પાકવાસ પંડિતનો તો એટલે સુધી મત છે કે "માણસને લુગડાં લતાની જેટલી જરૂર નથી, તેટલી પુસ્તકોની જરૂર છે. તે યોતે પણ જરૂર નાં પુસ્તકો બધુ ગમતાં અને તે વાંચતો લારે લારે "હું વધારે સારો થયો છું" એમ તેને લાગતું.

"ઉત્તમ ગ્રન્થો, તેનું સેવન કરનારા એમાં ધર્મ, નીતી, આતુર પ્રતિભા, શૌર્ય, ધૈર્ય તથા પરોપકાર વૃત્તિને વિસ્તારે છે; અને જેમ જેમ એ દેવી શુભોની સત્તા બમતી જાય છે તેમ તેમ દુનિયાને પીડાકષ્ટ આસુરી ભાવોની જડ તાશ પામતી જાય છે."

"શ્રેણી સ્મારકીમાં ગયા પછી તમે એને હાથ નહિ લગાડો તો એ ગ્રન્થો જ માનસવાણીથી તમને કહશે કે:— "અમારામાં પુસ્તક જ્ઞાન ભણ્યું છે તે હ્યો અને વાપરો એટલે તમારું કલાણુ ઘરો." શું આ માનસવાણી એાછી કીમતી છે?"

આટલું બંધવા પછી આજથીજ આપણે પ્રતિજ્ઞા લઈએ કે મારી નવ રાશની એકેએક ક્ષણ હું ઉત્તમ પુસ્તકો ના વાચનમાં જ ખસાર કરીશ અને જીવનને ખીજ-ઉપયોગી કંઈ પણ વાચન હું કરીજ નહિ. અસ્તુ.

ગુજરાતી કેલેન્ડર

જેમાં દેશી મહિના પ્રમાણે સંવત ૨૦૦૬ ના સાલની મહિના વાર નિયિ સાથે અંગ્રેજ તારીખ દર મહિનાના પાના ઉપર, તે માસના મુખ્ય દેશી તહેવારો અંગ્રેજ તારીખ સાથે, દીવસ અને રાત્રીના મોખડીઆં પણ આપવા માં આવેલ છે. આટું ૧૯૫૨ ઉપર ઉંદર થી, કૃષ્ણની દેશો.

કીમત શીશીજ ૨-૯ પોરોજ સાથે. દરેક ગુજરાતી કુટુંબમાં આ ફેલેન્ડર અવરમ હોવું જોઈએ.

પ્રસિદ્ધ કર્તા: શ્રી. ગુજરાતી સંસ્કાર મંડળ. પી. એ. ઓક્સા ફા., ઉચ્ચન (નાટાલ).

શીળામાં ગાંધી જ્યંતીની રજા છે. જનઘોષ ધરમાં ખેતી રેડિયો કાંતે છે. તેના મિત્રો રમેશ, દરીયા, મોહન, બાપુ, જગદીશને રંગત રમવા ખોલાવવા આવે છે.

રમેશ: જગદીશ! આજે નિરાશામાં રજા છે તેવો તું તો ક'ઈ ધરમાંથી બહાર નીકળતોજ નથી ને! આ બેઠો બેઠો શેનું ચકરડું ફેરવે છે?

જગદીશ: બાપુ રમેશ! આ ચકરડું નથી એ તો રેડિયો છે. ગાંધી બાપુ ને એ બધું વહાલો હતો. બાપુજી દરરોજ નિમંત્રિત રેડિયો કાંચા વિના રહેતા નહીં. બાપુજીએ આ સુતરના તાંતેજો ભારતને આઝાદી અપાવી છે; વળી આ રેડિયાથીજ ભારતમાં સામ-સામ્ય થયો.

મોહન: અલ્યા! તું આ શું બોલે છે? ક'ઈ બેઠું એવું તો નથી મધ મધુને? રેડિયાથી સામસામ્ય થયેલું કદી બંધુ છે?

જગદીશ: મોહન! હું જે બોલું છું તે સમજ વિચારીને બોલું છું. એ બધું તને બ્યારે સમજશે ત્યારે તું પણ એ વાત કહી શકશો.

મોહન: તો જરા સમજાવ તો ખરો.

જગદીશ: જો, રેડિયો કાંતવાથી હજારો ગરીબ બાપ-બહેનોને, વધુકરો ને રાજ મળે છે. આ સુતરમાંથી આપણાજ બાપ-બહેનો કાપડ તઈયાર કરે છે તે પદ્ધત તેમને મજૂરી મળે છે. એટલે દેશનું ધન પરદેશ જતું અટકે છે, ગૃહઉત્પાદન વધે છે. પરિણામે આપણે ભારત દેશ આપણે યાચ છે.

બાપુ: આ વળી સુતરના તાર કાઢીને દેશને આપણે કરવા નીકળી પડ્યો છે! તારા જેવા એકાદ બેકરો રેડિયો કાંતશે એટલે દેશનું દળદર ધીટી જવાનું કેમ, ખઈ ને?

જગદીશ: શા માટે મારા જેવા એકલાએ કાંતવું જોઈએ? આપણે તમામ હાંદી બાપ-બહેનો વધુ નહિ તો ફક્ત એક કલાક રોજ રેડિયો કાંતીએ તો દરરોજ કેટલું બધું સુતર તઈયાર યાચે? હિસાબ તો જરા કરી ને!

દરીશ: જગદીશની વાત વિચારવા જેવી છે ખરો. 'ટીપે ટીપે સરોવર બારણ' અને 'કાંકરે કાંકરે પાણ બાંધાય' પણ અલ્યા જનઘોષ! ગુરુજી તો કહેતા હતા કે આપણી કાલે ગાંધીજીની જ્યંતી છે. અલ્યા, ગાંધીજી તો ક્યારનાંએ ગુજરી ગયા છે અને આ ગાડા લોહા તેમની મરણ તિથિને બદલે જન-મતિયે કેમ ઉઠવે છે? આપણાવ દાદા-દાદી ગુજરી ગયા છે તેમની જન-મતિયે ઉઠવાતી તો ને' એક નથી! હા, તેમની યજ્ઞ

ધન્ય જીવન

(૫) ગાંધીજીની જ્યંતિના પ્રસંગે મારે લખનાર: ઉમિયાશંકર જોષાકર ગાં. ભા. વિ. જોષાકર)

તિથિ આવે છે ત્યારે અમારે ભાં ક'ઈ મિટાન યાચ છે બાકી તેમની જન-મતિયે તો બાક ક'ઈ થવું નથી. જગદીશ: અલ્યા હરિશ! જો, જન-મતિયે તો બાકી ઉઠવે પછી યજ્ઞ પામેલાંની વરસમાં ઉઠવા તેજ ખરો મનુષ્ય છે. જેઓ મુદાલા આ છે, જેમણે જીવતાં આ દુનિયામાં ક'ઈ કહ્યું છે તેઓ તો સદા અમરજી છે તેમને દેહ દેખાતો નથી પણ તેમણે કરેલાં કાર્યો આપણાં નવર સમક્ષ જીવતાં છે, સાંભળું! તારાં અને મારા દાદા-દાદીઓ આ દુનિયા માં જન્મ્યા, બાપુ-પીણુ-જોન કરી અને આલ્યા તેવા ખયા. તેમનું યજ્ઞ આપણા સિવાય કોણે જઈયું? તેમણે

જનઘોષ: એટલું પણ નથી જાણતા! બાપુજીએ દેશ માટે શું કહ્યું એમ નહિ પણ બાપુજીએ દેશ માટે શું નથી કહ્યું. જા તો તું કહે! બાપુજીએ આપણને જે વારસો આપ્યો છે તે પેઢીને પેઢી સુધી આ-તેજ ખરો મનુષ્ય છે. તે પુરો તેવો નથી પણ બરચીએ તો તે પુરો તેવો નથી. એ વારસામાં શું શું છે તે તું જાણે છે? સલ, અહાંસા, પ્રેમ અને શાંતિના અમૂલ્ય વારસો તેઓ આપણે માટે મૂકી ગયા છે. હરીશ: અલ્યા! એ વાત તો તારી સાચી પણ તેમણે શું શું કહ્યું તે જરા ટુંકમાં કહે તો ખરો! જનઘોષ: બાપુઓ! શું કહ્યું? એટલું કહ્યું? શી રીતે કહ્યું? કયા

દિવાળી (ગરબો)

(કાનિતસાલ લગુલાઈ મહેતા, આમચક) (સમ: ટહું વસંત દુલ કોકિલારે લેાલ...)

- આવો સખીએ આજ આંગણે રે લોલ, બેગા મળીને સવ' સાથ રે;
- દિવાળી પર્વ આજ ઉજવીશું રે લોલ — (૧) લાવીશું રંગ બાંન ભાતના રે લોલ, આંગણિયા સાથિયે સોદાય રે;
- દિવાળી પર્વ આજ ઉજવીશું રે લોલ — (૨) આનંદના ગીત આજ ગાઇશું રે લોલ, ગરબાને રાસ રચાય રે;
- દિવાળી પર્વ આજ ઉજવીશું રે લોલ — (૩) ઘેર ઘેર ટીપક પ્રગટાવીશું રે લોલ, કરશું અજવાળી અમાસ રે;
- દિવાળી પર્વ આજ ઉજવીશું રે લોલ — (૪) હળીશું મળીશું સહુ સાથમાં રે લોલ, ભૂલીશું વેર કડવારા રે;
- દિવાળી પર્વ આજ ઉજવીશું રે લોલ — (૫)

જીની પોતાના સ્વાયં સિવાય પારકા માટે કે દેશ માટે શું કહ્યું? આવા મનુષ્યો તો આ દુનિયામાં ઘણાં જન્મે છે અને જાય છે. તેમણે જોવાને જોવાબનાવી દુનિયાને કુરસદ નથી. જેઓ દુનિયા માટે જન્મે છે, જીવે છે અને મરે છે તેનેજ દુનિયા જોવાય છે. બાપુ! આ મનુષ્ય દેહ અમુલ્ય પણ છે અને શેકડતો પણ છે. એક કવિએ કહ્યું છે કે, "આનંદ કહે પરમાત્મા, માથુસે માથુસે ફેર," "લાખો આપતાં નવ મળે, ત્રણ ટકાના તેર."

શબ્દમાં કહ્યું? મને ક'ઈ સમજ પડતી નથી. હું તો બસ એટલુંજ કહું કે બાપુજી તો દેશ માટે જન્મ્યા અને દેશ માટે મયા. તેમણે મોટા મોટા ભાગણે આખી ઉપદેશ આપ્યા નથી કયો પછી તેમણે તો કરી બતાવ્યું છે અને પછીજ લોહોને કહ્યું છે. આ દુનિયામાં તારા ને મારા: જેવા ઘણાં માથુસો બોલે છે ઘણું પછી કરે છે એકજ શેકડ. બાપુજી તેવા ન હતા. સમજ્યોને! જો. તેમણે શું કહ્યું તે ટુંકમાં કહું. ઝૂંડ શિક્ષણની શરૂઆત કરનાર બાપુજી, અંી ઠેજાણી મોખરે લાવનાર બાપુજી, અંીઓને નીડર બનાવનાર બાપુજી, હરિજનોનો ઉઠાર કરનાર બાપુજી, નાતબંધના બેદ બૂલાવનાર બાપુજી.

જેકુનોની દયા ખાનાર બાપુજી, ગામમાં એને આપણે કરનાર બાપુજી, વિધવા-લગના હિમચત્રી બાપુજી, દાકને દેશમાંથી ફાંટી કાઢનાર બાપુજી, વગર હથિયારે લડતાં શિખવનાર ગાંધી બાપુ અને પ્રભુને જોવાખાવનાર અને સાચો ધર્મ સમજવનાર બાપુજી. અરે! આખી દુનિયાને માંડી કરનાર બાપુજી બોલે દલ ક'ઈ જાણવું છે? બધાં: હા, હા કહે જનઘોષ કહે, અમને તો આની ક'ઈ ખબર નહિ. અમે તો આજ સુધી "ગાંધીજી ધો જે" એટલુંજ બોલ્યા કરતા હતા. આ તો જાણવા દના કે ખયા દેવો ની જે બોલાય તેમ આની 'જે' બોલાતી હતી.

જનઘોષ: અરે! બાપુજી તો ખરેખર દેવ હતા. દેવ એટલે બહુ કરનારા, બાપુજી પણ આખી દુનિયાનું બહુ કરનારા હતા. એટલે તેમને દેવ કહીએ તો ક'ઈ ખોટું તો નથીજ.

બાપુ: જનઘોષ! બાપુજીએ બીજું શું શું કહ્યું તે તો જરા કહે.

જનઘોષ: અલ્યા આખી દુનિયાનું બહુ કરનારા એમ કહ્યું તો પણ દલ જાણવાનું બાકી રહ્યું એમ ને! જુઓ ડોંગ્રેસ એટલે બાપુજી અને બાપુજી એટલે ડોંગ્રેસ. જેલને મહેલ બનાવનાર બાપુજી, સુતેલા ભારતને જાગાડનાર બાપુજી, અંગ્રેજોની સામે યનાર બાપુજી, સત્યાગ્રહની શરૂઆત કરનાર બાપુજી, આકાંક્ષા કાળા કાપડા માટે જીવનાર બાપુજી, અંગ્રેજોને ને-આલ્યા જન્મો' એમ કહેનાર બાપુજી અને ભારતને સ્વરાજ અપાવનાર પણ બાપુજી-બાપુજી-બાપુજી.

હરીશ: જનઘોષ હવે અમે સમજ્યા. બાપુજીએ દેશ અને દુનિયા માટે પ્રયત્ન કર્યું.

જનઘોષ: બાપુઓ! તેથીજ બાપુજી ની જન-મતિયે આપણે ઉજવીએ. ડીએ તેમણે જે દિવસે તેમની માતા ની કૃપે જન્મ લીધો તે દિવસને અને તેમની માતાને તેમણે ધન્ય બનાવ્યા. આવા મહાત્માઓના જન્મ, જીવન અને યજ્ઞ એ જ ત્રણ યુગજ આપણે ધ્યાન કરવા જોઈએ. આપણે પણ એમાં મોઘાં લેવા છે. આપણે પણ એમાં આપણા જીવનમાં જીવનમાં ઉતારી એ અને આપણા જન્મ અને જીવનને સર્જ બનાવીએ. તોજ બાપુજીના આત્માને શાંતિ યાચ અને તેમના કાર્યો જીવંત રહે.

બધાં: "રશુપતિ રાઘવ રાજરામ, પતિત પાવન સીતારામ, સીતારામ, સીતારામ, બજ ખારે રૂં સીતારામ." મહાત્મા બાપુજી કો જન્મ-ગાંધી બાપુ અમરે રહો-આઝાદ ભારત ઝંડાપાદ!

કલાની કદર

લેખક: "જયમંગલ" (બલેનટાયર)

એક ભવ્ય મંદિર ગણવાયું, કરોડો ના ખર્ચે વધો પંચી, ફેટલાયે કારીગરોએ કામ કર્યું. લારે તો એ ભવ્ય ઇમોરલ ગણાઈ હતી. ગણાવ નારની એ નેમ હતી કે સારાયે જગત માં જેનો જોડો ન બંડે એવું એ મુંદર મંદિર ખતનું ભેષ્ય એ અને બન્યું પશુ એમજ. દેશ દેશાવરથી કારીગરો યોદ્ધાવતમાં આવ્યા હતા. મંદિરના એક એક આરસ ખડાણની એકએક ઈચ ન્યા પર પ્રસિદ્ધ શિલ્પીઓનાં ઠાંકણાં ફરી વળ્યાં. જગપ્રસિદ્ધ કલા કારીગરી ખીંચી એ શિલ્પ પર આપ મહાવવા પ્રયત્ન કરી સુધી. શણગાર અને વીજળીની ખતથી ગળાડગણતું મંદિર સ્વર્ગપુરીની યાદ અપાવે તેવું બની ગયું.

આ ભવ્ય અને આવેશાન ઇમારત ની અંદર પથરાવવામાં આવતારી મુર્તી જગતના મહાન શિલ્પીના કુશળ હાથે કંડારેલી હતી. એ જગ પ્રસિદ્ધ શિલ્પીની કલા માટે એ મત હતા જ નહીં. એવું ઠાંકણુ જે પથ્થર પર ફરી વળતું એ પથ્થરમાંથી રૂપની શેકયા કુટીતી અને કલાના એાથ ઉછળવા લાગતા. પોતાની સર્વ શક્તિ ખર્ચે આરસ પથ્થરમાંથી એણે પ્રભુ ના સ્વરૂપને આકાર આપ્યો.

એક મંગલ દીવસે પ્રભુના ગગન ભેદી જ્યનાદ વચ્ચે એ અદ્ભુત મુર્તી ને એ ભવ્ય મંદિરમાં પથરાવવામાં આવી.

પ્રભુની આ હસમુખી સૌંદર્યમુર્તીનું શિલ્પનિધાન ભેંધ ભલભકા શિલ્પીએ પશુ મોંમાં આંગળાં ઘાસી ગયા.

"હું મુંદર મુર્તિ છે!" સૌ કોઇ બોલી ઉઠ્યું.

પશુ પ્રભુના ભકતોને આ મુંદર મુર્તીમાં શણગારની એાજબ લાગી અને પ્રભુના સૌંદર્યની એ એાજબ દુર કરવા જરૂરની બમોને ઉપરણું, મુગટ અને હાટ તોરા, વેઠને વીંછીયા, ઘાણુ બંધ અને એવા અનેક વિધ શણગારનો ઢગલો કરી દેવામાં આવ્યો. પ્રભુની હસતી મુર્તિને મુંદર—અતિ મુંદર બનાવવા મુર્તિના પહોંચ્યા અને મુખાર્પિત્ત સિનાય આગોષે દેહ ત્રંચ અને શણ ગારથી ઠાંકી દેવામાં આવ્યો. શુપથી મઘમઘતા વાતાવરણમાં દર્શનાગર જતતા શેકબંધ ઉભરાયે જતી હતી. લારે મુંદર પેલે યુગ્મે, મંદિરની એક કલામય ચાંભલીને અટલી ઉભેલો શિલ્પી શણગાર અને વસ્ત્રોથી ઠંકાયેલી —શુપાયેલી કલાને શોધવા નિરર્થક ક્ષણ મારી રહ્યો હતો.

એના જ હાથે કંડારાયેલી મુર્તિ એના જ તરફ કેમ જણે ધુણાવનક હાસ્ય ન કરતી હોય તેમ એ જ શુખું હાસ્ય હસી રહી હતી.

રજકણુ

—છંદગીના વીમાનો એજન્ટ એક સારો માણસને છંદગીનો વીમો ઉતાર વાનું સમજાવી રહ્યો હતો. તેણે વીમા ના ધણા કાયદા ગણાવ્યા, ઘણી દલીલ કરી, પણ પેલો માણસ પીગળ્યો નહિ.

છેતર એજન્ટે કહ્યું: 'જાઓ, મેં પોતે મારી છંદગીનો એક લાખ રૂપિયાનો વીમો ઉતારાવ્યો છે. મારાં પુત્રપાદ દબ તરફ જોતો પણ નથી. કોઇની એવડી મોટી રકમ મારી પત્તને મળશે.'

"એમ?!" પેલો માણસ બોલી ઉઠ્યો: "તો પછી તમે ઢીલ શા માટે કરો છો?"

—રેલ ગાડીમાં ફેટલાક માણસો પોતા ની રેલો અને કુરોવાની ચર્ચો કરતા હતા એકે કહ્યું: "હું કહી નાટક —સિનેમા જોતો નથી. મને કોઇ જાતની કુરેવ નથી."

બીજો બોલી ઉઠ્યો: "ખસી હું તો કહી બીડી પીતો નથી, તમાકુ ખાતો

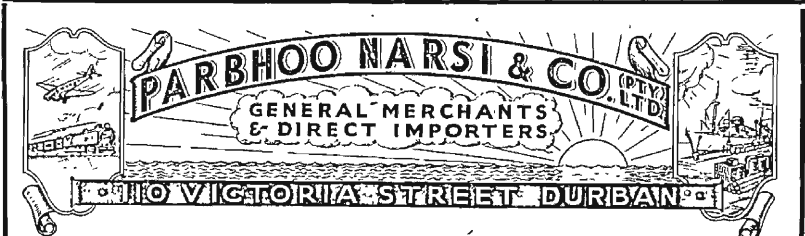
કે સુખનો નથી; દાઃ તો મું, આ પશુ પીતો નથી, પરચી—અરે પર ઇપો કરતો નથી, કોઇ સાથે કહી અગડો કરતો નથી..."

"જાઓ તમે તો સર્વશુધ સંપન્ન મહાત્મા છો!" એક યાતા બોલી ઉઠ્યો.

"સાનુ એમ તો નહિ," મહાત્મા એ જવાબ આપ્યો: "મારામાં એક રેલ છે..."

"શી?" છતાસાથી સૌ બોલી ઉઠ્યા.

"ખોલું એાવવાની!"

ગ્રોસરી ક્યાંથી ખરીદશો?

"ખંભતી ઝકષે, સારો માલ, કિશવત ભાવે મોકલાવણું" એમ અજેબ કહીએ, તેના કરતાં અમારા આહકોના સંજ્ઞાબંધ પ્રમાણપત્રોમાંના થોડાંક આપીએ છીએ, તે વાંચશો એટલે આપને ખાતો થયો કે "આહકોને સંતોષ આપવો" એ અમારા મુદ્દાલેખ અતિશયોક્તિ ભર્યો નથી—

ફોન: ૨૪૮૪૫.

શ્રીમાન ૨૨ જુલાઈ, SIMONSTOWN, CAPE.
 શ્રીમાન ૨૫ ઇમસ્ટો, ૨૫ ઇમસ્ટો, ૨૫ ઇમસ્ટો,
 શ્રીમાન ૨૫ ઇમસ્ટો કે ૨૫ ઇમસ્ટો તરફનો
 શ્રીમાન અખો આપહીના સુ.દા લખ સુચન
 શ્રીમાન દાણુ સાથે છે લાવવ્ય ત્ર શ્રીમા
 શ્રીમા ૨૫ ઇમસ્ટો તા.૨૫-૭-૫૫
 શ્રીમા ૨૫ ઇમસ્ટો તા.૨૫-૭-૫૫

ગાંધીવડુ, કકોર, ઘર-ગથ્થુ દવાઓ, હવન-પુલની સામગ્રીઓ.
 મુંબઈ સમાચારના પંચાંગ ક્રીમત શી. ૩-૯.

‘ચહિ માતૃભુમિ તેરે ચરણો મેં શિર નામાયું’

કન્યાકુમારીના દર્શન - ખરે પુરુષાર્થ

[દિવાળીના શુભ દિવસોમાં આ પણું સોનું મન સ્વદેશ તરફ સ્વાભાવિક રીતે વળે છે. તેનું પુ. મહાત્મા ગાંધીજીના મુખથી વચ્ચું નાંભળવું કોને શિવ ન લાગે? ‘ધર્મ’કથનમાં ગાંધીજીના લેખોના આપેલા સંક્રમમાં થી અમારા વાચકો સમજ તે ધરીએ છીએ. —તંત્રી.]

કા શમીરથી કન્યાકુમારીને કરાંચીથી આસિમ જેવી હિંદુસ્તાનની સીમા છે. લાં હિંદુસ્તાનની ચારે દિશા પુરી થાય છે. મથાળે હિંદુસ્તી રૂપી શિખર હીદ માતાને સુશીલિત ને સુરક્ષિત રાખે છે. નીચે અરબી સમુદ્ર અને બંગાળના ઉપસાગરના શુદ્ધ જળો હીદ માતાનું પાદ પ્રક્ષાલન કરે છે. કન્યાકુમારી એટલે શંકર સરખા અવધૂત પણુ સાક્ષાત દેવરૂપ ભેદ વિવાહ અર્થે તપશ્રથી કરતી પાર્વતી. હિંદુસ્તાનનો આ છેડો છે એટલે તણુ ધાતુઓ આપણે અરિયા જ ભેદધિ છીએ. એ પાણી અહીં મળે છે તેથી એ રંગનો પણુ કંઈક ભાસ આવે છે. આપણું મુખ બંનેપર દક્ષિણ તરફ હોઈ એકજ જગ્યાએથી આપણે ડાબી જમણી ધાતુએ સુધને ઉગતો ને આધમતો ભેદ શકીએ છીએ. એ દેખાવ ભેવા જેવડો તો અમને સમય નહોતો. પણુ સુધને સંચારના પહોરમાં તારા એને નિસ્તેજ કરી બંગાળના ‘મહાદેવિ’માં સ્થાન કરી ઉગતો અને સાંજે સુવણ્મય આકાશમાંથી ઉતરી પશ્ચિમના ‘રતનાકર’માં શયન કરતા છુપાઈ જતો આપણે કલ્પી શકીએ છીએ. લાં રહેનાર દેખારી અતિથિ ગ્રહના રક્ષકે તો છેવટે સુસ્પર્શનો ભવ્ય દેખાવ ભેવાને રોડાવા અમને યાદ લલચાવ્યા પણુ ઘોડે-નહિ મોટર-ચેડીને આવેલ અમે એ રસ હુંડવા કર્યાંથી રોડાઈ શકીએ? મેં તો હીદ માતાના પાદ પ્રક્ષાલથી પવિત્ર થયેલા સંચુરના મોજથી મારા પવિત્ર કરીનેજ સંતોષ માનો.

અપિની શી રચના! પુરાણીનો શી રસ! અહીં હિંદુસ્તાનની સીમા એ, જ્યાં આપણી દુનીયાનો છેડો છે લાં, અરિએએ કન્યાકુમારીના મંદીરની સ્થાપના કરીને પુરાણીએએ તેમાં સાથિયા પુરી તેને શયુગાઈને ને લાં સહિ સૌદરની રસ હુંડવું ની આભિલાષા ન રહીને કંઈ લાં તો એ રસનાં કુંડાં જ હુંડાય છે. મને તો લાં ધર્મના રક્ષસ્વનું અમૃત-પાન મળ્યું. હજુ તો હું લાંના

સુંદર ઘાટ ઉપર મારા પગ સમુદ્રમાં ઘોળી રહ્યો હતો, ત્યાં મારા સાથી આમાંના ઠાંઈએ મને કહ્યું, ‘પેરી ટેકરી ઉપર વિવેકાનંદ જઈ સમાધિસ્થ થતા.’ આ વાત સાચી હો યા ન હો પણુ તદ્દન શક્ય હતી. તરનાર ત્યાં મુઠી તરી જઈ શકે. એ ટેકરી રૂપ બેટ ઉપર ચાંતીનો તો પાર જ ન હોય. સમુદ્રમાં મોખનું મંદ અને મેઘ વીણાવાન તો સમાધિને પોષે એટલે મારી ધર્મજ્ઞતાસા વધુ તીવ્ર થઈ. પગથિયાંની ધાતુએ જ એક ચણુતરો બનોવ્યો છે. તેની ઉપર સોમ્યેક માણુક સુખેથી ઘેરાઈ શકે. મને તો ત્યાં ઘેસી ગીતાજીનો પાઠ ગાવાની હોંશ થઈ આવી. પણુ છેવટે તે પવિત્ર ઇષ્ટાને પણુ દેખાવી, ગીતા ના ગાનારની શાંતિ જ મારા હૃદય માં ભરી હું રૂંતે રહ્યો.

આમ પવિત્ર થઈ અમે મંદીરમાં ગયા. હું તો અસ્પૃશ્યતા નિવારણને હિમાયતી ને પોતાને ભંગી તરીકે ઝાળખાનારનો. તેથી તેમાં મારો પ્રવેશ થઈ શકશે કે કેમ એ નિષે જ નરા શંકા હતી. મેં મંદીરના અધિકારીને કહી દીધું કે તેની દ્રષ્ટિ એ જ્યાં જ્યાં મને અધિકાર ન હોય ત્યાં મને ન લઈ જાય. હું પ્રતિ-બંધને માન આપીશ. તેણે કહ્યું માતાનાં દર્શન તો સાડા પાંચ વાગ્યા પછીજ થાય અને તમે તો માર વાગ્યે આવ્યા છો. પણુ તમને બીલું બધું બતાવીશ. તમારે સાર પ્રતિબંધ તો છેક જ્યાં દેવી બિરોજે છે ત્યાં જવાની બાબતમાં તો ખરો, પણુ તે તો વિશાસ જઈ આવેલા દરેકને સાર છે. મેં કહ્યું, ‘તો એ પ્રતિ-બંધનું હું સુખેથી પાસન કરીશ.’ આટલી વાત પછી તે અધિકારી મને અંદર લઈ ગયો ને મને અંદરની ધાતુ એ થતી પ્રદક્ષિણા કરાવી.

મને મૂર્તિપુજક હોંદુના અસ્તાન ઉપર દયા ન છુટી પણુ તેના જાનનું વિશેષ ભાન થયું. મૂર્તિપુજનો માર્ગ બતાવી એક ઇશ્વરના અનેક ન બનાવ્યા, પણુ મનુષ્ય એક ઇશ્વરને તેનાં અનેકાને રૂપે પુણ શકે છે ને જગતને બતાવી. ભદે ધિસ્તી કે મુસલમાન પોતાને મૂર્તિપુજક ન માને, પણુ પોતાની કલ્પનાને પુજનાર પણુ મૂર્તિપુજક જ છે. મસ્જિદ કે મિસ્ત્રાધર એ પણુ એક પ્રકારની મૂર્તિપુજ જ છે. ત્યાંજ જઈ વધારે પવિત્ર ઘાઈ એ કલ્પનામાં મૂર્તિપુજ છે ને તેમાં કંઈ દોષ નથી.

કરાનમંજ કે બાઇબલમાં જ ઇશ્વરનો સાક્ષાતકાર છે, જેવી કલ્પના એ પણુ મૂર્તિપુજ છે ને તે નિરીય છે. હોંદુ મૂર્તિ આગળ જઈ કહે છે કે, જેને જેવો રૂપે ગમે તે રૂપે એ ઇશ્વરને પુજે. પરશ્વર કે સોના રૂપાની મૂર્તિ બનાવી, તેમાં ઇશ્વરનું આરોપણ કરી, તેનું ધ્યાન ધરી જે મનુષ્ય ચિત શુદ્ધિ કરશે, તેને પણુ મોક્ષનો સંપુર્ણ અધિકાર છે. આ બધું મને પ્રદક્ષિણા કરતાં વધારે સ્પષ્ટ થયું.

પણુ ત્યાં મારા સુખમાં દુઃખ તો હતુંજ. મને તો પ્રદક્ષિણા કરવા દીધી. છેવટ લગી મને જવા દે તે તો હું વિલાયત જઈ આવેલા તેને લીધે. પણુ અસ્પૃશ્યોના પ્રતિ-બંધ તો તેમના જન્મને લીધે. આ કેમ સર્વું જાય? શું કન્યાકુમારી અલગાઈ જાય? શું પુરાતન કાળથી આમાં જ આવ્યું હશે? એમ હોય જ નહિ એવો અતરનાદ આવ્યો. અને જે તેમ ચાલતું આવ્યું હોય તોયે પુરાતન છતાં તે પાપજ છે. પાપ પોતે પુરાતન થયું એટલે તે પાપ મહી પૂરપ બનતું નથી. એટલે આ કલંક દુર કરવાને મહાવ્રત કરવા ની પ્રત્યેક હોંદુની રૂરજ છે એમ મને વિરોધ દઢ થયું.

એને શી ઉપમા દઈએ?

સિમલા દાઈલીંગ પણુ હિમાલયનો પ્રદેશ છે. પણુ ત્યાં મને હિમાલયના મહંતવનો ખ્યાલ ન આવી શક્યો. હું લાં રહ્યો પણુ. આછો, અને એ પ્રદેશ એક અત્રેલ સંસ્થાન જેવો લાગ્યો. આલમોડામાં હિમાલય શું છે એની કંઈક કલ્પના આવી. હિમાલય ન હોય તો ગંગા, જમના, યમુના, સંધુ ન હોય; હિમાલય ન હોય તો વરસાદ ન હોય અને આ નદીઓ ન હોય; વરસાદ ન હોય તો હિંદુસ્તાન રેગીસ્ત્રોન અથવા સહરાનું રણ હોય. આ જાણુનારા અને સદાય બધી પ્રસાદીઓને સાર ઇશ્વરનો પાક માનનારા દીર્ઘદર્શી પુર્વજેએ હિમાલયને યાત્રાનું ધામ કરી મુકયું. આ પ્રદેશમાં હજારો હોંદુઓએ ઇશ્વરની શોધમાં પોતાને દેહનો ભોગ આપ્યો છે. તે ગાંડા નહોતા, તેમની તપશ્રથીને બળે હોંદુ ધર્મને હિંદુસ્તાન ટકી રહ્યો છે.

એ હિમાલયનાં ધોળાં શિખરે નિહાળનાં જુદી જુદી કોટિના મુખોએ શું ધારે એમ વિચાર કરતો હું કોસાનીમાં સુધર્મના તેજમાં નાચત. બરફથી ઢંકાયેલ શિખરોની હારનાં દર્શન કરી રહ્યો હતો. તે વખતે ને વિચારો ઉપરાઉપર ધરી આવ્યા તેના ભાગીદાર હું વાંચનારને બનાવી દઈ અને મન હળવું કરે.

આજનો જુઓ તો કહે: આ તો સુતરશૈલીનો પહેાડ છે, ચાલો આપણે દોડી જઈએ ને તેની ઉપર પેાડા સુતરશૈલી આપખાજ કરીએ. મારા જેવો ાટિયાવેરો કહેશે કપાસ ફેલીને, કપાસિયા પીસી કાઢીને, કે પીંજને ઠાંઈએ રેશમ જેવા અણુ રૂ ને પહેાડ બનાવી મુકયા છે. આ રેશના ઘોડો કેવા ઘેસા છે કે આટલી રૂની અમવડ છતાં નાગા જુમ્યા રવડે છે! ધર્મનિષ્ઠ પાસી પહેાડી જાય તો સુદર્શને નમસ્કાર કરતો કહેશે: હમણાંજ પેાડીમાંથી કાટેલી નવી ઉજળી દૂધ જેવી પાવડી ને તેવા જ ઉજળા, અસ્તી કરેલા, ઘડી બંધ જમા પહેરેલા પહેાડ જેવા દસ્તુરો સુધર્મનારાપણુનાં દર્શનમાં લીન થઈ, હાથ ભેડી, સ્થિર થઈ ભવેલા શોભા નીકળે છે. ભાવિક હોંદુ આ જગમગતાં છતાં દુશ્કી વડ વાદળોમાં થી પાણી ઝીલતાં શિખરોને ભેદ કરશે: આ તો! સાક્ષાત દયાના ભંડાર સિવલ ગંગાજીને પોતાની ઉજળી જટામાં ઝીલી રહ્યા છે ને ભારતવર્ષને પ્રલયમાંથી બચાવી રહ્યા છે.

શંકરાચાર્યે આલમોડામાં બ્રમણુ કયું હતું. તેમને તો અત્યારે પણુ કહેતા સાંભળી રહ્યો છું: ‘ખરેખર આ અદ્ભૂત દર્શન છે, પણુ બધી ઇશ્વરી માયાજ છે. હિમાલયે નથી, હુંવે નથી, તુંવે નથી, ને છે તે છે ને જે ક્ષલ જ છે. એજ સલ છે, જગત મિથ્યા છે. ઘોડા ક્ષલ સલ’ જવાનમથ્યા!

વાંચનાર! ખરે હિમાલય આ-પણુ હૃદયમાં છે. એ શુધર્મમાં સંતાઈ જતું ને લાં શિવ દર્શન કરવાં એ ખરી યાના છે, એજ પુરુષાર્થ છે.

—મારો વિશ્વાસ છે કે અહીંસા માર્ગે ચાલનારને બધી વાતે કુશળ જ છે. અહીંસાના પંથોને જ શક્તો મળી શકે છે, તે કમ્પો હિંસાના પંથો ને મળી શકે તેના કરતાં વધારે બેરાવર છે. હિંસાની યોજના એ એક જંગલી યોજના હું કહી શકું. એમાં પાશવતા રહેલી જ છે. અહીંસા ધર્મનો સંપુર્ણ પાળનાર જ સંપુર્ણ મરદાનગી બતાવી શકે એક માણુસ પણુ અહીંસા છવન સંપુર્ણ પળે ગાળવાને તઈયાર હશે તો દુનીયાને વગ કરી શકશે.

['નવ જીવન' પ્રકાશન મંદીર, અમ દવાદ, તરફથી 'અહીંસા વિવેચન' નામનું પુસ્તક બહાર પાડ્યું છે. તેમાં સ્વર્ગસ્થ ક્રીશોસ્લાલભાઈ મશરૂ-વાળાના લેખોના સંગ્રહ છે, આ ૩૨૬ પાનાનું પુસ્તક (કિંમત રૂ. ૨-૨) જ્ઞાનપીઠ ભરપુર છે. એ પુસ્તક માંથી નીચેના ભાગ ઉતારવામાં આવ્યો છે.—તંત્રી.]

હાદી પ્રદીપ માસિકના તંત્રીએ આ સવાલ પર મારો જવાબ માગ્યો છે. તે માંગણીને માન આપી જવાબ આપું છું.

લડાઈનો અર્થ એ 'મારામારી અને કાપાકાપી' એવો સંકુચિત કરીએ, તે એમ કહેવાને હરકત નથી કે, લડાઈ સ્વાધીનતા માટે અનિવાર્ય જ નથી પણ એક વિશાળ અર્થમાં સદાય આવશ્યક છે એમ કહી શકાય. એ વિશાળ અર્થ તે આ :

કોઈ પણ પ્રજાને પોતાની સ્વાધીનતા મેળવવા અને ટકાવી રાખવા માટે ફેટલાક ખાસ ગુણોની જરૂરીયાત રહે છે. જ્યારે એ ગુણો પ્રજામાંથી જોહા થાય ત્યારે તે પ્રજા મોટી કે વહેલી નિર્ભય બની છે અને પોતાનું સ્વાતંત્ર્ય ટકાવવા નાલાયક બને

શું સ્વાધીનતા માટે લડાઈ આવશ્યક છે?

શ્રી. પ્રશોરભાઈ મંશાસ્વાળા

છે. પરિણામે, લડાઈ દ્વારા કે બીજા સાધનો દ્વારા તે પ્રજા પોતા કરતાં તે યજ્ઞોમાં અહિંસાથી પ્રજાની અધીનતામાં ચાલી જાય છે, તે ગુણો કયા તે બતાવું.

જે પ્રજાને સાદાઈ અને સંયમ પરથી વિશ્વાસ ઉઠી જાય છે અને એશ્વારામ તથા સ્વચ્છંદ પ્રત્યે વળે છે, તે પ્રજા સ્વાધીનતા મેળવી શકતી નથી અને સ્વાધીન હોય તેો પરાધીન થઈ જાય છે.

જે પ્રજા એવી સાહસ બીર અને દેહ રજુ બની જાય છે, કે જેથી જ્ઞેષ્ઠમથી સદાયે દુર રહેવામાં જ સલામતી માને છે તેની પણ તેજ દશા થાય છે.

જે પ્રજાના મોટેરા આસ પાલન અને આજ્ઞાભંગની મર્યાદાઓનું વિવેક જ્ઞાન યોઈ બેસે છે, તેના પણ એજ હાલ થાય છે.

જે પ્રજામાં વ્યક્તિ સ્વાતંત્ર્યની અને અંગત અભિલાષાઓ પોષવાની એવી વિચિત્ર ભાવના ફેલાય છે કે,

સમાજહિત પ્રત્યે તેને બેદરકાર બતાવે છે; તે પ્રજા બુદ્ધિ વિજ્ઞાન અને સાધન સંપત્તિ હોય તોયે સ્વાધીન રહી શકતી નથી.

જે પ્રજા ઠેવળ ગજુતરીખાળ જ રહે છે અને યોગ્ય પ્રસંગે કંઈય બલિ દાનો અને સંપત્તિનો ત્યાગ કરતાં અચકાય છે તે પ્રજા પરતંત્ર જે રહેવાની.

સ્વતંત્ર કે પરતંત્ર કોઈ પણ પ્રજા માં અંદરના ગ્રહડા અને બુદ્ધિબેદ સ્વાધીનતાને વિઘ્નરૂપ છે.

વિચાર કરીશું તો જુહારો કે, આ દોષો દૂર કરવા કે ગુણો પ્રાપ્ત કરવા માટે કોઈ ને કોઈ બતાવી બાલ કે અંતરની (માનસિક) લડત સદંત્ર ચાલુ રહે છે. એ જીતખાર હોય કે અહીં-સક તેના બીજા સંસ્કારો અને ઉપદાનો પર આધાર રાખે છે, સ્વાધીનતા મેળવવા એ ગુણો પ્રાપ્ત કર્યે જ છુટકો છે. સ્વાધીન થયા બાદ જેમ તરવારને હથેસાં સહેલી રાખવી જોઈએ અને તેથી વારંવાર ઘસવી જોઈએ, તેમ આ ગુણોને સદંત્ર તાજ

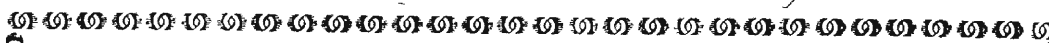
રાખવાને ઘસારો વેઠવા કરવો જોઈએ. એ ઘસારાને લડતનું નામ આપીએ તે તેવી લડાઈ સ્વાધીનતા માટે આવશ્યક છે.

યોગ્ય પ્રમાણુમાં એ ગુણો પ્રજામાં ઉતરે તો તે પ્રજા કાંપાકાપી વિનાયે સમાજના મુખ માટે જરૂરી સ્વાધીનતા આવશ્યક છે તેટલી મેળવી લે, એમ મારો વિશ્વાસ છે, એથી ઉલટું, એ ગુણો વિના કાપાકાપી કરીને ય તેમ ન કરી શકે.

શ્રી. રિચર્ડ ગ્રેગ થી પાવર એક નોન-વાયોલેન્સનાં કહે છે તેમ, છત નો આધાર શત્રુનો ફેટલો વિનાશ કરી શકયે તે પર નથી, પણ તેને આપણા પ્રત્યે ફેટલો આદર અને પોતામાં ફેટલો અવિશ્વાસ ઉત્પન્ન કરી શકીએ છીએ તે પર છે.

આઈન્સ્ટાઇનની પત્નીને કોઈએ પુછ્યું : "તમે તમારા પતિના સાંપ્રેક્ષ વાદના સિદ્ધાંતને સમજી શકો છો ?"

"ના જ, મારાં પતિના એ સિદ્ધાંત ને તો હું નથી સમજતી, પણ એ ગાણુ વાત છે. મહત્ત્વની વાત એ છે કે હું મારા પતિને ખરાખર સમજી શકું છું."

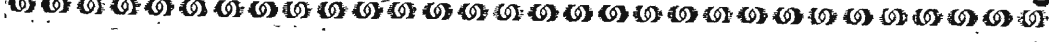

દિવાળીના પ્રસંગ માટે ખાસ ઘટારેલા ભાવો

કેસરી પેશા ૧/- રતલ	બદામી બરડી શી. ૪ રતલ.	ચણા મુગજ ૧/૧ રતલ	સુતરફેળી લીલી, કેસરી અને રાસ્મબરી રવાહની ૧/૧ રતલ	દુધ માવો ૧૦/- રતલ	ગાંધીયા રહાર બંદના ૪/- રતલ
ભાજુવડીયા પેશા ૫/- રતલ	ખાન્ડી (મોળા સાદા) ૧૦/- રતલ	બુદી લાડુ ૩/- રતલ	બદામી ધારી ૪/- રતલ	ફેશરા ૪/- રતલ	બજીયા ગોળ ૨/૬ રતલ
કેસરી માવા બરડી ૫/- રતલ	બદામી હલવો ૪/- રતલ	ચુરમા લાડુ ૩/૬ રતલ	પીસ્તા ધારી ૪/- રતલ	સેષ ઉમદા બંદની ૩/- રતલ	મીઠર ૨/- રતલ
જ્યેષ્ઠા સોનેરી રંખ, ગુદાખનો સ્વાદ ૨/૬ રતલ	પીસ્તા હલવો ૪/- રતલ	માવા ધારી ૪/- રતલ	દોપરા પાક ૩/- રતલ	રાજવંશી પકઆ ચેવડા ૧/- રતલ	દાળ ૨/- રતલ
મુગજ (સ્પેશીઅલ) ૪/- રતલ	વિવિધ સ્વાદ વાળો સ્વાદ હલવો ૪/- રતલ	ગુલાબ બંધુ ૩/- રતલ	બનમગરી મેસુબ ૪/- રતલ	ગાંધીયા ફાંડડા ૪/- રતલ	ફૂદી ૨/- રતલ
	મોદનપાર (સ્પેશીઅલ) ૪/૬ રતલ				સફર પારા ૪/- રતલ

દિવાળીના પ્રસંગ માટે ખાસ તરેહવાર-શી. પની રતલ, જેમાં પેન્ડા, હલવો, મેસુબ વિગેરે આવશે. જન વિગેરે પ્રસંગોને માટે ખાસ ભાવો. બહારના જોડારો ઘણીજ કાળજીથી અને જાતી રૂબરૂ નીચે ચેક કરી ચોકલવામાં આવશે. ભાવો મફત

બાજુદી, દુધપાક, શ્રીખંડ, શીરો જોડાર પ્રમાણે બનાવવામાં આવશે.
 ૭૨, પ્રીન્સ એડર્બર્ટ સ્ટ્રીટ, — પેસેજની અંદર — હરખન.
 તારફ શીરનાયુ : "SWEETMEATS" પી. એ. યોહસ ૨૦૪૩ ફોન ૨૭૭૮૦ મરનો ફોન : ૧૨૧૮૬.

ઉપદેશ માલા

સંપ્રહ કર્તા: "શ્રી. કમલ"

(૧) મનુષ્યો કરતાં બકરાં સારાં, જે તેમનો માલીક બોલાવે તે આવજ સાંભળી તરત મારા પાછી છોડી માલીકની પાસે દોડી જાય છે. પરંતુ મનુષ્યો તેા એટલા કૃતસ છે કે આપણા પાલક ઇશ્વરનો અવાજ (મંદીરામાંના બંદાનો અવાજ) સાંભળીને લાં દોડી જતા નથી અને આઢાર વિહારમાં રમ્યા પચ્યા રહે છે.

(૨) અસાધુ મનુષ્યોનો સંજ ન કરવા, કારણ કે તેઓ સાધુ પુરૂષો પ્રત્યે પ્રતિકુલ ભાવ ઉત્પન્ન કરાવે છે.

(૩) જે એક માણસ મને મદિરા પાન અને બીજાં માણસ સંસારિક સુખનું નિમત્રણ આપે તેા હું સંસારિક સુખ અધિક ધીકકારીશ! તાપર્ય એ છે કે મદીરાપાન કરતાં સંસારિક સુખ અધિક પરાય છે.

(૪) જ્યારે તમારા ઇશ્વર પ્રત્યે અવિશ્વાસનો ભાવ જ ન રહે તેા હું સમજું કે તેઓએ આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું છે.

(૫) મનુષ્યો પોતાની પાસે અધિક નોકર આકર દેખી પોતાને જીવી જાય છે.

(૬) જે તેમો કોષ પર હુકમ ચલાવવાનો વીચાર કરતા હો તેા પહેલાં તેમ પોતાના પર શાસન કરવા નો અભ્યાસ કરી લેવો.

(૭) કુટુંબીઓ કરતાં ધર્મ બંધુ (મિત્ર) સારા હોય છે, કારણ કે પુત્ર, કલત્ર, બંધુ, બાંધવ બંધનમાં નાખે છે. સારા ધાર્મિક ગુરુબાઇ બંધન તેાડવામાં સહાય કરતો છે.

(૮) ઇન્દ્રિયાસકત મનુષ્ય, દુરા ચારીય શ્રીમન્ત અને અત્યાચારી આચા એ ત્રણોનો દાપ પ્રગટ કરવો એ નિંદા ન કહેવાય.

(૯) વિવધ મનુષ્ય ત્રણ પ્રકારની ચીંતા કરતાં કરતાં મરણ પામે છે. ઇન્દ્રિજ્ઞોનો સંભોગ તૃપ્ત ન થયો; ચિંતિત આશાઓ પુર્યાં ન થઇ અને પરભોક્ષ માટે રાહબર્યાં ન બાંધી લઇ શકયો.

(૧૦) મનુષ્ય સંસારને નાશ વંત માને અને ધર્મને સદાનો સાચી મણે તે મનુષ્ય ઉતમ ગતિએ પહોંચશે. અમર બવસાગર પાર કરવા હોય તેા સંસારનો બોલો જોઇશ કરો. અધિક બાર વાજો કબ્તો જાય છે.

(૧૧) ઇન્દ્રિજ્ઞોને બાંધવા માટે બધું ગોટી સાંડળની જરૂર છે.

(૧૨) તમારા ચત્સુ પછી સંસાર માં તમારા પ્રત્યે સંસાર કેવો વિચાર પ્રગટ કરશે એ વાત જે જીવતાં જાણુવો હોય તેા એ જાણુવાનો યત્ન કરો કે, બીજા લોકો ચત્સુ પામે છે તેના પ્રત્યે દુનીયા કેવા વિચારો પ્રગટ કરે છે.

(૧૩) તમારું ચીંતન એક ઇર્ષ્યુ તુલ્ય છે. તમારું શુભ યા અશુભ યત્નાનું હોય તે તેમો તેમાં જોઇ શકે છે.

(૧૪) જે મનુષ્ય વીચાર કરીને ન બોલે તે તે આપતિમાં આવી પડશે. જે તેમો વિના વિચારે મીન ધારણુ કરશે તેા તમારું મન વિના વિચારે દુષ્ટ ઇચ્છાઓથી બધી શકશે નહિ. જે પોતાની દ્રષ્ટિ વશમાં ન રાખે તેા તેમને કુમારો લઇ જશે.

(૧૫) જ્યાં સુધી હૃદય બોલતું નથી ત્યાં સુધી જાની લોક મીન રહે છે. જ્યારે તેમની જીભ બોલતી હોય છે ત્યારે હૃદય પણુ બોલે છે.

(૧૬) જે કામથી પ્રણુ રાજ છે તેવું આચરણુ આચરવાનો પ્રયત્ન કરો.

(૧૭) જેમણે ઇપોનો ત્યાગ કર્યો છે તેમને શ્રેમ મળ્યા છે. જેણે ધર્મ ધારણુ કર્યું છે તે શુભ પરિણામ નો અધિકારી છે.

(૧૮) તમારા પુર્વજો ઇશ્વરની આજ્ઞાના પ્રત્યેક અક્ષરનું પાલન કરતા પરંતુ તેમો ઇશ્વર વાક્યનો ઉલ્લેખ અર્થ બનાવી સંસારિક સુખની વાતો ને સિદ્ધિ માને છે.

સ્વામી શ્રી શ્રામાનુજાચાર્ય

(૧) જ્યાં બોધ દશે ત્યાં વિવધ હશે, જ્યાં બોધ નહીં ત્યાં વિવધ પણુ નહિ. જ્યારે ઘડો બરાઇ જાય છે ત્યારે નીચે ખેસી જાય છે અને જ્યાં સુધી બરાતો નથી ત્યાં સુધી ઉપર ઉછળતો રહે છે.

(૨) ઇષ્ટમાં ગાદ વ્યક્ત યવું એજ બકિલતું બક્ષણુ છે. જેમ જેમ બલન યવું જાય છે તેમ તેમ દુર્વાસના પણુ ફેર થતી જાય છે. જેવી રીતે હંસ કદી પણુ જતાં જળમાં રહેતો નથી, તેવી જ રીતે બકિત પણુ કોષ દુર્વસના પુકત મનમ. રહેતી નથી.

(૩) દુઃસંગથી એવા અવધીને નાસી છૂટવું જોઇએ કે જેની રીતે ધનુષ્યમાં યાં છુટેલું તીર નાસે છે. વ્યર્થ માણુ તયા કંઠાર વચન એ વાયક દાસના છે

(૪) ભોગ રોગની વાસના જ પિશાચની છે. જ્યાં સુધી એ હૃદયમાં

વસી રહી છે, ત્યાં સુધી શ્રેમ બકિત કરવી?

(૫) વાદ રાખો કે જ્યાં માયુ મુંડારીને બાવાજ ન બની ગેસો. પ્રથમ કોષ સાચા આચાર્યની પાસે અથવા કોષ સંતની પાસે રહીને કંઈક અભ્યાસ પણુ કરી લેવો જ્યાં એમ ન કરી ખેસતા કે પ્રથમથી જ એકંતમાં જઇને ખેસી જવો. ત્યારે તેા પ્રકૃતિ દેવી ઢાની પેઠે, ઉછાળીને ફેંકી દેશે એ ધ્યાનમાં રાખવું.

(૬) બમવાન જેની રક્ષા કરે છે તે એવી રીતે નથી કરતા કે જેની રીતે જોવાણુ શાકીય ઘણને ખાંચીની પાછળ કરતો રહીને કષી કરે છે. તેઓ તેા જેમની રક્ષા કરે છે તેમની છુદ્ધિ શુદ્ધ કરી દે છે, એટલે તેનાથી પુરુષવાન જ કામ બને છે. બમવાન જેના પર અપ્રસન્ન યાવ તેની છુદ્ધિ પ્રથમ કરી લે છે અને ત્યારથી તેનાથી પાપ જ બનતાં જાય છે.

(૭) બમવાન કહે કે કે મારે નિમિત્તે કરેલો અધર્મ પણુ ધર્મ છે, અને મારે નિમિત્તે ન કરેલો ધર્મ પણુ અધર્મ છે.

(૮) પુત્રનું શું યરો, સ્ત્રીનું શું યરો, એમની ચીંતા તેા છે જ, પરંતુ મારું શું યરો એનો કશો જ વીચાર નથી.

(૯) આ શરીર પણુ એક પ્રકારે યુર છે. એ ફટે છે, કુટું ધીમે ધીમે ધીંગળુ યવું જ રહીય, તેમ જ વ્યર્થ મારી સેવા શા માટે કરો છો? હું તેા તેમને દેખાવાવતું જ રહીશ. તેમ જ મારા સદુપયોગ કરો.

(૧૦) જ્યાં સંત સમા એકઠી મળી હોય ત્યાં સર્વને એક જ બાંવથી એક વાર પ્રણામ કરી લેવા જોઈએ.

(૧૧) શ્રી. જોવાણુ સર્વ જ છે. એમ નહીં કે તેઓ એક જ ઠેકાણે છે, એક પુત્રની હાંમરજીની પુત્ર કરી રક્ષા દતા. ત્યાં સાચું એક કુર્તવ આવી ઉજી રહું. પુત્રનીજ ડડો ઉપાડીને તેમને મારવા દેખાય અને તેની કમ્પરમાં એક ડડો લખાવી દીધો. મારીને પાછા આવ્યા ત્યારે તેમને હાંમરજીએ કહ્યું કે તેમને દેડો માર્યો તેવું નિશાન મારી પીઠ પર પડ્યું છે. પુત્રનીજીએ કહ્યું: મહારાજ, મેં તેા દેડો કુતરાને માર્યો છે, આપને ક્યાં માર્યો છે? હાંમરજીએ કહ્યું: શું હું કુતરામાં નથી?

(૧૨) શ્રી બમવાનની કૃપાથી જેમને દિવ્ય જ્ઞાન પ્રાપ્ત યવું છે તેમને સર્વ વસ્તુઓમાં પરમાત્માનાં દર્શન યાવ છે.

“દિવાસો સો પરબનો માસો”

કર્તા: કલ્હાનજી ધર્મસિંહ

(ગરબ)

(દાણ: “રઘુપતિ રામ હરેમાં રહેને રે”)

દીપે સખી આજ દિવ્ય દીવાસો રે,

દીવાસો સો પરબનો માસો—દીપે સખી. (૨૬)

- ૧. પંચ ધાન્યના છેડાવા વાખ્યા રે, ઉગ્યા તે સડુંને મન બાળ્યા રે.
- ૨. રૂડાં પુજન અર્ચન લાખ્યાં,—દીપે સખી આજ. ૧.
- ૩. ઘૃતદીપકની દીપમાળા રે, મામ આરતિ મંચળ બાળા રે, માગે સૌભાગ્ય દીવસ સુખબાળા,—દીપે સખી આજ. ૨.
- ૪. એમ અંતરમાં જ્યોત પ્રકટે રે, પંચ પાતકનાં પુર પલટે રે, દયા-માયા-સેવાધર્મ ઉલટે,—દીપે સખી આજ. ૩.
- ૫. તણ પરબનોને રનેક તોલ રે, કદિ સ્વબનનો કરવો ન તોલ રે, સ્વબન સોનું ને પરબન લોલ,—દીપે સખી આજ. ૪.
- ૬. રક્ષાબંધન ને વીર પસહી રે, કૃષ્ણજન્મ લીલા કવો સખળી રે, ટાળો સંશય શંકા સંવળા,—દીપે સખી આજ. ૫.
- ૭. પછી ગિરિરાજપુત્ર જ્યાંતી રે, લાખ લક્ષી સુપુત્રે સૌકંતી રે, અધિપત્યથી વેદ વદતી,—દીપે સખી આજ. ૬.
- ૮. ને નેરાતા વિધવિધ બકિત રે, બાળીડે બહુચરા અધિક્ષા શકિત રે, આપો બકિતથી પરલોભક્રિકિત,—દીપે સખી આજ. ૭.
- ૯. પછી આવે છે દ્યારા દિવાણો રે, એમ દીવાસે હદ છે વાળી રે, ખેનિ ગાએ ઇક કર તળી,—દીપે સખી આજ. ૮.
- ૧૦. સર્વ પતનો હેતુ તપ ત્યાગ રે, રૂડા રંગરાગ અનુરાગ રે, કલ્હાન લાખ લહો મહા ભાંબ,—દીપે સખી આજ. ૯.

૦ શ્રી ગણેશ. ૧ લાવ, લક્ષ નામના જે પુત્રો ૧ બાલિકા; બાળા.

બાળ વિભાગ

પ્રીટોરીયા હિંદુ સેવા સમાજ ગુજરાતી શાળા

પ્રીટોરીયા હિંદુ સેવા સમાજની ગુજરાતી શાળાના વિદ્યાર્થીઓ તરફથી નીચેનો કાગળ મળ્યો છે: સાહેબ,— શ્રી પ્રીટોરીયા હિંદુ સેવા સમાજ ગુજરાતી શાળાના બાળકો અગ્રેએ પ્ર. બાપુજીની જ્યંતી અકરોચર તા. ૨૭ ને યુગ્વર ઉજવી હતી. તે વખતે આરતી કરી હતી લગભગ શાળાના દરેક બાળકોએ એ આરતીમાં બાગ લીધા હતા અને બાપુજીના સત્ય, અહીંસા અને પ્રેમના આદર્શને હૃદય માં ઉતારવા પ્રાર્થના કરી હતી.

“આપશ્રીને આ આરતીની કુલની પાંખી પા. ૪-૦-૦ સત્યાગ્રહ કાળા માટે મોકલીએ છીએ તે સ્વીકારી લેવા રૂપા કરશો.”

“શાળાના બાળકોએ ૧૯૪૭ની બાપુજીની જ્યંતી વખતે ભારતના બાળ પ્રાની સહાનુભૂતી માટે ૨૩૦ રૂપિયા મોકલ્યા છે.

“બાપુજીના છેલ્લા ઉપવાસ વખતે ઉપવાસની સજ્જતા માટે પ્રાર્થના કરી રૂપિયા ૪૦, હરિજન બાળકો માટે બેમા કરી બાપુજી ઉપર મોકલ્યા હતા.

“૧૯૪૯ માં પુન્ય બાપુજીની યાદ ગીરીમાં “આંધી સ્મારક બાળ પુસ્તકાલય” માટે પા. ૭૨ બેમાં કરી શાળા માટે પુસ્તકાલય ઉજી ક્યું છે.

“આસામ ધરતી કંપ દંડમાં પશુ બાળકો સેવા આપવા બુલ્યા નથી અને રૂપિયા ૨૭૦, ઉધરાવી પ્ર. રાષ્ટ્રપતિ રાજેન્દ્રપ્રસાદ ઉપર મોકલ્યા છે.

“પરમ પુન્ય વડા પ્રધાન પંડીત જ્વાહરલાલ નેહરુના હસ્તાક્ષર દ્વારા શુભાશિષ્ય મેળવી છે. અને પ્ર. પતિત ન્હાપિરામ, પ્ર. પંડીત ગંધારપ્રસાદ, પ્ર. પંડીત હૃદયનાથ કુંજરૂએ શાળામાં પધારી શાળાની પ્રતિતિથી રાજ્ય યથ આશીર્વાદ આપ્યા છે.

“બાળકો ભારતની સંસ્કૃતિ, લાગ ની ભાવના અને સેવાને બુદ્ધતા નથી. આ ઉપરાંત રક્ષાબંધન કરી શાળાને સ્વાલંબી બનાવવા પ્રવર્તના કયાં છે: ભત્તમાં ફરીથી અમારી મોકલેલી રકમ સત્યાગ્રહ કાળા માટે સ્વકારી અમારી કરશો.”

વીર માતા

‘બાળલવન’માં મનુભાઈ ગો. પટેલ શુના સમયમાં સ્પોટો યુનાનું (મીસનું) પ્રુપ પ્રખ્યાત શબ્દે હતું.

ત્યાંના લોકો બહુ બહાદુર અને રેડીકા હતા.

એક વખત સ્પોટો ઉપર દુરમનમાં ચડાઈ કરી અને સ્પોટો વાસીએને કંટાળુ મોકલ્યું કે, અમારી સેના વધારે છે. તમારી સેના થોડી છે. હાર માની લો.

ને સ્પોટોના લોકો બીકણ હોત તો હાર માની લીધી હોત, અને પોતાના જીવ બચાવી લેત. પણ તેમના રૂંચે-રૂંચામાં શીખ બરેલું હતું. તેમણે જવાબ આપ્યો: ‘અમે મદ છીએ. અમે મરવું ને મારવું બાધીએ છીએ. હાર માનવી નથી બાળતા. અમે લડીશું, મરીશું, ને મારીશું.’ અમારી આઝાદી માટે અમે પ્રાણ અર્પવા સલામ તબયાર છીએ.’

લડાઈ શરૂ થઈ. સિપાઈએ ત્રિવલા લાગ્યા હવે સિપાઈએ છુટી પડ્યા. આથી સ્પોટોમાંથી દરકને વેરથી એક એક માથુસ લડાઈના ગોખરે જવા લાગ્યો.

એક ડોસીને પાંચ દિકરા હતા. તેણે એકએક કરીને ચાર દિકરા લડાઈ માં મોકલ્યા. ચારેય લડાઈમાં માર્યા ગયા. લોકોએ ડોસીને બહુ સમભવી કે, હવે તારા એક દિકરો બચ્યો છે, તેને લડાઈમાં ન જોડાવીશ. પણ ડોસી એ તેમની એક પશુ વાત ન સાંભળી. પાંચમે દિકરો પણ લડાઈમાં મોકલી દીધો.

જ્યારે લડાઈ બંધ થઈ ત્યારે ડોસી પાસે લરકરનો એક આગેવાન આવ્યો. ડોસીએ પૂછ્યું, “લડાઈનું શું થયું?”

મા, અહરસા! તારા પાંચમે પુત્ર પણ માર્યો ગયો.” આગેવાને બારે દિલગીરીથી જવાબ આપ્યો.

“જે મારા પુત્રના સમાચાર નથી પુછ્યા. જે તે લડાઈની વાત પુછી છે. કોની જીત યદ?” ડોસીએ ઉત્તર તાથી પૂછ્યું.

“તુ આ પુછીને પુરા છે, તો પુરા યા. આપણે હેસ જીતી ગયા છે. દુરમન હારી ગયો છે.” આગેવાને આનંદથી કહ્યું. આ સાંભળતાં જ ડોસીનો ચહેરા ચમકી ઉઠ્યો. બાળુ ડોસીનું મુખ સૂચીદંબમાં ખીલેલું કમળ ન હોય! તેના મુખ પર હારખની કરચલીઓ ખીલી ઉઠી, તે હસતે વદને મોકલો—“જ્યારે આપણે હેસ જીતી

ગયો છે, તો મારા પુત્રો. મરી ગયા છે છતાં પણ તે જીવતા જ છે. જે મારા મિત્ર હેસ હારી ગયો હોય તે મારા પુત્રો જીવતા રહીને પણ મરી ગયા સમાન હતા.

રાસ્ટ્રીય સંગીત

મામાને ત્યાં મહેશીલ હતી. સંગીત ના રસીઆ એકકા યદને તાનઆલાપ ઉપર યડ્યા હતા. મામાએ હરમેનિયમના સુર સાથે ધ-ન-સા-રે-ગ-મ-શરૂ કર્યું ને બાહુ સાંભળીને અહો! આપ્યો. હવે એને બાહુએ તખલાં ઉપર જાણે હાથનો વ્યાયામ શરૂ કર્યો હોય તેમ તાલ દેવા માટે કરો ને મારો ગયેડો પાછો આપ્યો.

બાનુશાહ કહે, માલા તું શેની વાત કરે છે? બુલ શી? મારી શી? તું મારો કહે છે? અમે તો કાંઈ સમજતા નથી. લાલો કહે: બાહુ સાહેબ! મોટી બુલ મધ મધ, ઘણી મોટી. હવે કડી એવી બુલ નહિ કરે. આજે જરા હું બહાર ધરાકાં લુગડાં દેવા ગયો ત્યાં મારો ગયેડો છુટી ગયો. સવાર નો આજુ ગામ રખડીને યાક્યો પણ કમયે જડ્યો નહિ. આ ધર આગળ સાંભળીને અહો! આપ્યો. હવે એને કડી રેડો નહિ મુકે. આટલી વખત માદ કરો ને મારો ગયેડો પાછો આપ્યો.

માસ્તરની સોટી

(છગનલાલ ડી. મેલી)

હજીયે મુજને યાદ આવતી એ સોટી કેવી સુરતે મહારી થતી રેતી? ડીકરેશન લખતાં બુલ પડતી જ્યારે માસ્તરે પકકયો કાન મહારો “એ મર્યો બાપરે!” પાડી રસિ મે માર્યો તમાચો ખીજે “એયો રે!” લખવામાં બુલ પડે છે શેની? ખાતરનું કાં ના બુલી બંધ, એ દેહની? તે પછી આંકણી વતી સપટા મારતાં “ધશો તરો સર્વ એમજ સોધા.” કહેતા

વર્ષો થયા અને વીત્યાં આજે એ બની કયાને, પુંહું નિશાળમાં શીક્ષકરેડા રથાને; હું જે લખી આપું બાળકને ઘેલીને, કાગળીયા ઉપર અક્ષરનાં માળ બેડીને, માંહું ન્યાં કાગળ વિપે અક્ષરો સર સર; ત્યાં આંખ ઘડી સરતાં આંસુકાં દરકડ! ને મને આવતું યાદ તુરત એ ચિતર, મેહતાજી ઉભા રથા લખને સોટી કેવી યજતી મુજ સુરત ત્યારે રેતી!

આજે તો શિક્ષકનું કાંઈજ ચાલે તર્હો બકવાટ કરે કલાસમાં અહીં ને તર્હો ને સોટીની રહી નહી તામ નીચાને યું ડીકરેશન આજે કાંઈ ન જાણે. છે નવો જન્માનો નવુંયે એનું ચલુતર; કયાં આજ અને કયાં તે દિનનું બાહુતર?

મંડપા કે તરત જ સાંભળવા આવેલા ઉત્સાહોએ મામાના સંગીતથી પુરા યદને વાહવાહના પોકારો શરૂ કર્યાં. બરાબર એ જ વખતે રંગમાં બંગ પડ્યો. કોઈએ બેરથી બારણું હપ હપાવ્યું. બધા મધકાને નીચે આવ્યા. જ્યુએ તે-લાલો યમકાની બારણું હપ હપાવે. લાલો તો આ ઉત્સાહોના લરકરને બેઠને એકદમ મજરોઈ મયો અને કહેવા લાગ્યો કે બાહુસાળ માદ કરને હવેથી એવી બુલ કાંઈ દિવસ નહિ કરે. આટલી વખત માદ કરો.

સાંભળતાં જ બાહુભાઈ ને બીજા બધા ખડખડાટ હસી પડ્યા. બાહુ ભાઈએ કહ્યું: લાલા, એ તો આજે મામાને ત્યાં સંગીતની મહેશીલ છે. જે અવાજ સાંભળ્યો તે તો મામાનો. પોતે જે આલાપ આપ્યો દીવસ સાંભળતો હતો તેની ઉપર આ ઉચ વરથના લોકો શું પુરા યદ નતા હશે તેનું વિમાથુસ કરતો લાલો માથુ ખબવાળોતો ગયેડાની શોધમાં. માલ્યો મયો.

પુણ્ય કે પાપ

પુણ્ય લેખક હાંદવામાં: ડા. રઘુવર કપાલ,
અમુવાકક: રામદાસ ત્રિકુલભાષ મીસ્ત્રી
(પરિચય દ્વારા વિવામદોર, ભેદાનીસખર્ગ.)

વાન બલે જુની હોય, પણ છે સાચી, હું ૧૯૦૪ માં સીમા પ્રાંતના એક મોટાં રોશનપર રોશનખાસ્તર હતો. રેલવેની હોસ્પીટલમાં ડા. સત્યવાદીની નીચાઈ કરવામાં આવી હતી. રેલવે માં કામદારોને નવરાશ થોડી મજા છે. મોટામાં મોટાં જરૂરી કામને માટે પણ ડોક્ટર સર્ટિફિકેટ વગર રજા મળવી અસંભવી છે. સત્યવાદીની આમળ મારા સમયમાં જેટલા પણ ડોક્ટર આભ્યા એ બધાએ પ્રુથ જગ્યાં ભર્યાં. કામદારો અને અધિકારીઓ પ્રુથ રહેતા. મેં રૂપિયામાં આઠ-દસ દીવસ સુધીની રજા લઈને પોતાનું કામ કરવા નું એ બંધેલો ઉપાય કોને ખરત્ય લાગે ?

પણ સત્યવાદીના આવતાંજ બધું ફેરવણ મહું. અખુલકરીમ ટ્રેન-કલાઈને સહેલ કરવાનો ઘણો ચરકો હતો. તે પુણ્ય વગર ન્યાં જવાનું મન થતું ત્યા નીકળી જતો, જે-ત્રણ દીવસ પછી તે પાછો આવતો, એ રૂપિયા આપીને ડોક્ટરની સાથે માર્યા મારતો, રોગી હોવાની અરજી રજૂ કરતો અને અધિકારીની સાથે ઝગડતો. એની વારંજોયે ગેરહાજરીથી અધિકારીઓ કંઈથી રચા હતા. મને એ બીલકલ સારો નહિ લાગતો એક પણ મહીને એવો ન જતો જેમાં તે એાઇ માં એાઇ એક વાર રજા પર ન ગયો હોય. એથી હું એ માર દીવસ માટે કામ ચલાઈ બવરથાની ઝંડટમાં સપડાયા કરતો હતો.

એક વખતની વાત છે. તેણે પંજ સાહેબમાં ગેયાખીને મેજા બેના પોતાના રવભાષ જુલ્ય માડીપર સવારી કરી અને પાછો આવ્યો ત્યારે મેં રૂપિયા ડોક્ટરની રેખલપર ફેંકીને બોલ્યો: "ત્રણ દીવસનું સર્ટિફિકેટ આપો." પણ સત્યવાદીએ એવું કરવા ચોખ્ખી ના કહી દીધી અને સાથે જ મારી પાસે આને રીપોર્ટ પજૂ કરી દીધો: "આ શો તમારો છે? વગર રજાને રોશન છોડીને એક જુલ્ય ચાલ્યો બ્ય છે અને મેં રૂપિયા ફેંકીને આવી રીતે સર્ટિફિકેટ માંગે છે, જાણે કે આ કોઇ ઘંધો છે. જેને જે ઇલાયા યામ તે વેચાણ કરી લે ?"

અધ્યધારી વાતથી મારા હોડા પર હાસ્ય પ્રસયું. મેં અખુલકરીમને બોલાવીને પ્રુથું પણ તે સર્ટિફિકેટ ના અભાવે કામપર ઉપરિચત ન હોવાને કોઇ સંતોષજનક જવાબ ન

શક્યો. કેમ્ અધિકારીઓની પાસે રીપોર્ટ બ્યે અને મેં મહીનાની અટ-પટ મછી કરીમને સેવાયુકત કરી દીધો.

ડોક્ટરની ઇમાનદારીની વાત વાચુ જેવે પ્રસરી. કેટલાંક કર્મચારીઓ એને હાંફુ-સુસહાનના ડોમી પ્રજનું રૂપ આપવા ઇચ્છતા હતા. કેટલાકે આ સત્યની રેકનું કારણ લેખ બતાવ્યો. પણ સત્યવાદીના સત્યાચરણે બધી યુકિત એપર પાછી ફેરવી દીધું.

(૨)

આ બનાવ બન્યાને છ મહિના વીતી ગયા. પેશાવરથી આવીને એક માલ માડી રાત્રે અગીયાર વાગે મારે રોશને જરા થોભીને જવાની હતી. અહીંયાં તેને કાંઈ કામ ન હતું લાઇનકિલપર મારી રેખલ પર લખેલું '૫૪૩૫' હતું. પણ ૧૦-૧૫ મીનીટ પસાર થઇ મઠ તે તે પજૂ મારાં મારા ઓરડામાં લાઇન કિલપર લેવા ન આવ્યો. હું એક તરફ ગયો. યું જોઉ છું મારાં બેબાન પરેલો છે. પાસે એક બોલક યુલી પડી છે અને આખો ઓરડો દારની દુનુંધી ભરાયેલો હતો. હું સ્તબ્ધ બની ગયો. લુકિ કામ કરતો ન હતી. યું કંઈ? બધાથી મોટી એ શીકર કરવાની વાત મેં હતી કે પેશા વરથી સાડા ધાર ગરો રાત્રે કલકતા-મેલ નીકળતો હતો અને અહીંયા રાત્રે હોઠ વાગે આવતો હતો તેને આવવાને સમન ઘડીએ-ઘડીએ ડુંકો યઇ રહ્યો હતો અને આગલા રોશન થી કલકતા-મેલને માટે ત્યાં સુધી લાઇનકિલપર મળી ન શકે એમ હતું. ન્યાં સુધી માલમાડી ત્યાં આવી ન પહેાંચે. એટલામાં મેલને માટે મારી પાસેથી લાઇનકિલપર માંગવામાં આવ્યું. મારા હાથ પગ ધુલવા લાગ્યા.

માલમાડીની લાઇનકિલપર કેનસલ કરાડું અને બીજું તે મને કાંઈ ન સુજ્યું. મેં આગલા રોશનપર તાર ક્યો: "માલ માડીને મારાં સખત માંદો છે. ઉપચાર થઇ રહ્યો છે. માડી ઉભી છે. એનું લાઇનકિલપર કેનસલ કરીને મેલનું કરો. તે અહિ લગભગ આવી જ પહેાંચી છે.

કલકતા-મેલ શાંતીથી નીકળી ગયો. માલમાડી મેં કલાકથી ઉભી હતી. મારાં ભગતરામ અત્યાર સુધી બેબાન પડ્યો હતો.

(૩)

રોશનના બધા કર્મચારીએ ભગા

યા. ડોક્ટર સત્યવાદીના સિનાય અત્યારે બીજે ઉપાય ન હતો. તેમને મોલાશ્યા. મારાંને બદાર લઇ આવીને હોસ્પીટલ પહેાંચાઓ. આખી ટ્રેક ધોવડાવીને સાફ કરાવી. દારની બોલક તેડીને નાખી દેવામાં આવી ફતેક સિંક મારાંને જે અત્યારે મરદાન તરફ થી ટ્રેન લઈને આવ્યો હતો, મહા મુસીબતથી કાલાવાલા કરીને તેને માલ માડી રાવખપીડી લઇ જવા માટે તાઇ-ધાર કરવામાં આવ્યો અને આવી રીતે ત્રણ વાગે લગભગ માલમાડી અહીંથી ખસી

આ બધું તે યઈ ગયું. પણ ભગત રામ મારાં ફેવી રીતે બ્યે આ એક એવી સમસ્યા હતી જેને નિકાલ સુજતો ન હતો. સવાર થઇ ભગત રામને બાન આવ્યું. તે બપયથી કુણ રહ્યો હતો. ટઢ માતા-પિતા, જીવાન પતિન અને જે નાના બાળકોનાં જીવન નિનોબીને તે એક માત્ર આધાર હતો. તેને નોકરી પરથી કાઢી સુકે તે આખા પરિવારને બુજે મરવું પડે. અગ્રે બધાંએ આ પરિસ્થિતિ ડોક્ટર સત્યવાદીની સમક્ષ રજૂ કરી. આખો રોશન રટાકે હાંફુ તેમજ સુસહાન-ઇચ્છતા હતા કે આ વખતે તે ભગત રામ ખચી જાય. પણ સત્યવાદી સર્ટિ-ફિકેટ આપવા માટે રાજ ન હતા.

"એણે શરાય પીધો છે. એથી બેબાન હતો, આ જ કારણે માડી રોશવાની હતી, આ પ્રમાણપત તે હું આપી શકું છું. પણ એ માંદો હોયો એ જુકું છે. હું જુકું ન માંગુ. માંદું નામ સત્યવાદી છે." અમારો બધાંનાં મોઢાં બંધ થઈ ગયાં. ઉપાય અને ધર્મ ડોક્ટરની તરફ હતાં. સહાન રહી અને દયા અમને કેરિત કરી પડી હતી. ધાર વાગી ગયા. સત્યવાદી ના મેહરાપર અંતરદ-દ ઉત્પલ થયેલું; ફુખતી છાયા રપઇ થઇ મઠ. ભગત રામ તેને પગે પડી રહ્યો હતો. તેનું કયું કે પાપ ?

આજુ શરીર ધૂળથી ભરાઇ મધું હતું. મુખ શીકું પડી મધું હતું. બપયથી ઘણું સુકાઇ રહ્યું હતું. મોમાંથી વાગ્ર નીકળી શકતી ન હતી. મનને હાથ જેડી સીંતથી પોતાની મરીબાઈની અવમા બતાવી રહ્યો હતો.

(૪)

ડોક્ટરની આંખોમાં આંસુ ભરાયાં હતાં. તેઓ રોશવાની અત્યંત મેષ્ટા કરી રચા હતા પરંતુ કોઇ કોઇ વાર જે માર ટીપાં માલ પરથી સરી પડતાં હતાં. ડોક્ટર મારપર હાથ મૂકીને આમ તેને આંટા મારી રચા હતા. એમ ખપર પડતી હતી કે તેમના હૃદયમાં અંતરદ-દ ચાલી રહ્યું હતું. મને તે એમ લાગતું હતું કે અગ્રે બધા જેટલા ત્યાં ઉભા હતા તેમાંથી ડોક્ટર સત્યવાદી જ સૌથી વધારે ડુ:ખી હતા.

એકદમ તેમણે પોતાની પેઠ લીધી અને સર્ટિફિકેટ લખ્યું: "મેં ભગતરામ મારાંને માલમાડી ન". પંખની ટ્રેકમાં આજે રાત્રે એક વાગે જ્યેા. અને એને પ્રુથ ડુ:ખી કાલતમાં ત્યાં જ્યેા. પૂરી કોશીય કરી તેા પણ આજે સવારે છ વાગ્યા પહેલાં સરચ ન થઇ શક્યો. એમને જે દીવસ વધારે આ-રામની જરૂર છે."

આ બનાવ બન્યા બાદ બીજાં જે વર્ષ સુધી ડોક્ટર અહીંયાં જ રચા. પણ કોઇને બીજાવાર તેમને આવી રીતે વિનંતી કરવાની હિચમત ન થઇ. ખરી વાત તેા છે કે પાછી આવી જરૂર જ ન પડી. કર્મચારીઓ ઘણાં સાવ ધાન થઇ ગયા હતા. તે વખતે ભગત રામ મારાં તેા બચી ગયેા. પરંતુ આજે પજૂ ન્યાંને દયા અમને કેરિત કરી વર્ષ થઇ અધાં છતાં હું આ નિર્ણય ના મેહરાપર અંતરદ-દ ઉત્પલ થયેલું; ફુખતી છાયા રપઇ થઇ મઠ. ભગત રામ તેને પગે પડી રહ્યો હતો. તેનું કયું કે પાપ ?

કેસરી - જીવન

બળ-લુહિ-તેજ વધારનાર

બાળક, યુવાન, જુદા સૌને. શક્તિ આપનાર-સ્વાદિષ્ટ પોષિક ખોરાક-લીલા આંબળાં સાથે અનેક ઓષધો કામી બનાવેક-સાધારણ નળ્યાઇ અને મનજની નળ્યાઇમાં સંગીન મોમ કરનાર સાનિક ઉપાય આજ્યથીજ અજન્માવે. એક રતલી બોટલની કોમંટ શી. ૨૫. ઓરડર સાથે પૈસા મોકલેા અખર સી. ઝો. ડી થી મંગાવેા.

પ્રીન્સ બજાર

૫૦ પ્રીન્સ એકવર્ક રૂડી, ફરખન, - નાટાલ.

સ્વર્ગસ્ત કીશોરલાલભાઈ

તેમને આપવામાં આવેલી કેટલીક અંગલીઓ

(સ્વર્ગસ્થના પુનઃનીચ ચરે પુનઃ કલ્યાણનાથજી)

(સંજ્ઞાનતાની સુર્તી)

જમને વિષે કંઈક લખવું કે બોલવું મને મહેલું પથ્થુ લાગે છે અને કંઈક પથ્થુ લાગે છે એવી કેટલીક વ્યક્તિઓમાંના શ્રી. કીશોરલાલભાઈ હતા. અતિથય માઠ સંબંધને લીધે તેમને વિષે કંઈક લખવું જેમ સરકેલું છે, તેમ તેમને વિષેની આત્મીય ભાવનાને લીધે લખવામાં આત્મપ્રશંસાની શંકા લાગવાથી તે તેટલું કહ્યું પથ્થુ છે. શ્રી. કીશોરલાલભાઈ વિષે વિચાર કરતાં જીવનની ઉત્તમિતી દૃષ્ટિએ એક

નહીં પણ તે યુજોના સંસ્કારી તેને તેના કુટુંબમાંથી, તેનાં માતાપિતા તરફથી પ્રાપ્ત થયેલા હોય છે. માતા-પિતાના લોકીમાંથી તેને સંસ્કારોનું દાન મળેલું હોય છે. જે કુળમાં પેઢીઓથી સંસ્કારિતા અને ધાર્મિકતા વાસ કરે છે તે જ કુળમાં કૌઠ પુરૂષો પેદા થાય છે. અનેક પેઢીઓથી આવતા આવેલા સુસંસ્કારોના અને સદ્ગુણોના પરિપાક યતાં યતાં સંજ્ઞાનતા અને માનવતા પ્રગટ થાય છે. શ્રી.

બદારથી શીખવા પડ્યા નહોતા વકીલાત જેવા ધંધામાંથી અને કૌટુંબિક ક્ષેત્રમાંથી નીકળી સાવંજનિક સેવના વ્યાપક ક્ષેત્રમાં પડવા પછી તેમનામાં રહેલા સદ્ગુણોના વિકાસને ધણો જ અવકાશ મળ્યો. સાષ્ટરમતી આશ્રમ માં આવ્યા પછી, વિશ્વલંબ મહાત્માજી ના કાર્યમાં પોતાને જોડ્યા પછી, તેમને સદ્ગુણોનું તેજ દિવસે દિવસે વધવા જ લાગ્યું. ચિશ્લુષ્ય એ તેમનો એક રસનો વિષય હતો. તે ક્ષેત્રમાં

એ પૈકી કશામાંયે તેમને સમાધાન થયું નહીં. ભૌતિક સ્વરાજ્ય અને સ્વાતંત્ર્ય મળે તોય આત્મસ્વાતંત્ર્ય પ્રાપ્ત ન કરીએ તો પોતાનું જીવન કૃતાર્થ થશે નહીં, એવા વિચારથી કંઈક સાધના કરવી એવું તેમને લાગ્યું, અને તે માટે તેમણે એકાંતવાસ સ્વીકાર્યો. જે સસની ઉપાસના માટે તેઓ કૌટુંબિક ક્ષેત્રમાંથી સાવંજનિક ક્ષેત્રમાં ગયા તે જ ઉપાસના માટે સાષ્ટરમતી આશ્રમ અને મહાત્માજીને ઊડી જવાનું તેમને કંઈ કહ્યું લાગ્યું નહીં. એકાંતવાસમાં કંઈક શાંતિ અને સ્થિરતા પ્રાપ્ત થયા પછી, તેમણે ફરીને મહાત્માજીનું પદ સ્વીકાર્યું અને પોતાનું જીવનકાર્ય તેઓ પહેલાં કરતાં વધારે નિદાથી અને દક્ષતાથી કરતા રહ્યા.

સ્વર્ગસ્થ પુનઃ કીશોરલાલભાઈ મહાશ્વવાળા

દેહાંત સમયે કેટલાક આશ્રમવાસીઓ વચ્ચે

જીવનની વાત ધ્યાનમાં આવે છે તે એ કે, જ્યેષ્ઠતાને પામેલા કોઈ પણ પુરૂષ એકદમ અકસ્માત તે સ્થિતિએ પહોંચેલા હોતો નથી. તેના યુજોનો વિકાસ થવા પછી એ તેના યુજોનો પ્રભાવ બદાર વિશેષપણે દેશવા પછી તે જન્મતાં જ્યાંનિ પામે છે એ વાત પ્રતી હોય, તોપણ તે યુજો તેનામાં નાનપણથી જ ગાંધને કોઈ અંશે અગ્રત થયેલા હોય છે; એટલું જ

શંકરાચાર્ય, જાનેબર, તુકારામ અને રામદાસનાં ચરિત્રો પરથી આ જ વાત સિદ્ધ થાય છે. શ્રી કીશોરલાલ ભાઈ વિષે પણ આજ વાત અનુ-બવાઈ છે. ધાર્મિક અને શ્રદ્ધાવન કુટુંબમાં તેમનો જન્મ થયેલો હોવાથી સસનીશા, પ્રેમળતા, કૃતવૃતા, ઉદારતા, પ્રામા-ચિકૃતા વગેરે સદ્ગુણો તેમને કંઈ

કામ કરતાં કરતાં તેઓ યુજ્જ્વાલ વિવાપીકના મહાપાત્ર થયા. કેટલોક વખત તે કામમાં આળ્યા પછી તેમની ધાર્મિક અને આધ્યાત્મિક ભાવના અને આકાંક્ષા દર્શાવત થયેલી હોવાને કારણે, મહાત્માજી જેવાનો સતત સહવાસ, તેમના મહાન કાર્યમાં તેમને મળેલું નિશિષ્ટ સ્થાન અને સહકાર, સંસ્થામાં તેમનું વધતું જતું મહત્વ—

જીવનમાં તેમના પર અનેક આ-પત્તિઓ આવી; પરંતુ તેઓ કોઈ પણ પ્રશ્નને ડગ્યા નથી. દરેક આપત્તિનો તેમણે પૈર્વથી સામનો કર્યો. અને બધામાં આશ્ચર્યની વાત તો એ કે, સુખમત : જેના બળ પર માથુસ આપત્તિ સાથે ગ્રહી શકે છે તે ચરીર બળ તેમની પાસે નહીં જ જેવું હોવા છતાં, તેમણે બધી મુશ્કેલીઓને શાંત પણે સહન કરી આપણે બધા જાતા આજ્યા છીએ કે તેમનું ચરીર કેટલાયે વર્ષોથી દમનાં વ્યવિથી પીડાતું હતું. છેલ્લાં વર્ષોમાં તેમને એક પથ્થુ દિવસ કે રાત સ્વસ્થતાથી અર્ધ નહોતી. કુઃખ, પીકા, વાતના અને વિશ્લેષણતામાં જ જીવનનો ધણી કાળ ગયો છે. કહી તાવ તો કહી દમ, કહી ન્યુમેનિયા તો કહી બપ્કર ખાંસી—એવી સ્થિતિમાં તેમનાં કેટલાય વર્ષો ગયાં છે. પરંતુ આવી શારીરિક સ્થિતિમાં પણ તેમણે એકાંતવાસમાં જઈ સાધના કરી. ૧૯૩૦, '૩૨ અને '૪૨ની અળવળમાં તેમણે કહી પાછી પાની કરી નથી. પોતાની અશક્તિ, પોતાની હંમેશની રોગી અવસ્થાનું કારણ આગળ કરીને, જેલવાસ ટાળવાનું તેમના મનમાં કહી આવ્યું નહોતું. એટલું જ નહીં પણ જેલમાંયે રોગી સ્થિતિ માટે એક પથ્થુ સમવડ તેમણે માગી નહોતી. આ બધી બાબતો પરથી તેમનો કર્તવ્યનિષ્ઠા, તેમની સહનશીલતા, પોતા વિષે નિયમપાલનની તેમની કડકાઈ, તેમ જ બીજાઓના કરતાં વિશેષ સમવડ ન લેવામાં રહેલી તેમની સમગ્રદિ અને નિરપેક્ષતા વગેરે સદ્ગુણો અલંકાર વિશેષપણે દેખાઈ આવે છે. રોગથી પીડિત અને ધસાયેલા—જેનું જ વજન પૂર્વે ૭૦ રતલ પથ્થુ નહીં એવા— ચરીરમાં આટલું બળવાન મન કેવી રીતે હોઈ શકે છે, એવું તેમના આગળખનારા દરેકને આશ્ચર્ય થતું હતું.

તેમની સત્વનિશા ઝાટકી દર હતી કે સત્વ આરે કોઈ પણ વ્યક્તિના મત વિરુદ્ધ અભિપ્રાય આપવાને તેમને કદાચે સંકોચ કે ભય લાગ્યો નથી. યુગામત ખાનર તેમજી પોતાનો મત કદી છુપાવ્યો નથી અથવા દાહુ દા કરી નથી. આવા પ્રકારની સત્વનિશા હોવા છતાંયે, શક્ય તેટલી શુદ્ધતા અને નમ્રતાથી પોતાનો વિરોધ તેઓ દર્શાવતા હતા. તે કારણે કોઈનાયે મનમાં તેમને વિષે દેવ ઉત્પન્ન ન થતાં આદર થતો હતો. આના કરતાં પણ તેમનો મહત્ત્વનો ગુણ ને કોઈનામાંયે દેખાઈ આવતો નથી તે—એટલે પોતાની શુભ પાત્રમાં આવતાં તેને પોતે જ પ્રથમ કથુલ કરવાની તેમની નિખાલસતા, સરલતા. આ તેમના ગુણોને લીધે તેઓ સત્વવાદી હોઈનેયે બધાને પ્રિય લાગતા હતા.

હેમણે પોતાના સદન કરવી પડતી હોવા છતાંયે તેમના મોં પર મોટા ભાગે દારમ જ આકટું હતું. આ પરથી કલેશમય સ્થિતિમાંયે તેમની શાંતિ અને પ્રસન્નતા કામચ રહેતી હતી એમ લાગે છે. તેમના વિનોદી સ્વભાવને લીધે તેમના રોગમાંયે તેમના પર ઉદાસીનતાની હાવા કદી જણાતી ન હતી.

રોગથી જીવંત અવસ્થામાંયે કેવળ કર્તવ્યનિશાના બળ પર તેમજી 'હરિજન' અને ખીલ' પત્રોની જવાબદારીનું કામ સ્વીકારીને તેને જીવનના અંત સુધી ક્ષત્રીથી મલાઈ. આ તેમની જીવનની કામગીરીથી તેમનાં અનેક સહયુગીનો જન્મને પરિચય થયો. બ્યારે બ્યારે કોને સંજ્ઞાનતાનું ઉદાહરણ આપવાનો મારે પ્રસન્ન આવતો ત્યારે ત્યારે હું કહેવો કે, ઝાની છતાં નમ્ર, ત્યાગી છતાં પ્રેમાળ, પુરપાથી છતાં નિરદકારી, ભક્ત છતાં કમંરત અને શ્રેષ્ઠ છતાં સાદાઈથી વર્તનારી વ્યક્તિ ભેગી હોય તે કિશોરસાલબાઈને જીવ્યો. અને બધા માં આશ્ચર્યની વાત તે એ કે, અત્યંત દુર્બળ અને જીલ્લે શરીરમાં મહાન કામચક્રિત રહેલી છે, એ ભેતું હોય તેયે તેમને જ જીવ્યો.

આવા પ્રકારનું કર્તવ્યતિષ્ઠ અને સાદું જીવન આપણી સમક્ષ ગાળનાર આપણા પ્રેમાળ મિત્ર આપણામાંથી અથ તે મારે આપણને બધાને દુઃખ થાય એ સ્વાભાવિક છે. અસલ રોગ સાથે અખંડ ઝનકતાં ઝનકતાં જીવે શરીર કોઈને કિશોરસાલબાઈ ગયા, છતાં તેમના સહયુગીનો આપણા જીવ માં ઉઠેલી હાવ કામચ છે. તેમના ગ્રંથો, તેમાંના અમુલ્ય જીવનસિદ્ધાંત કામચ છે. તે સહયુગી અને તેમના ગ્રંથોના જીવનસિદ્ધાંત આપણે પોતાના

જીવનમાં ઉતારીને, આપણે પણ તેમની પેઠે આપણું જીવન સાધ્યું કરી ભેતું એ જ તેમની પાછળ આપણું કર્તવ્ય છે. તે કરતા રહેનારી જ તેમનું પવિત્ર રમરણ આપણા હૃદયમાં સદૈવ રહેશે. એ જ તેમનું ખૂંડે રમારક છે અને તેમના ગુણોનું ગૌરવ કરવાનો આ જ ખરો માર્ગ છે.

(૨)

સપ્તપતિ ડા. રાજેન્દ્રપ્રસાદ અંગત આધાત

દક્ષિણ આફ્રીકાથી પાછા ફર્યો બાદ મહાત્મા ગાંધીએ હાંદમાં પોતાની કાર્ખની શરૂઆત કરી, લગભગ ત્યાર થી જ કિશોરસાલબાઈ તેમની સાથે જોડાય હતા. નકકર અનુભવ અને સક્ષિય કાર્ય તથા નિકટના સંબંધ દ્વારા તેમજી મહાત્મા ગાંધીના ઉપદેશ અને શીલસુરીની જીડી સમજ પ્રાપ્ત કરી હતી. અતિસય ઉચ પ્રકારનો દમ છેક તરણ અવસ્થાથી તેમને લાગુ પડ્યો હોવા છતાં તેઓ આટલું બધું કામ કૌની રીતે કરી શક્યા એ ખરેખર આશ્ચર્યકારક છે. જીવનબર તેઓ અંબીર પ્રકારની બીમારી બોગવતા રહ્યા હોવા છતાં, છેક છેવટ સુધી તેઓ પોતાના કામમાં મંડયા રહ્યા એ તેમની પ્રબળ સંકલ્પશક્તિ અને કર્તવ્યનિષ્ઠાને આભારી હતું. મહાત્મા ગાંધીના અવસાન પછી ધણા લોકો તેમને તેમની ક્ષિલસુરી તથા સિદ્ધાંતોના પ્રતિનિધિ અને આચાર્ય તરીકે લેખતા હતા તથા યુરોલી અને ધર્મ સંકટને પ્રસંગે સલાહ તથા દોરવણી મારે ધણા તેમની પાસે જતા હતા. એવા ઉત્કટ જણાવ્યો તેઓ સદા

મદદગપ થઈ પડેના. 'હરિજન' પત્રો નું ગોપાદન એ એક જ કામ પણ બનીરથ હતું. લગભગ એકલે કાચે તેમજી એ પત્રો ગણાવ્યાં, અને તે ઉપરાંત, એ પત્રોને અંગે તેમ જ અસાહસુચના મારે ખીલે ખાનગી પર સંકલ્પશક્તિથી કૌની રીતે વિવ્ય પેળવી શકાય તેનું ઉદાહરણ કોઈને ભેતું હોય,' તે કિશોરસાલબાઈના કરતાં વધારે સાઈં બીલું ઉદાહરણ મળી શકે એમ નથી. આ ભેચક, તેમજી ને લાખી સાધના કરી હતી તેને આભારી હતું. એમના જવાબી પડેલી ખોટ પુરવી યુરોલ છે. એક વાત તે એ કે, ગાંધીજીની સાથે તેમને હતો તેવો નિકટનો સંબંધ પ્રાપ્ત કરવાનું સદ્બાગ્ય અને લક્ષ્યા બુદ્ધિ એછાને પ્રાપ્ત થયો હતો. પણ કેવળ એવા સંબંધથી, બધા દાખલા એમાં, તેમના દાખલામાં આજ્યું તેનું, આખને જીડી વળગે એનું, પરિણામ નથી આજ્યું એમના જેવી તબિયતવાળો માણસ, શક્ય હોય તે, ને ટાળવાને જરૂરી ભેખે, એવો સારીરિક બેખે માથે ભેવાને પણ તે કદી અચકાતા નહોત. શીલસુરીના તેમના અબ્બાસે ગાંધીજીના અભિપ્રાયોની સ્પષ્ટ સમજ અને પિછાન મારેની તેમને તાલીમ આપી હતી. પણ તેઓ કેવળ ઉત્સાહી શુદ્ધિવાદી જ નહોતા. પણ વિચારોમાં ને તેમને મંજુર અને માન્ય હતું તેનું પોતાના જીવનમાં આચરણ કરનાર પુરથ તેઓ હતા. અમારી બંનેની વચ્ચે ને ગાદ ગૌનીની માંદ બંધાઈ હતી તેને

લીધે આ ધડીએ તેમના ગામ્બ બના થી મને બારે અંગન આયાત લાગ્યો છે અને હું અનજવાડી જઈથ અને તેઓ નહીં હોય એ વખતે મને કોનું ચુનું ચુનું લાગ્યો તેની આ પછે કલ્પ ના પણ કરવી માગે મારે યુરોલ છે, મારી એટલી જ છમ્છા છે કે 'હરિજન' પત્રો દ્વારા તેઓ ને ભોમત જવાની શખતા દતા તે જગદળની ચાહુ રહે તથા મદદ અને દોરવણી મારે ભેખો સદા તેમના તરફ મીટ માંડના રહેના દતા તે સોને પ્રેરખા આપવી રહે.

(૩)

શી અંગલિસ આપીએ?

શ્રી. નરદરી પરીખ એઓ ગંજારનાપ ગોમતીબેન સાથે મળી સ્વમંચનું જીવન શરૂાંત લખી રહ્યા છે તેઓ લખે છે :
એક પ્રખર તત્ત્વમીતક અને સ્વતંત્ર તથા તટસ્થ વિચારક તરીકે કોઈ ગુજરાત જ નહીં, પરંતુ 'હરિજન' પત્રોના તંત્રી થયા પછી તે સારા દારીકરતાંમાં અને કાંધક અશી વિદેશે માં પણ સ્વ કીશોરસાલબાઈ જાણીતા થયા છે. સાધારણ માણસો મારે નિયમ એવો હોય છે કે માણસ જાહેરમાં લખે અથવા બાપણુ કરે તેના કરતાં વસ્તુતાએ એ નાનો હોય છે, પણ વિરલ અપવાદરૂપ સામા મહાપુરુષો પોતાના લેખો અને પોતે પ્રતિપાદન કરેલી ક્ષિલસુરી કરતાં ધણા મોટા હોય છે. ક્ષિલસુરીમાં પોતે દર્શાવેલા વિચારો શુદ્ધ ન્યાય સાથે સુસંગત હોય છે ખરા, પણ જીવનમાં એનો અમલ કરવામાં જ માણસનું ખૂંડે સ્વરૂપ દેખાઈ આવે છે. તે વખતે નાના માણસોના નાનાપણ્યાં

અને મોટા માણસોની મોટાઈનાં આપણને દર્શન થાય છે. અદ્વૈત સિદ્ધાંતના પુરસ્કર્તા શ્રી. શંકરાચાર્ય બ્યારે માય છે કે;

સત્યમિ મેદાપમમે તથા તથાઈં ન મામકાનસ્ત્વમ્ ।

ત્યારે આપણને એમની દિલ્લસૂરીની પાર પહોંચી જવું શંકરાચાર્યનું બંધન થી ઉભરાવું હૃદય બેવા મગે છે, તેમ ક્રિશોરલાલબાઈની મોટાઈ સૌ પ્રત્યેના એમના બ્યાપક ગ્રેમ અને સમભાવમાં હતી. એ તો કોઈને પોતાનો વિરોધી મહુતા જ ન હતા પણ એ પોતાને એમનો વિરોધી માનતો હોય, તેના પ્રત્યે એમનું વર્તન બધું ઉદારતાનું રહેલું. નાના ગણુતા બાણસને પણ રખેને મારે હાથે કાંઈ અન્યાય થઇ જાય તેની બધું ઝીણી કાળજી તેઓ રાખતા. પરિણુમે વિરોધીનો વિરોધ મળી જતો, અને તેમની સાથેનો સંબધ તેને મારે પણ ઉભે ચડાવનારો નીવડતો. અત્યારે પુ. ગોમતીબહેન ઉપર દિલાસાના સેકંડો તારો અને કામગી બ્યાવ્યા છે. એમાં ક્રિશોરલાલબાઈ સાથે લગ્નતાબંધન અને એમના દોષો કાઢતા માણુસોના એવા કારગો પણ બેવામાં આવે છે કે ક્રિશોરલાલબાઈના જવાથી એક પ્રેમાળ પિતા યુમાવ્યાનું, એક સાચા રાહબર યુમાવ્યાનું દુઃખ અને અનુભવી રહ્યા છીએ. યુસ્કામાં અગે લગ્નબધ માગો જ એમને સંબળાવી, પણ જવાબમાં એમણે એક કહેવો સુખન કાઢવો નથી એટલું જ નહોતું, પણ અમે એમની વાત માનીશું કે તઠાં એની પરવા રાખ્યા વિના અમને ખરી સલાહ જ આપ્યા કંડી છે. ક્રિશોરલાલબાઈના પ્રેમાળ ઉદાર, નિર્ગર હૃદયનો સચાઈ પુરાવો આવા લોકો આપે છે.

* * *

આપણા રચનાત્મક કાર્ય કરનારા મંડળમાં આજે 'અરદ્દર્શ'ના જુવનના મતા, ચાંદોમાંથી ખાંધા ખાતા' એવી દયા પ્રવર્તે છે. જુવનવા મત છે એટલું જ નહોતું પણ એકબીજાના મત પ્રત્યે અધીરાઈ અને ક્રોધ ક્રોધ વાર અસહિષ્ણતાની શ્રુતિ પણ એવા માં આવે છે. ક્રિશોરલાલબાઈને આથી બારે વેદના થતી. કાંઈક આ વસ્તુના ઉપાય તરીકે અને અત્યારનો યુગધર્મ જોઈને વિનોબાજીને જુદાન પૂઠ યુગી આવ્યાં અને સઘના રચનાત્મક કાર્ય કરોને એ પ્રશ્નિત અપનાવી લેવાની હાલક કરી. ક્રિશોરલાલબાઈને ચોક્કસ અને હકી પ્રતીતિ થઇ ગઇ હતી કે જુદાન થઇ એ જ આપણુ દેશનાં નિવિધ દુઃખોના અકસીર ઉપાય છે. તેથી જ 'હરિજન' પત્રોનાં ક્રેલમ આ પ્રશ્નિતને મારે તેમણે પુલ્કાં સુકી

દીધાં હતાં. તેમ કરતાં પત્રોમાં નિવિધતા નહોતી રહે એની તેમણે ચીંતા ન કરી. કારણ તેઓ તો માનતા કે પોતે 'હરિજન' પત્રોનું સંપાદન લોકોને વિવિધ અને રોચક વાનગીઓ પીરસવા મારે નહોતા કરતા, પણ દેશનાં દુઃખોના ઉપાય બતાવવા અને પ્રબળ તેમ જ સરકારના ધર્મ પ્રત્યે આંગળી ચીંધવા કરતા હતા. ક્રિશોરલાલબાઈ પણ એમ કહેતા કે મારા શરીરમાં શક્તિ નથી, બાઈ મને પણ બુદાન મારે નીકળી પડવાની હવ્થા ચાય છે. પોતાના યુગમાં વિનોબાજી ક્રિશોરલાલબાઈની બારે ક્રોધ રહેતી. ક્રિશોરલાલબાઈના દેહાંત વિધેનાં તેમનાં બાણુઓમાંથી આપણે જોઇ શકીએ કે જાણુ પોતાની એક પાંખ કપાઈ ગઇ હોય એવી વેદના તેઓ અનુભવી રહ્યા છે. ક્રિશોરલાલબાઈ ની 'દેહ છાંડતી વખતની અંતિમ લાગણુઓ આપણે સમજીએ અને દાંડેનાંબાજીની વેદનાનો વિચાર કરીએ તો આપણે રચનાત્મક કાર્યકરોને ધર્મ રપટ છે. જુદાન યજને પાર પાડવામાં આપણી સઘળી શક્તિ આપણે અર્ચરી જોઈએ.

અને આપણે એ જરાબર સમજવા નું છે કે જીવિવાળાઓ પાસેથી જન્મીના નાં દાન મેળવી તેની જુમિહીતોમાં વહેંચણી કરી દીધી એટલે જુદાન યજ સમાપ્ત થતો નથી, એથી તો યજનેા માર આરંભ થાય છે આપણુ દેશ માં ખેતીઉપયોગી જેટલી જમીન છે અને બીજી જેટલી ખેતીઉપયોગી બનાવી શકાય એવી છે તે બનાવીને એ બંધી જમીનની ખેડુતોમાં ન્યાય પુરઃસર વહેંચણી કરવામાં આવે તોપણ, એટલા એકમાત્ર ઉપાયથી આપણુ દેશનું દળદાર શીટી શકે એમ નથી. તેથી આપણુ ખેડુતોની ખેકારી ના પ્રશ્નોને ઉકેલ આવી શકશે નહોતું ખેકારીને પ્રશ્ન ત્યારે જ ઉકેલી શકશે બારે ખેતી-સુધારની સાથે આપણે ગોપાલન, ખાદી અને ખેતીને મદદગાર બનીને પ્રામલેલોગોને ખેડુતોમાં વ્યાપક બનાવીયુ. રચનાત્મક કાર્યકરોએ જુદાન યુગમાં પડવું એનો અર્થ દુઃખે કંઈ કું છે જે ગામમાં જોણ છે તમા પ્રમાણમાં બુદાન યજનેા આરંભ થયો છે તે ગામમાં અથવા ગામસમૂહમાં રચનાત્મક કાર્યકર્તાએ ખેસી જઇ એ યજને આગળ ચલાવવો. લાં ગોપાલન, ખાદી અને હવાર પ્રાયોલોગોની પ્રશ્નિત ચલાવી ગામને રચાવવામાં અને સમુદ્ધ બનાવવા પ્રબળ કરવો. લાં નહતાલીમ ની પ્રશ્નિતને મારે પણ કાર્યકર્તાને જોઈને મળશે. વિનોબાજી પોતાના પ્રચંડ આંદોલનથી આપણે મારે જુમિ તેવાર કરે છે. દાતા તમા ચકીતાનાં મનસ પણ અનુકૂળ છે. હવે એની પાછળ

ની મહેનત કરીને યજની પુલુકૃતિમાં આપણે કાળો આપવાનો છે. આ યજ ક્રિશોરલાલબાઈને અતિમય પ્રિય હતો. તેમની પવિત્ર અને પાવક સ્મૃતિમાં આપણે આ યજમાં બેસાઈએ.

વિરલ કાર્યકર્તાઓમાંના એક (મહાત્મા ગાંધીજી 'હરિજનબંધુ' ૩-૩-૪૦)

ક્રિશોરલાલ મહાવાળા આપણુ વિરલ કાર્યકરોમાંના એક છે. એ અર્થિયાંત પરિશ્રમ કરનારા છે. એમની ધર્મબુદ્ધિ ક્રોધ વધુપડતી હૃદ સુધીની છે. ઝીણામાં ઝીણી વિગત પણ એમની નજર બહાર જતી નથી. તેઓ તરતરથી, શ્રીલસુદ્ધ અને યુજ્જ્વાલી

નથી. ગાંધી સેવા સંધનું પ્રથુપ્પદ લેવાનું મહાપ્રયાસે મે' એમની પાસે પ્રથુ કરાવેલું, જે ઉલ્લમ અને જે અનન્ય એકાગ્રતાથી એમણે પોતાની જવાબદારી આઠ કરી તેને જ પરિણુમે સંધની અલ્પની ઉપયોગિતા સિદ્ધ થઇ હતી અને એથી જ એને આજ નું મહત્વ મળ્યું છે. પોતાની ક્ષીણુ તત્પિપતની બિચકુલ પરવા ન કરતાં (બહેર પ્રબસેવકને સાઈ આને દુઃશુલ્ક નથી લેખતો) તેઓ તમામ સાધકો અને શોધકોનાં હમેશાં ને હરખસંગે જોઇ થઇ પડ્યા. આમ સંધના તેઓ પંચપ્રાણુપ જન્માં તેઓ તરતરથી, શ્રીલસુદ્ધ અને યુજ્જ્વાલી એમાં શી નવાઈ? અયાંત પરિશ્રમ

૨૧. ક્રિશોરલાલબાઈની અંતિમ સમાધિ

ઉપલાં ચિત્રમાં જમણી બાજુએ જોડેલા મહાત્મા ગાંધીજી ના બીજા યુવ શ્રી. રામદાસ ગાંધી છે અને દાબી બીજુ એ સ્વર્ગસ્થના બનીછ અને શ્રીમતી સુશીલાબેન ગાંધીના બહેન શ્રીમતી તારાબેન મસાઈવાળા છે, જે હસ્તુચ્ચા સ્મારક નિધિના આશ્રય હેઠળ આડી રહેલી પ્રશ્નિતોગામાં આગળ પડતા લાગ લાઈ રહ્યાં છે.

માં લોકપ્રિય લેખક અને ત્રંચકાર છે. યુજ્જ્વાલીના જેટલા નેટલા જ મરાઠીના વિદાન છે. ન્યાતજનતાના, પ્રાંતીયતાના કે કોમી અભિમાનોથી કે વહેંચેથી સર્વના યુકત છે. એઓ રચનાત્મક વિચારક છે. એઓ રાજદારી પુરૂપ નથી. એઓ જન-મસિદ સુધારક છે. સર્વ ધર્મોના અબ્યાસી છે. ધર્મજનુન તે વ પણ એમને વાચો નથી. એઓ જવાબદારી અને બહેદારથી દેનેશાં દુર રહેતા માગે છે. અને છતાં જો એક વાર જવાબદારી લીધી હતાં તો પછી એમના કરતાં 'નિશો સુદમતાપુર્વક અને સંપુર્ણતાપુર્વક અને એને પાર પાડનાર બીજો મે' જાણ્યો

અને કાળજી લઇને તેમણે સંધનું જે બંધારણ તઈવાર કયું છે તે આવી હરકોઇ સંરચાને સાઈ નશુનારૂપ થઇ પડે એવું છે.

મને તેટલી લ'પતિ મજે છતાં નમ્રતા, શાંતી, ને શમા રાખનાર, તમા વિના દ્રવ્યે ઉદાર તે આ લોકમાં રહ્યા છતાં સર્વમાં રહેનારાથી પણ મોટા છે.

શમા સમાન બીજું તપ નથી; સંતોષ સમાન બીજું સુખ નથી; વૃથુજા જેવો બીજો રોમ નથી; અને દયા સમાન બીજો ધર્મ નથી.

સતી સ્ત્રી અને સંતોષી સંત

સંકલ્પ કર્તા : "શ્રી કમલ"
"બાલ હિરોલર"

ઉત્કલને નામના જ્ઞેક મોટા શહેરમાં એક પ્રુપ પૈસાદાર વધુિક શેઠ રહેતા હતા. તેમના ઘરમાં સાત પુત્રો, સાત પુત્રવધુઓ, પોતે શેઠશુ, શેઠાણી તથા જ્ઞેક સાધુ એમ સત્તર માણસોનું કુટુંબ રહેતું હતું.

એક સમયે દેશનો પ્રખ્યાત રાજ્ય ન્યોતિપી વધુિક શેઠ પાસે આવી અને કહેવા લાગ્યો—શેઠશુ આપણા રાજ્ય માં મોટા દુકાળ પડવાનો સંભવ છે. બાર બાર વર્ષો સુધી રહેશે. અજ વગર દેશ આખો ઉત્કલ યદુ નશે. ક્યાં સુધી કુટુંબ યોગ ભયાનક પડ્યો છે. તેમના પ્રતાપે બાર મોસ દુર સુધીમાં સુશેલી આવશે. જોવા ફળા દેશ સાંભળી વાણિમાના હોસ કોચ ઉડી ગયા.

આવતી આપત્તિમાંથી બચવા માટે શેઠ અમને મોટા સંમ્મ કયો. અને ઘરમાં આસા કરી દીધી કે આજથી મારા કુટુંબી લોકોને રોજની બંને રોટી મળ્યા કરશે. બાર વર્ષ લગી જેટલા જેટલા અલ્પ આહાર પર નિર્વાહ કરવો પડશે. રોડેના કુકમ સાંભળી કમચ : હ પુત્ર વધુઓએ કુટુંબનું બોલન પકાવવાનું ઊડી દીધું. તેમણે કહી દીધું કે અમારાથી નિયમ સર રોટલી બનાવી અણીને ખાઈ શકાતી નથી. કોમ બે રોટલીથી વધુ રોટલી માગે તો અમે શું જવાબ આપીએ? વધુ આપવાથી સસરાજીની આશાનું ઉલ્લંઘન કરવાથી દોષાત બનીએ. જોવી રીતે રસોઈ બનાવવી હમારા કાણુની બહારની વાત છે.

પરંતુ સતવંતી પતિવ્રતા સૌથી નાની પુત્રવધુએ રોટલી બનાવવાનું સ્વીકારી લીધું. ઘરમાં બધા બંબે રોટલી જમી ઉડી જતા પરંતુ સૌથી નાની વધુને પતિ જીવાન હતો અને બે રોટલીથી પણ ન ધરાતો અને જુએ રહી જતો અને પોતે પોતાની પતિનના બાગની રોટલી પણ માંગી લેતા અને નાની વધુ પોતાના બાગની રોટલી પ્રુધીથી પોતાના પતિને જમાડતી અને તે પોતે તેમાં આનંદ માની લેતી.

વાણુમા રોડના મકાનની બહાર બગીચામાં એક શિવાલયની પાસે એક ઝુંપડીમાં સાધુજી રહતા હતા. તેમને ત્યાં એક બીજા સાધુજી આવી ગયા. અસંલ સાધુ એક રોટલી પોતે ખાતા અને બીજી રોટલી નવાં સાધુને આપતા. એક દીવસ એક નીજ સાધુ આવી લાગ્યાં. અસલ સાધુએ પોતાના બાગની રોટલી તેમને જમાવવાનું શરૂ કર્યું.

અને પોતે જંગલી ફળ પાંદડાં પર જીવન નિર્વાહ કરવા લાગ્યા.

જોવા પ્રકારે જીવન નિર્વાહ કરતાં કરતાં લાગલખાટ એક વર્ષ વીતી ગયું. એક દીવસ પ્રુપ જોરથી વરસાદ પડ્યો અને બધેબધે પાણી ભરાઈ ગયું. એ જોઈને યાવકાર આશ્ચર્ય પામી ગયા અને ન્યોતિપ મહારાજને જોલાવી વરસાદ પડવાનું કારણ પુછ્યું : ક્યા કારણથી વૃષ્ટિ થઈ આપ તો એમ કહેતા હતા કે બાર વર્ષ લગી વરસાદ પડશે નહીં શું આપનું આજ જીવું છે? આપની અણુત્રી મોટી છે? તમરો દલાદેરા આજ સુધીમાં

મિથ્યા નહેતો થયો તમારી મજિત નિલા બધુ ઉઠી હતી, તમારી પંડિતાઈ સાચી છે એનાપર મારો પુર્ણ વિશ્વાસ છે કારણ કે હું અનેક વાર તમારી યોગ્યતાના પરિચય માં આજ્યો છું. અને આ વખતે કેમ મોટી જલ થઈ?

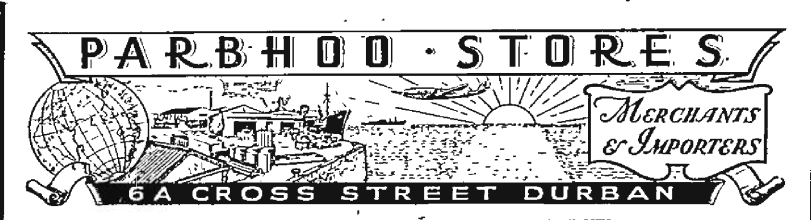
એ સંબળી વિચાર કરીને જોવી મહારાજને જવાબ આપ્યો. તમારા ઘર માં સૌથી નાની વધુ પતિવ્રતા છે અને પોતે રાખતી રાખ બનાવી પાને જીવન વ્યતિત કરે છે તમારાં આખા કુટુંબ પરિવારની સેવા કરી રહી છે. અને તમારા બગીચામાં રહેતા સાધુજી પરમ સંતોષી છે. પોતે પોતાના બાગની બંને રોટલી સાધુએને જમાડી પોતે કંઈપણ ફળોપર જીવન નિર્વાહ કરે છે, એમ સતી સ્ત્રી અને સંતોષી

સાધુના તપ પ્રભાવથી એ સુટાઈ થઈ છે.

કહેવાને બાવાર્થ એ છે કે બે સ્ત્રીઓ સતી હોય અને બે સંત સંતોષી હોય, તેઓ જ્યાં રહેતા હોય, તે દેશમાં કદિ મોષ દિવસ પણ કદ આવી પડતું નથી.

[નિધ : ઉપલી વાતોમાંથી સાર ઘટાવ્યો છે એ મોટો છે. ખરો સાર તો એ છે કે જ્યાં શુદ્ધ સેવા અને શુદ્ધ વક્રિ હોય અને તેવો એક પણ દાખલો હોય ત્યાં ઇશ્વર પ્રસન્ન થાય છે.—તંત્રી ઇ. એન.]

સમસ્ત પુસ્તક સમાજ પર એક આ શ્લોક મુકી શકાય એમ છે કે, તેમજે સ્ત્રીમાં રહેલાં શોષ, ત્યામ ને પશ્વીદાન ની બાવનાની ઉપેક્ષા કરી સ્વાર્થમાં પુરતી કરી છે—રાજ્યોપાલાચારી

ફોન : ૬૩૦૦૪

ચિંત ? શાન્તી—રસોડાની ? !

કન્ડ્રીમાં વસતા લાઇઓ.

તમારા રસોડાની ચીંતા નિક્ષિંતપણે હમારા ઉપર ઊંડી થો. હમારા ઉપર ઐરહર ચોકલવાથી નીચે સુજબની હમારી સર્વિસને લાલ અવરથ વેળવી શકશે :

- (૧) સ્વચ્છ અને ખાનીભર્યો માલ મળશે
- (૨) કિંમ્પત લાલ આજ કરવામાં આવશે
- (૩) માલ, ઐહર કરતાંની સાથે, વિઘુત-ઝડપે મળશે.

બહેરાતનો ભરોસો

હમારી બહેરાતની ખાત્રી કરી હોય તો ફેક્ટ એકજ ફાયલ ઐરહર આપને વિશ્વાસ સંપાદન કરવાને ફળીલુત થશે—હમારી, ડ્રી-ઓફ-આન્ડ, પ્રાઇસ લીસ્ટ માટે ઉપરોક્ત શિરનામે લખો.

ગાંધીવદું કઠોળ, કરીય છું, ઘર-ગચ્ચુ દવાઓ, પુળ-હવનની સામગ્રી તથા લગ્ન અંગેની જરૂરીયાતો

વિશેષતા :— કન્ડ્રીના ઐડ શે ઉપર કાળજીભરી ચોકસાઈ એ હમારી વિશેષતા છે.

ગીતા સાર

લેખક : બી. ડી. ચાવડા (કેપટાઉન)

[મગવદ્ ગીતાનું મુળ રહસ્ય મહાન ક્ષીણો પશુ સમભવો શક્યા નથી તેા મહાદે શું ગળું? છતાં સમભવો તેટલો સાર પલમાં ઉતારવાને અલ્પ પ્રયત્ન કરી શક્યો છું. એમાં જણાતી ત્રુટીઓ વાંચકોા નિભાવી લેશે એટલું જ ઇચ્છું છું. લેખક.]

મહાભારતે જમને ધર્મ, ભગવદ્ ગીતાનું ને અષી,
 શ્રી. જુથુના મુખથી મધુ, પાઓ પીઓ સો એ અષી;
 પીતાં કદિ ખુટ નહિ, મહાર તલજાનનો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૧.
 આત્મા અભિનાશી સદા, જે નમ્ને-મૃત્યુ ના અડે,
 અમિ પાણી વાયુ ઠંડી, સુખ-દુષ્ણો તા નડે,
 સર્વ વ્યાપક, જમ પ્રકાશક, આત્મા નિર્વેપ નિત્યનો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૨.
 આત્મા પર શ્રદ્ધા અતિ, જે આતમ આનંદિ યથો,
 સુખ-દુષ્ણો સમ ગણી, ને નિત્ય સંતોષી રહો,
 સંસારમાં રહેતા છતાં, ત્યાગી અને એવા જનો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૩.
 અર્પણ કરો કિરતારને, મન શુદ્ધિ ચિત્ત અઠકારને,
 અર્પણ થયું બસ એ પછી, તેા મુક્ત છે જમમાં તમે;
 નિષ્કામ કરો આદરી, આ દેહના બંધન હજો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૪.
 કર્મ નિષ્કામમાં મધી, નિષ્કામ કરો ને કરે,
 ચિત્ત શુદ્ધિ યાવ તેને, જાનની પ્રાપ્તિ મજો,
 દેહનો ને મર્ગ ત્યાગે, તેજ જાની છે ખરો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૫.
 કર્મચોગી ને બની, સંન્યાસ ને ફળનો કરે,
 નિષ્કામ કરતાં તે મણીએ, આતમ સેવા આદરે;
 'કું' અને 'તે' ભેદવાળો, એક મેલો સર્વનો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૬.
 પાપ પ્રવૃત્તિ કામ છે, એ રમ્નેયુજ્જે ઉત્પન થશે,
 કામનાનો ભંમ યાતાં, કોષ યદ ઉરમાં વસે;
 ઇન્દ્રિયોને મન શુદ્ધિ, અભિક્તદારા વશ કરો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૭.
 વિપમનું રમરથ વળી, દર્શન અને અવશ્ય યકી,
 શુદ્ધિના નિષ્કમ બળે, એ કામ ઉત્પન છે નકી;
 કામ અપુષ્ટ છે વળી એ, જાનનો દુરમન બજો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૮.
 પંચભૂતિ પાંખડી મધ, પુષ્પરૂપી અંબ આ,
 ખરતી યદ બે પાંખડી, તેા પુષ્પની રે! શું દયા ?
 અસ્તિત્વનો છે નાશ અતે, તેા પશ્ચીથી શોક શો ?
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૯.
 પૃથિ પર જન્મો અને, આ પૃથ્વી પર પશુ ભય થશે,
 આ દેહના પર તોહ શો ? શું દેહ સાથે આવશે ?
 ને સાક્ષ રાખે આપણી, તેા દેહ મણીએ આપણે,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૧૦.
 માતા-પિતા બન્ધુ અને, સંતાન પતિન પ્રેમના,
 એ સ્વપ્નો સાચાં માનતો, તે ગણુને છે ઘેનમાં;

“આતમવત્ સર્વં ભૂતેષુ” સુત સો ખ્યાને ભણો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૧૧.
 અભ્યાસથી પશુ જાન ઉચ્ચ, જાનથી પર ખ્યાન છે,
 ખ્યાનથી પશુ શ્રેષ્ઠ અતે, કર્મફળનો ત્યાગ છે;
 એજ ન્યાયે વિશ્વ માં, ચિરકાળ સાંતી પામશે,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૧૨.
 પુ ૫૫ શા બી છે જનો, તે દુર્ગતિ નહિ પામશે,
 પાપમાં કુખતા જનોને, સુખતિ નહોં આપશે;
 સુખતિ વિશ્વ જાન નહોં, ને જાન વિશ્વ મુક્તિ ન હો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૧૩.
 સૌમાં પ્રભુને ને જુએ, ઇશમાં જુએ પશુ સર્વને,
 તે આતમ દ્રષ્ટિમાં રહો, હજુનો જમતના મર્વને;
 એમ વિશ્વની બાધા તને, તેને સદા યોગી મણો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૧૪.
 જ્ઞ એતન સર્વં વસ્તુ, ને વસ્તી આ વિશ્વમાં,
 તેમાં વસેલો છે પ્રજ્ઞ, ઉપયોગ લે નિષ્કામમાં;
 બસ લોભ ને લાલચ તજ, સૌ ન્યાય ને નીતી પ્રહો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૧૫.
 આ પ્રયાગે વિશ્વમાં, નિષ્કામ કરો આદરી,
 નિષ્કામી યદ આ વિશ્વમાં, આ દેહનાં બંધન હજો;
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, જન્મનું સાધક કરે,
 ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૧૬.
 કામ્ય કરોના વિષે, આસકત યદને ને નરો,
 ફળની કરે છે મંચના, તે તમાસી નર પામશે;
 યત્ન યાતાં પુર્વજન્મ, યાદ અસૂરી જતનો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૧૭.
 કામને કારણ તણાં કર્તોવશ્ય, માર્ગ પ્રકૃતિ,
 ગૌભવ તથા કુપ્ત બોકતનો છે, માર્ગ એ પુરૂષ પ્રતિ;
 એ દિ-તો પશુ છે અનાદિ, પ્રકૃતિ જન્મના શુભો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૧૮.
 કર્મ શ્રેરક કાર્યે દૃષ્ટા, ભતો બોકતનો એ તથા,
 ઇશ્વર વતિ એ પુરૂષમાં, છે જાનની સાચી પ્રથા;
 પ્રકૃતિ કરો કરે તે, સાક્ષીને પુરૂષ મણો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૧૯.
 પ્રરૂષ અને પ્રકૃતિ તણાં, એ જાન બે જને થયાં,
 આ વિશ્વમાં તેને વિષે, કંઈ જાન બાકી ન રહ્યાં;
 એ તલ જે સમને બરાબર, જાની તેને જણશે,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૨૦.
 કનકની કે લોકની, રૂપા તણી કા અંખલા,
 બંધન કરે સરખી રીતે, ના ભેદ કંઈ એમાં ભલા !
 જન્મનો અરે! જ્ઞન આ જનો, તે દ્રુ છે ઇશ્વર તણો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૨૧.
 ને નિહાળે એક રચાને, વિષ્ણુના તિહાર ને,
 તેજ રચાનેથી બધો, ચિરતાર જુએ ને અને;
 મણોને બધાનું મુળ આત્મા, યદને તે પામતો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૨૨.
 નિયંત્રણ અનાદિ છે પ્રજ્ઞ, અન્યથ ગણુતો એ યકી,
 જમમાં રયો રયણ છે છતાં, કંઈ કાર્યે લેવાતો નથી;
 તેા જાનરૂપી નેત્રથી, જણો પ્રજ્ઞા સૌ મણો,
 સદ્બોધ આ હેયે બરો, ભગવદ્ગીતાના જાનનો. ૨૩.
 ધર્મક્ષય થાયે જનો, બધાં પાપની વૃદ્ધિ યતી,
 આત્માને સજી જને ત્યાં દિવ્ય અકૃતિ આવતી;
 અધર્મને છેડી અરે! ઉદ્ધાર કરતો વિશ્વનો,

સહમોધ આ હેમે બરો, બગવદ્ગીતાના જ્ઞાનનો. ૨૪.
 બ્રહ્મ યોની છશની, ચૈતન્યમય ગર્ભ વડે,
 ભુતો સકળ જન્મે જ્યો, જ્યાં આત્મમય બીંદુ પડે,
 આ વિશ્વની વિશાળતાનો, પાદ એ રીતે ભજો;
 સહમોધ આ હેમે બરો, બગવદ્ગીતાના જ્ઞાનનો ૨૫.
 જ્ઞાનના આશ્રય વડે, પ્રકાશ પામ્યા, જે જ્યો,
 સુક્રિત અમર તેને તરી, સૌ પામતા સત્વ ધનો;
 આ વિશ્વની લય ઉત્પતિમાં, જન્મ મૃત્યુ ના ગણો,
 સહમોધ આ હેમે બરો, બગવદ્ગીતાના જ્ઞાનનો. ૨૬.
 સત્વ-રજ ને તમ બધા, બંધન કરે દેહી જ્યો,
 તરવો ઉલ્લસે એ ત્રણે 'તો લાભ તેને જ્ઞાનનો;
 એ યુજ્યય વિભાગ છે, તે પ્રકૃતિના સાધનો,
 સહમોધ આ હેમે બરો, બગવદ્ગીતાના જ્ઞાનનો ૨૭
 સત્વમાં સદૃશ્યુ છે, નિર્ભય અને નિઃપાપ છે,
 નિઃક્રામ, ધૈર્ય, જ્ઞાન, ભકિત, સત્વના સંગાય છે;
 રાગ, ધર્ષ એ રજસ, તૃષ્ણા તમોદ્દયમાં ગણો,
 સહમોધ આ હેમે બરો, બગવદ્ ગીતાના જ્ઞાનનો. ૨૮.

હુધાં શોકના અશ્રુ

(બેન વિજયોતિ પી. દયારામ. પી. એમ. બર્ગ)

(રાગ : આજ્ઞ મારી નણ્ણવોને ઓહું આણ્ણુ)

આજ્ઞ મારા નયનોમાં આણ્ણુ આણ્ણુ,
 મોતી શાં હુદ સમું આણ્ણુ આણ્ણુ.
 કોણુ જાણે કેમ આજ્ઞ વિરો મારો વાદ આણ્ણુ,
 માડીનાં જાણાને સંદેશો કાંઈ ના આણ્ણુ,
 હૈયું અધીર માકું આણ્ણુ લાણ્ણુ.....આજ્ઞ
 રખાતાં સાથ હમે ખેલવાંતાં સાથ હમે,
 બધ્ણાંતાં સાથ હમે કુલાંતાં સાથ હમે.
 એવા સૌમ્યપણાનાં સમરથાં લાણ્ણુ...આજ્ઞ
 લડતાં જમડતાં હમે માડીનાં આગણ્ણુ,
 આનંદ માણ્ણુતાં પિતાનાં પાંગણ્ણુ,
 બચપણુ વીણ્ણુ, ને અંગ યુવાની લાણ્ણુ ..આજ્ઞ
 વિરો મારો કહેતો તો બેનડી હું જુહું
 બેનીનું હૈત ઝીલવા બાહ્ણુબીજુ-હું નહી જુહું.
 એ વચન વાદ આવતાં ઓહું આણ્ણુ...આજ્ઞ
 વર્ષો વિત્યાં રે એવાં કંઈક. કપરાં મારાં
 ન આણ્ણુ સંદેશ કંઈ રે મહીપુરમાં સૌ છે સારાં
 વિરાનાં સંદેશ આજ્ઞ કોઈ ના લાણ્ણુ...આજ્ઞ
 ખાર ખાર વર્ષો વિત્યાં મહીપર. વિયોગનાં
 રાતદિન ઊરું હું તો મિલન સંયોગ. વિના
 આજ્ઞ માડી જાણ વિણુ અજ ના જાણ્ણુ...આજ્ઞ
 ખાર ખાર બાહ્ણુ બીજુ દશ વિણુ વીતી ગઈ
 બીજુ બીજુ અશ્રુ સારી રોષ રોષ હું તો રહી.
 વિયોગ ઘેલી ને હૈમે રોણું આણ્ણુ.....આજ્ઞ
 આવો આવો, વિર વિયોગ. દુઃખ ટેલવા
 બેનીનું દુઃખી દિલ હજવે. ઉઠેલવા
 ખાર ખાર વર્ષો એક તેણું આણ્ણુ.....આજ્ઞ
 વિનતી સુણ્ણુરિ વિરે પારકા પ્રદેશમાં
 જમને ઉભો રે બન્યું બેનીનાં દેશમાં
 મણુ રેણું શિયરનું ને વિયોગ દુઃખ ટણુ...આજ્ઞ
 ખાત ભગિનિ, બેટયાં અહા દિવ્ય પ્રેમથી,
 પુષ્પાં કુશળ શ્રેમ રનેહ. બીનાં રનેહયા
 ખહેને વારણું લીધાં વિરે આંસુ લેખાં
 આજ્ઞ બેનીને હર્ષણું આંસુ આણ્ણુ

અંકરિયું

(રતિલાલ મોવારજી ધાંપાનેરી)

માફ અંકરિયું ખોવાયું આવ્યે,
 રમતાં રાસમાં;
 રડી દેવાથી દેવાયું આવ્યે,
 રમતાં રાસમાં.
 સરખી સાહેલી મળી-સચરતી સંખમાં,
 સોળ સાજ સજ રાસ રમતાં ઉમંગમાં,
 ઉલટયો ઉર-સાગર કંઈ સખી તથા રંગમાં,
 ખોણું મન અમંતુ બુલીને બાન, રે—
 રમતાં રાસમાં.
 માફ અંકરિયું ખોવાયું—
 ધરમાં સાસુજી દે માળ સકેવાય ના,
 મહેણાં નુણુદી તણાં ખમી રહેવાય ના;
 અંતરની વાતડી મોને, કહેવાય ના,
 માફ મનકું યુગાય, ગયું શાન રે,
 રમતાં રાસમાં
 માફ અંકરિયું ખોવાયું—
 “રમતિમાળ-વણુ” કહી સાસુ સંભાળારો,
 ‘બુલકણ્ણી-બાબી’ મણ્ણી નણ્ણુદી નવાજ્યો,
 મણ્ણી, કાલશે સુજને નાદાન રે,
 રમતાં રાસમાં
 માફ અંકરિયું ખોવાયું—
 પ્રેમબળો પ્રીતમને સમજવી વાત કરી,
 વ્હાલમાંએ વ્હાલ ધરી. વાત મારી કાન ધરી;
 લાવી દીણું નવુ રાખીને માન રે,
 રમતાં રાસમાં,
 માફ અંકરિયું ખોવાયું આજ્ઞ રે,
 રમતાં રાસમાં.
 માફ અંકરિયું ખોવાયું—

શ્રી કૃષ્ણને પુકાર

(શ્રી ગણેશચંદ્ર ઠાકર, જુલવાલો હિંદુ વિદ્યાલય)

હે પાર્શ્વ સારથિ કૃષ્ણ	પુલિનમાં ફરી આવજો	
ધર્મની રિયતિ હેતુથી	“હું સંભવું છું યુગે યુગે”	
આજ્ઞ ગીતા ગીતિકા હે	કૃષ્ણ તે સંભાળજો.	હે પાર્શ્વ
સાધુ જ્યોને રક્ષવા ને	કુળનો સંહારવા	
આજ્ઞ વિશ્વ વાસીઓ	પ્રભુ આપને-સંભારતા.	હે પાર્શ્વ
અધર્મ નાશ કરી ફરીથી	ધર્મને સંરથાપવા	
આજ્ઞ વિશ્વ. બાહુડાં	હે નાય તુજને પુકારતાં.	હે પાર્શ્વ
ધનધાન-મના બંડાર જ્યાં ને	કુધની સરિતા હતી	
રકતની સરિતા વહે ત્યાં	હે પ્રભુ તે ચિટાવજો.	હે પાર્શ્વ
વિલા કલા સંગીતને	સમૃદ્ધિની ઊભો હતી	
દારિદ્ર્યનો સાગર વહે ત્યાં	તે પ્રભુજી વિદ્યારજો.	હે પાર્શ્વ
ખેસુર જ્યાં છે માનની	ખંસી તણા નાદો હવે	
એક વાર ફરી મધુરી	ખંસરી તે સુણવાજો.	હે પાર્શ્વ
આજ્ઞ વિશ્વ ધાંધલો	લડતાં પરસ્પર ઝેરથી	
અપ્રત બરી પ્રદિ. વડે	હે કૃષ્ણ ઝેર-સમાવજો.	હે પાર્શ્વ

છોકરાઓના વુલન સુટ

(હબલ બ્રેસ્ટેક, લાંબી પાટલુન)

દિવાળીના શુભ તહેવાર માટે

વુલન સુટીંગના લેટેસ્ટ ડિઝાઈન અને નવી સ્ટાઈલમાં

ખાસ તૈયાર કરાવેલાં

છોકરાઓના સુટો હમારે ત્યાંથી ફરેક

સાઈઝમાં કીફાયત બાવે મળશે.

એક વખત પંધારી ખાત્રી કરવા

બહામણુ છે.

નેશનલ હોલસેલ્સ એન્ડ ડીસ્ટ્રીબ્યુટર્સ

૪૦ એ માર્કેટ સ્ટ્રીટ,

લોહાનીસબર્ગ.

પો. બો. ૨૭૭૧ — રેલ્વાયામ JASGOV — રેલ્વેસ્ટેશન ૩૩-૭૦૮૧, ૭

જોઈએ છે હાડકા

તમારાં રોશન કે સાઈડિંગ પહેંચતા કરવા માટે

અમે ટનના

પા. ૭ આપીશું

ખાલી બેગો રેલ ઈસ્ટાચુ' ભરી પાછી મોકલી આપીશું

વધુ વિગતો માટે લખો:

THE

BULLBRAND FERTILIZERS LTD.

SARNIA

NATAL.

અમારા નવા પુસ્તકો

નવલ કથાઓ

હેલ્થ પ્રયાણ (અરેચ્ઠ મેલાણી)	૫ ૦
કૃષ્ણ દેવી (સને ગુરુ)	૨ ૩
માનવતા ના અરણ્ય (અલ્લેચ વાસુદેવ માલગંજર)	૧ ૦
શક્તિના રમીયા સાને ગુરુ	૧૦ ૦
સર્વતાં હૈય (નવલમાઇ સાહ)	૭ ૧
પ્રથમ પત્ની અને બીજી વાતો (પર્લ બેક)	૭ ૧
ગાંધી સાહિત્ય	
મહારાજ અને મહાદેવભાઈ	૪ ૧
બાપુના પાસણા (અરેચ્ઠ મેલાણી)	૧ ૧
મળવાનું ઠેકાણું :	

C/O INDIAN OPINION,
P. Bag, Phoenix, Natal.

બાળ ઉપયોગી સાહિત્ય તમારાં બાળકોને સુંદર પુસ્તકો આપી તેમના જ્ઞાનમાં વધારો કરો

પાંચ ચરિત્રોના સેટ કોમ્પા સરક ૨ ૦

આમાં પાંચ ઇતિહાસીક મહાન ચરિત્રો છે. ૧૦ થી ૧૨ વયના બાળકો માટે ૧૩ પુસ્તકોના સેટ.

કોમ્પ ૧૭/- કીમત પા. ૧-૦-૦

૬૯ માડીની સુધી ૧ ૧ ૮ થી ૧૦ વર્ષના બાળકો માટે ૧૫ પુસ્તકોના સેટ.

શિશુમંથાવલી કીમત પા. ૧-૫-૦

સેટ ૧૬૯માં ૧-પુસ્તકો ૧૧ ૧ ૧૨ થી ૧૮ વર્ષના યુવક યુવતી માટે સેટ બીભની ૧૫ ૦ આં સુંદર પુસ્તકોના સેટ

કીમત ૧૪/-

ક્રીશ્નાર મંથાવલી લીલી ૫ ૧
૭ પુસ્તકોના સુંદર વાર્તાઓના સેટની ૧૪ ૧ વીજ ૫ ૧
બાળકોને બાંધવા ઈન્દિયાને પત્રો (નેહ) ૪ ૦
બાળવતીવળી બાળવતીવળી ૩ ૦
કોમ્પ ૨ ૦ ચપટી યુગ ૧ ૦
ગ્રાંત પળોમાં ચતુરની વાતો ૩ ૦
સોશરેટીસની સફર જ્ઞાન ગોષ્ઠી ૨ ૦
કેટલાંક પક્ષિઓ ૫ ૧
ભગવત કથાઓ ૪ ૦

Obtainable From:
'Indian Opinion'
P. Bag,
Phoenix, Natal.

અદિત્ર રતનાના સેટ ક્લામ ૧ ૨ જેમાં પ્રત્યેક સેટમાં પાંચ પાંચ પુતકો છે. પ્રત્યેક સેટની. ૭ ૦

બે અઠવાડીક પચાંગ

વાર	પ્રીતી ૧૯૫૨ અઠોત્થર	હોંડી ૨૦૦૮ આસો	મુસલમાન ૧૩૭૨	પારસી ૧૩૨૨ શહે. કદમી	સુરોદય ક. મી.	સુપરસ્ટ ક. મી.
શુક્ર	૧૭	૧૪	૨૭	૧૬	૫-૨૦	૫-૦૮
રવિ	૧૮	૧૬	૨૮	૧૭	૫-૧૯	૬-૦૯
મંગળ	૧૯	સુક્ર ૧	૨૯	૧૮	૫-૨૮	૬-૧૦
બુધ	૨૦	૨	૩૦	૧૯	૫-૧૭	૬-૧૧
ગુરુ	૨૧	૩	૧	૨૦	૫-૧૬	૬-૧૨
શુક્ર	૨૨	૪	૨	૨૧	૫-૧૫	૬-૧૩
રવિ	૨૩	૫	૩	૨૨	૫-૧૪	૬-૧૪
મંગળ	૨૪	૬	૪	૨૩	૫-૧૩	૬-૧૫
બુધ	૨૫	૭	૫	૨૪	૫-૧૨	૬-૧૬
ગુરુ	૨૬	૮	૬	૨૫	૫-૧૧	૬-૧૭
શુક્ર	૨૭	૯	૭	૨૬	૫-૧૦	૬-૧૮
રવિ	૨૮	૧૦	૮	૨૭	૫-૦૯	૬-૧૯
મંગળ	૨૯	૧૧	૯	૨૮	૫-૦૮	૬-૨૦
બુધ	૩૦	૧૨	૧૦	૨૯	૫-૦૭	૬-૨૧

અમે દરેક ભતના કોળની ઘણે તેમજ તેનો આટો ભતી દેખરેખ નીચે બનાવીએ છીએ તેમજ એક્સપોર્ટ કરીએ છીએ. જેવા કે મગદાળ, અડદાળ છડી. અડદાળ છડીનો આટો, તુવેરદાળ ત્યા ચણાદાળ ચોકખા કાયદનવીલાલ. ચણાનોઆટો ચોકખો કાંકરી વગરનો, વાલદાળ, વાલ, મદ, મસુરદાળ, ખાન્દી સાક કરેલ ત્યા છોડી, ચોળાદાળ, રાન્ગરો, વગેરે ભાવ ત્યા સેમ્પલી મટ લખો.

AFRICAN DALL & FLOUR MILL.

Tel Address : "DALLMILL"
P. O. Box 888, MOMBASA.
Kenya Colony.

તાળુ ઉમદા ફરૂટ

ડરબનનું આદુ ૧/૬ રતલ; મોડી કલીનું લસણુ શી. ૧ રતલ; ગોળ ખાસ કોટ ૧૦/૬ ડઝન; સાંપી અને રેકવેર ખાસકોટા ૧૬/૦ ડઝન; કચુરી તથા સેવલી પાન શી ૬ રતલ; પોરટેજ અલગ.....ખનાના, કાચા ખનાના. પોપો, પાપનાપલ, નાચીસ અને મેન્ડરીન મેન્ના ખનર ભાવથી મળશે. દેશી સાકબાજમાં સુરતી સફેદ પાપડી, કાળી પાપડી, તુવેર સાંગ, વેગળુ શોકટાની શાંગ, દુધી અને લીલાં મરચાં મળશે. શી. ૭-૬ થી શી. ૧૦ નુ પારસલ ખનાની પોરટથી મોઢલીએ છીએ. સુરણ, આંખા હળદ તથા લીલી દળદની મોસમ ચાણુ યદ છે.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.
WHOLESALE FRUIT MERCHANTS
P. O. Box 251. DURBAN.

ધી ન્યુ દિલ ખુશ-સ્વીટ માર્ટ

મેનેજર : મશીમાર્ફ બાણામાર્ફ ઠાલીપોરનાળા.
દરેક ભતની મીઠાઈઓ, ચોખ્ખા પીની તેમજ ચોખા ચેવા, મસાલાથી અગ્રે બનાવીએ છીએ.
અમારું વખણાએલું 'સુરતી લુચું' સેવ, મમરા, ગાંઠીઆ, લજઆ, પાતરા વિગેરે દરેકોળ તાલ્લ' બનાવીએ છીએ.
પાર્ટી વીગેરે માર્ટે મોટા પ્રમાણમાં મીઠાઈ ઓર્ડર પ્રમાણે હુક વખતમાં બનાવી આપીશુ'.
PHONE 33-6575. P. O. BOX 3680.
THE NEW DIL-KHUSH SWEET MART,
34 President St., Corner Diagonal Street.
JOHANNESBURG.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

વેડફુમ સુટ, ઘર્ષર્ષિમફુમ સુટ, વોર્ડશોખ, ડરેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈલ વોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ટ, લુક કેસ, ટેબલ, તઢન કીકાયત બાવે ખરીદી શકરો. ભતે પધારી લાલ લેવા ચુકરો નલિ.
—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ડરેસર—
જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેસા તઈ-યાર રહે છે માત્ર રોકડા બાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.
L. MISTRY
51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

નવાં વરસ સંવત ૨૦૦૮ના ગુજરાતી
પ્રેસનાં પંચાગ
કોમ્પત શી. ૫-૩.
થોડાંક હોવાથી તાંકીદે પેસા સાથે ઓર્ડર ચોકલો.
મળવાનું ઠેકાણુ :
'Indian Opinion'
P. Bag, Phoenix, Natal.

PHONE 33-2651
MASTER BROS.
(PTY) LTD.
MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS
HOUSE FOR KEEN CASH PRICES
33 West Street, JOHANNESBURG.
માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રા.) લીમીટેડ
હેલ્થલેલ મરચન્ટસ એન્ડ ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર્સ
દેશી તેમજ સુતરાકે કાપડ, સુલન રસ. બ્લાન્ડેટસ—ગેપી બાળકો માર્ટ
ભત ભતનો માલ. તેમજ દેખીછીન ન્યોરલેટ સાકીએ
વીગેરે માર્ટે હમારે લ્યાં પ્રથમ તપાસ કરવા બલામળુ છે
કક વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.
ફોન : ૩૩-૨૬૫૧

ગ્રોસરી મળવાનું ભરોસાપાત્ર મથક

JHAVER HIRA & CO.,
118 Victoria Street,
DURBAN.

અમારે ત્યાં
ગાંધીવડુ, કોળ, હવન, પુંબની
સામગ્રી અને હવન અંગેની દરેક
જોહાની વસ્તુઓ મળશે

આડકોનો સંતોષ એલ અમારો સુદા લેખ છે. એકલ વખત મંગાવી ખાત્રી કરો. માલ સારો અને ચોખ્ખો બની દેખરેખ નીચે મોઢવવામાં આવે છે કંઈ ઓર્ડરો શી. એ. ડી થઈ મોઢવવામાં આવશે

॥ ॐ ॥

मातृभूमिनुं स्तवन

(रचयिता. कवी श्रीलुचन गीरीशंकर व्यास)

भूमिने परकना अन्य पट पाथरी
 उत्तरे शुवशिर यमर टोणे,
 दिव्य भंत्रो लक्ष्मी दक्षिण्य द्रुप ज्ञे
 यरुण्य घोला महासीधु छंजे;
 जगत भरमां अति उच्च्य तुज मुकुटपर
 अणदणे कर्ति डिगगिरिशिपरनी
 अमित भडिमावती मात वंहु तने
 भारती जगतकल्याणजननी.-१.

प्रौढ कटिनेभवा विध्वनी कभरपर
 लक्ष्मी सोराष्टना धुधर धमके,
 उदर रजपुतनु प्रिय संस्थान न्यां
 शिषण ने शौर्याना रंभ यमके;
 सिंधु गंगा वडे तनुज निज पोषणा,
 पीयूषना घोष शी धार स्तननी,
 अमित भडिमावति मात वंहु तने,
 भारती जगतकल्याणजननी.-२.

मातृभूमि अहो धन्य तुज हृदय न्यां
 वेदभूति सभा विप्र वसता,
 आत्म उद्वेग्युदी सांभणी श्रुतिगण्णे
 ब्रह्मनां गहनरस गीत रयता,
 पर पुनित दुत्तद्रव्यना गंधर्षी
 भलकणी हां हवा नगर पननी,
 अमित भडिमावती मात वंहु तने
 भारती जगतकल्याणजननी.-३.

जाड ने पहाड जण्युज्यु नदीओ
 न्यां मस्तु तण्णा रंगथी रम्य भासे,
 धान्यथी छककतां अमित क्षेत्रो परे
 बसित सध्या उपायो प्रकारी.
 वनवने उपायने विविध न्यां पंपीडा,
 डेवी करता मधुर रवकृजननी,
 अमित भडिमावती मात वंहु तने
 भारती जगतकल्याणजननी.-४.

अवनमां धर्मनी धुन जगणी नहां
 कर्म निष्कायनी लभन लागी,
 प्रेम ने लकितना पथमां प्राण्य दध
 मानवे न्यां महासुकित भागी.

अनघनी जवाह शां वस्त्र लभनां मुर्दा,
 यमकती ज्योत शी लाग धननी;
 अमित भडिमावती मातवहुं तने,
 भारती जगतकल्याणजननी.-५.

रघुपति रामना धनुष टंडारथी,
 कंधक महाकुटना धर्म तुटवा;
 रथंभ गीरी प्रभु सिद्धरुपे यथा,
 लीड हस्ता हां भकतजननी;
 अकण औषधं ने प्रेमनी परिसीमा
 प्रकटवा ज्ञान गंभीर गीता.
 अतीव रमणीय हरि कृष्णुप धारीने,
 वेणु न्यां वाध स्वर ब्रह्मसरिता.-६.

लीधम हनुमान शा अडग ब्रह्मगारीओ
 मधुम जडभरत शा भरत योगी,
 जानी संसारी आंधरीय नृप जनक शा
 जनक शुक्र व्यास शा ब्रह्मभोगी;
 अकत प्रवदाद शा विमण लक्ष्मण्य पति
 सती सीता त्रौपदी आर्य रमणी
 भंन ने शास्त्रमां प्रमण ओभस्वनी,
 शक्ति अहसुत प्रसारी प्रभुवनी.-७

धन्य जे ऋषिपतरे पुष्यना पुंज शा,
 आत्मवत् सर्व भूनेषु जपतां,
 धन्य जे सरण निव्याज देयां अहा,
 परछिंते तप अति कठिन तपतां.-८.

धन्य जे आश्रमो न्यां यडी विरतरी
 संरुति जवन सोनद्वं जरणी,
 जगत छित कारणे नुग नुगे जगदीसे,
 रे स्वीकारी अहा, जन्मसरणी.-९.

राम लक्ष्मण्य अने कृष्ण्य जणराम भड,
 लीम अण्णुंन शां विरल युगलो,
 जेमना सत्वभर जवन आहर्षथी
 आन छे आर्यनेा वंश उज्जो.-१०

कर्ति, जण, शौर्य, श्री विभूतिनी तृष्टी,
 विजसती सृष्टिमां आर्य धरणी,
 अमित भडिमावती मात वंहु तने,
 भारती जगतकल्याणजननी.-११.